

การนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการ
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ในประเทศไทย

นายกุลชาติ เสริมสมบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2543

ISBN - 974 - 281 - 420 - 1

**Application of Legal Measures in the Certification of Occupational
Health and Safety Management System (TIS 18000) in Thailand**

Mr. Gullachart Sermsomboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

2000

ISBN – 974 – 281 – 420 – 1

เลขทะเบียน.....	0137940
วันลงทะเบียน.....	17 ส.ค. 2543
เลขเรียกหนังสือ.....	ดพ 343.075 ก 7๘5 ก A1

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความอุปการะคุณจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร. พีรพันธ์ พาลุสุข ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ที่กรุณาชี้แนะให้มองปัญหาข้อกฎหมายในแง่มุมต่าง ๆ รองศาสตราจารย์ ดร. อำนาจ วงศ์บัณฑิต และอาจารย์ กมลมิตร วุฒิจำนงค์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ชี้แนะ และข้อท้วงติง ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการอันมีคุณค่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียน ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณตรีรัตน์ จุ่มณี อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณและคุณนารี พีระวุฒิพงศ์ นิติกร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ให้ความช่วยเหลือชี้แนะ และค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ สำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือต่อการค้นคว้าเอกสารและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์อย่างมาก

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณทั้งพี่ เพื่อน และน้อง ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้าย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อบิดา มารดา และขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่ให้โอกาสและเป็นกำลังใจต่อผู้เขียนด้วยดีเสมอมา รวมทั้งผู้บังคับบัญชาที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทุกท่าน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้เขียน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้

กุลชาติ เสริมสมบูรณ์

29 พฤษภาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย	6
1.3 สมมุติฐาน	6
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
2. ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการดำเนินการมาตรฐานในประเทศไทย	9
2.1 ความหมายของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511	9
2.2 ความหมายของมอก. 18000 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความ ปลอดภัยในการทำงาน	12
2.2.1 จุดประสงค์และความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 18000 หรือ มอก. 18000	15
2.2.2 หลักการและพัฒนาการของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 18000 (มอก. 18000)	18
2.3 การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมและการรับรองระบบงานของ หน่วยรับรองระบบการจัดการ ISO ในประเทศไทย	22
2.3.1 การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	22
2.3.1.1 มาตรฐานไม่บังคับ	22
2.3.1.2 มาตรฐานบังคับ	23

2.3.2 งานรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	24
2.3.2.1 มาตรฐานไม่บังคับ	24
2.3.2.2 มาตรฐานบังคับ	24
2.3.2.3 มาตรฐานเพื่อความปลอดภัย	25
2.3.2.4 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรฐาน ต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ	25
2.3.3 งานตรวจสอบควบคุม	25
2.3.4 การดำเนินงานด้านการมาตรฐานต่างประเทศ	26
2.3.5 ความเป็นมาขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) และขั้นตอน การออกไปรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบการจัดการ ที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO) ของประเทศไทย	27
2.3.5.1 ความเป็นมาขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization)	27
2.3.5.2 ขั้นตอนการออกไปรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการ ที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ	36
2.3.5.3 สรุป	38
2.4 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยใน ประเทศไทย	39
2.4.1 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในระยะแรก	39
2.4.2 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในปัจจุบัน (ภายหลัง 1 มกราคม 2542)	41
2.4.2.1 ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรอง ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	45
2.4.2.2 ผังแสดงโครงสร้างการบริหารองค์กรของสถาบันรับรอง มาตรฐาน ไอเอสโอ ปี 2542	53
2.4.2.3 สถานะทางกฎหมายของสถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสโอ ..	54
2.4.2.4 องค์กรที่ทำหน้าที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง (Certification Body) ในมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000	55

2.5 มอก. 18000 แตกต่างจาก ISO 9000 และ ISO 14000 อย่างไร	56
2.6 การสร้างระบบกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานจากภาคเอกชนมาแบ่งเบาภาระ จากภาครัฐในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและ ความปลอดภัย	60
2.7 การสร้างมาตรการทางกฎหมายในการรับรองระบบการจัดการตามมาตรฐาน อุตสาหกรรมเลขที่ 18000 (มอก. 18000)	62
2.7.1 มาตรการทางกฎหมายในทางอาญาเกี่ยวกับการรับรองระบบ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000	63
2.7.2 มาตรการทางกฎหมายในทางแพ่งเกี่ยวกับการรับรองระบบ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000	65
2.8 รายชื่อหน่วยรับรองในประเทศไทย	67
3. กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินการรับรอง มอก. 18000 ในต่างประเทศ	69
3.1 Royal charter and Bye Law ในฐานะกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินงานและ การบริหารจัดการมาตรฐาน (BSI)	69
3.1.1 โครงสร้างขององค์กรและการตรวจสอบควบคุม	73
3.1.2 สภากรรมการมาตรฐาน(The Standards Board)	74
3.1.3 สภากรรมการภาค(Sector Board)	75
3.1.4 สภากรรมการทางด้านธุรกิจ(Business Board)	77
3.1.5 คณะกรรมการมาตรฐาน(Standard Council)	78
3.1.6 คณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน	79
3.1.7 คณะกรรมการทางด้านเทคนิค	79
3.1.8 สรุป	82
3.2 JIS (Japanese Industrial Standardization) ในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ ดำเนินการรับรองและบริหารการมาตรฐานในประเทศญี่ปุ่น	83
3.2.1 โครงสร้างและการตรวจสอบควบคุม	84
3.2.2 ระบบการจัดทำเครื่องหมาย JIS	88
3.2.3 วิธีให้การรับรอง	88
3.2.4 สรุป	91
3.3 Standard of Malaysia Act 1995 ในฐานะกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการ รับรองและบริหารการมาตรฐานในประเทศมาเลเซีย	93

3.3.1	โครงสร้างขององค์กรและการตรวจสอบควบคุม	93
3.3.2	การจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานและการรับรองมาตรฐาน ของประเทศไทย	95
3.3.3	หลักเกณฑ์การจดทะเบียนรับรองมาตรฐานของประเทศไทย	97
3.2.4	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้นำตรามาตรฐานไปใช้ โดยมิชอบ	98
3.2.5	สรุป	100
4.	บทวิเคราะห์	102
	ปัญหาต่าง ๆ ที่ควรนำมาพิจารณา	
4.1	ความจำเป็นในการตรากฎหมายในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000)	102
4.2	มอก. 18000 เป็นมาตรฐานระบบการจัดการมิใช่มาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511	105
4.3	ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานและองค์กรที่ทำหน้าที่เป็น หน่วยรับรอง	107
4.4	ปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐและการแบ่งเบาภาระหน้าที่ไปสู่ภาคเอกชน	113
4.4.1	ปัญหาจากการขาดบุคลากรของภาครัฐ	113
4.4.2	ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมขององค์กรที่ให้การรับรอง	114
4.4.3	ปัญหาการประกาศระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตาม มอก. 18000 ล้าช้า	114
4.5	ปัญหาในการสร้างมาตรการบังคับทางกฎหมายตาม มอก. 18000	115
4.5.1	ทางอาญา	116
4.5.2	ทางแพ่ง	120
4.5.2.1	พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2535	120
4.5.2.2	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	120
4.5.2.3	พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	121
4.6	ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นมาตรการส่งเสริม	122
4.6.1	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535	122
4.6.2	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	122
4.6.3	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535	123

4.7 สิทธิในการใช้ตราเครื่องหมาย มอก. 18000 ขององค์กรที่ไม่ได้ผ่านการ รับรองจากหน่วยรับรอง	124
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	127
5.1 บทสรุป	127
5.2 ข้อเสนอแนะ	128
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	139
ประวัติผู้เขียน	170

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ในประเทศไทย
ชื่อนักศึกษา	นายกุลชาติ เสริมสมบูรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศ.ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2542

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาวิธีการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันกำลังจะเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าอีกรูปแบบหนึ่ง ต่อจากระบบการจัดการ 2 ระบบที่ถูกกำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) คือ ISO 9000 และ ISO 14000 จากการศึกษาพบว่ากฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีบทบัญญัติแต่เพียงเรื่องของการรับรองมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์มิได้มีบทบัญญัติครอบคลุมถึงการรับรองในระบบการจัดการภายในองค์กร แต่เรื่องดังกล่าวปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งองค์กรที่ให้การรับรองระบบการจัดการทั้ง 3 ระบบ อันได้แก่ ISO 9000, ISO 14000 และ มอก. 18000 คือ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอแต่ก็ยังมีได้มีกฎหมายใด ๆ กำหนดถึงการให้หน่วยรับรอง (Certification Body) ที่เป็นเอกชนรายอื่นสามารถให้การรับรองได้ภายใต้การควบคุมดูแลจากภาครัฐซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศไทยสูญเสียหรือเสียเปรียบโอกาสทางการค้าในสังคมโลก เนื่องจากหน่วยรับรองระบบการจัดการที่ได้มาตรฐานสากลของไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการขององค์กรที่ต้องการจัดทำระบบ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง ในการตรวจสอบหน่วยรับรองที่ให้การรับรองมาตรฐาน มอก. 18000 ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ทางภาครัฐได้กำหนดไว้ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวจะสามารถพัฒนาต่อเนื่องในการให้การรับรองระบบการจัดการ ISO ได้ในอนาคต ถ้าการดำเนินการให้การรับรองดังกล่าว

ประสบผลสำเร็จและได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย จะส่งผลให้ประเทศไทยไม่ต้องเสียดุลการค้าในเรื่องการรับรองระบบการจัดการต่าง ๆ ปีละหลายล้านบาทจากหน่วยรับรองต่างประเทศโดยมีรายละเอียดในการนำเสนอดังต่อไปนี้

1. ร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาให้มีขอบเขตครอบคลุมในเรื่องของระบบการจัดการภายในประเทศ เช่น มอก. 18000 และระบบการจัดการอื่น ๆ ในอนาคต
2. กำหนดหน่วยงานในการให้การรับรองระบบงานภายในหน่วยรับรอง (Certification Body) และให้หน่วยรับรองต่าง ๆ ของไทยต้องมาขึ้นทะเบียนและผ่านการรับรองระบบงานจากหน่วยงานดังกล่าวเพื่อสะดวกแก่การควบคุมและเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกหน่วยรับรอง
3. สร้างมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและป้องกันการแอบอ้างการนำตรามาตรฐานไปใช้โดยมิชอบ

Thesis title Application of Legal Measures in the Certification of Occupational Health and Safety Management System (TIS 18000) in Thailand

Name Mr. Gullachart Sermsomboon

Thesis advisor Prof. Dr. Paisit Pipatanakul

Department Laws

Academic Year 1999

ABSTRACT

This thesis is aimed to make the study on the certification method over the Occupational Health and Safety Management System (TIS 18000) in Thailand which is currently being a format of trade barrier measure following the two management systems established by the International Organization for Standardization, ISO, i.e. ISO 9000 and ISO 14000. From the study conducted, it was found that the law on industrial product standard has the provisions only on standard certification in the product itself with no coverage on the certification over inhouse management system. On the said subject matter, currently the organization certifying those 3 management systems, i.e. ISO 9000, ISO 14000 and TIS 18000 has been established under the name of ISO management System Certification Institute (Thailand) but no law has been enacted allowing any other private certification bodies to make the certification under the control of the public sector thus putting Thailand in an unfavorable trade opportunity in the world social order, since Thailand management certification bodies which meet international standard are inadequate to respond to the needs of the organizations making the management systems.

This thesis therefore proposes the establishment of the organization which grants work system certification to the certification bodies whose TIS 18000 certification meet the standard set forth by the public sector which may later developed continually in giving ISO management system certification in the future if such operation will be succeeded and undertaken by the major trading partners of Thailand thus saving Thailand from several million baht, annual trade deficit in term of management system certification from overseas certification bodies. The proposal included the following details:

1. Drafting the new law with the scope to cover local management system, such as TIS 18000 and the other management systems in the future.

2. Establishing the organization granting work system certification to certification bodies and requiring Thailand certification bodies to file the registration and undergo work system certification for the convenience in the control and all certification bodies are under single standard.

3. Creating legal measure to control wrongful claim and application of the standard.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และมีอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระดับที่น่าพอใจ แม้จะประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในช่วงระยะ 2-3 ปีหลังแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ประเทศไทยกำลังพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ โดยการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐในหลายแนวทาง ทั้งในด้านการลงทุน การพัฒนาการผลิต และการมาตรฐาน ซึ่งก็เป็นแนวทางหนึ่งที่รัฐนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ มาตรฐานเช่นว่านี้มีอยู่หลายสาขาโดยผ่านการพิจารณากลับกรองอย่างดีจะเป็นรากฐานที่มั่นคง สำหรับการยกระดับทักษะในการสร้างผลผลิตภายในประเทศเพื่อสู่ตลาดการค้าในโลกเสรีอย่างไม่เสียเปรียบ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เลขที่ 18001-2542¹ คือมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการสาขาหนึ่ง โดยกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้มอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดเป็นอนุกรมมาตรฐานขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2600 (พ.ศ. 2542) กำหนดมาตรฐานระบบการจัดการในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและอุบัติเหตุต่าง ๆ ต่อผู้ปฏิบัติงานและสังคมโดยรอบ ทั้งภายในองค์กรเองและภายนอกองค์กรและชุมชนใกล้เคียง โดยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ 18001-2542 หรือ มอก. 18000 นั้น กำหนดขึ้นโดยใช้มาตรฐานของสถาบัน

---

¹เดิมใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เลขที่ 18000-2540 ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2308 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด.

มาตรฐานอังกฤษคือ BS 8800 : 1996 Guide to Occupational Health and Safety (OH&S) เป็นแนวทาง

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องการค้าของโลกในปัจจุบันมักจะมุ่งเน้นประเด็นสำคัญไปในเรื่องหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ คุณภาพ สิ่งแวดล้อม และแรงงาน ในเรื่องของคุณภาพก็จะมีระบบการจัดการซึ่งนำเข้ามาใช้ได้แก่ ISO 9000 ซึ่งเป็นหลักประกันในด้านคุณภาพระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ในส่วนของสิ่งแวดล้อมก็จะมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 สำหรับการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างผู้ก่อมลพิษและสังคมโดยทั่วไป และในเรื่องของแรงงานก็จะมีระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งเป็นเรื่องระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง นอกจากนี้กฎหมายคุ้มครอง เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งหากระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีการจัดระบบที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์สากลก็จะทำให้มาตรฐานระบบการจัดการดังกล่าวของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในตลาดการค้าระหว่างประเทศที่กำลังจะใช้มาตรฐานดังกล่าวเป็นข้อกำหนดทางการค้าในอนาคต นอกจากนี้ประโยชน์ที่ลูกจ้างจะได้รับความคุ้มครองจากอุบัติเหตุในการทำงานซึ่งทำให้อัตราการสูญเสียในเรื่องทรัพยากรบุคคล แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีงบประมาณในการดำเนินการซึ่งจุดนี้รัฐควรช่วยเหลือภาคเอกชนในขั้นแรกทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรเพราะขณะนี้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีหลายประเทศได้เริ่มดำเนินการแล้ว เช่น ในยุโรป ออสเตรเลีย และเอเชีย ในบางประเทศ

ในระดับตลาดการค้าระหว่างประเทศเพื่อมิให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหากับการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในอนาคต รัฐจะต้องดำเนินการวางแนวทางทางกฎหมายเพื่อรองรับระบบมาตรฐานดังกล่าวเพื่อให้องค์กรจากภาคเอกชนผู้ส่งสินค้าออกเข้ามาสู่ระบบมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการมาตรฐานของไทยแทนที่จะเป็นกลไกที่ช่วยในการพัฒนาประเทศอย่างตลอดรอดฝั่ง ตามแนวทางที่รัฐได้กำหนดนโยบายหรือแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่กำหนดให้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยให้ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกตามเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2539 มูลค่าการส่งออกของไทยจำนวน 1,435,000 ล้านบาท เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญจำนวน 967,865 ล้านบาท หรือร้อยละ 67.4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด มีตลาดสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น

กลุ่มประชาคมยุโรปและประเทศในกลุ่มอาเซียน และประเทศดังกล่าวก็พยายามที่จะแข่งขันทางการค้ากับประเทศไทย เพื่อชิงความได้เปรียบในเวทีการค้าโลก และเพื่อที่จะให้การดังกล่าวบรรลุผล ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะทำทุกวิถีทาง เช่น รั้งซื้อสินค้าของต่างประเทศให้น้อย แต่เพิ่มการส่งออกให้มาก ทั้งนี้ เพื่อที่จะปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนมิให้ได้รับผลกระทบกระเทือน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นในตลอดช่วง 2-3 ปีหลัง ที่ผ่านมาส่งผลให้ไทยต้องขาดดุลทางการค้ากับประเทศญี่ปุ่นสูงกว่าปีก่อน ๆ 2-3 เท่า ซึ่งเป็นที่มาของมาตรการการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาจอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของฐานสิ่งแวดล้อม คุณภาพของตัวสินค้า การรับประกัน ฯลฯ และที่เห็นชัดเจนก็ได้แก่เรื่องของภาษี ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ จึงพยายามรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจทางการค้าในระดับภูมิภาคเป็นเขตการค้าเสรี(Free Trade Area) เพื่อที่จะขจัดข้อกีดกันทางการค้า แต่ในข้อเท็จจริงได้มีภาวะด้านสังคม กระตุ้นให้เกิดข้อกีดกันทางการค้าใหม่ ๆ เช่น ภาวะด้านสุขอนามัย แรงงาน สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ซึ่งแม้มาตรฐานบางชนิดจะยังมีได้มีการกำหนดโดยชัดเจนให้เป็นกฎระเบียบจากทาง WTO (World Trade Organization) แต่ก็จะถูกกำหนดโดยประเทศที่เป็นผู้ซื้อที่ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ หรือความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เช่น ในเรื่องมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจะกล่าวถึงสิทธิของลูกจ้างที่ใช้แรงงานในการผลิตสินค้าชนิดนั้นว่าต้องมีความปลอดภัยและมีอาชีวอนามัยที่ดีจากการทำงานเพื่อสร้างผลผลิตดังกล่าว มิฉะนั้น จะมิได้รับการพิจารณาในการซื้อสินค้าจากประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกหรือ WTO จะต้องให้ความสนใจในมาตรฐานดังกล่าวในกระบวนการผลิตซึ่งอาจใช้มาตรการทางกฎหมายผลักดันให้การดังกล่าวบรรลุผล

สำหรับองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน(International Organization For Standardization : ISO) ซึ่งเป็นหน่วยงานระหว่างประเทศสำหรับการมาตรฐานที่จัดตั้งกันขึ้นมาเพื่อส่งเสริมกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศให้เป็นที่ยอมรับจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเศรษฐกิจ โดยมุ่งหวังให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวขึ้น และมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการผลิตสินค้าแก่ประเทศสมาชิกและการประกันคุณภาพ(Quality assurance) เกี่ยวกับการมาตรฐานทุกสาขา ยกเว้นสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ IEC (International Electrotechnical Commission) ที่เป็นองค์การระหว่างประเทศเช่นเดียวกันก็ได้มีการเคลื่อนไหวในการจัดอนุกรมมาตรฐานเกี่ยวกับด้านการจัดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและ

ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมโดยปลายปี 2539 กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรมได้มีข้อเสนอไปยังสำนักเลขานุการองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน หรือ ISO ว่าสมควรที่ทาง ISO จะกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยขึ้น ISO จึงได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการขึ้นในระหว่างวันที่ 5-6 กันยายน ณ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้แทนจากประเทศสมาชิกจำนวน 45 ประเทศ และมีผู้แทนจากฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง องค์กรรัฐ และบริษัทประกันภัยเข้าร่วมสาระสำคัญของที่ประชุมสรุปได้ว่าระบบมาตรฐานดังกล่าวยังไม่สมควรกำหนดขึ้นมาเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับระบบบริหารงานในองค์กรและควรปรึกษาร่วมกับ ILO (International Labour Organization) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้มากกว่าแต่ก็ยังเคลื่อนไหวในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวมิได้ตกไปโดยทันที

ในเรื่องการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าหลังจากที่ทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ร่าง มอก. 18000² ขึ้นมา และได้ประกาศใช้ในส่วน of ข้อกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 115 ตอนที่ 5 ง วันที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2541 แล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้ในการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยโดยตรงดังกล่าวยังไม่มี เนื่องจากเกรงว่าจะกระทบทบาทของ WTO ที่กำหนดนโยบายในการเปิดเสรีทางการค้าให้มากที่สุด จึงไม่อาจใช้มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบหน่วยรับรอง (Certification Body) ซึ่งรวมทั้งมาตรการทางกฎหมายในเชิงลงโทษผู้ฝ่าฝืนเกี่ยวกับการมาตรฐานระบบการจัดการ โดยที่ปัจจุบันพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มีหลักการมุ่งเน้นเพียงคุณภาพในตัว of ผลิตภัณฑ์ให้ไป ตามกฎหมายกำหนดเพื่อใช้ภายในประเทศทดแทนการนำเข้าและคุ้มครองผู้บริโภค ยังไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่เป็นมาตรการเกี่ยวกับดำเนินการรับรองอนุกรมมาตรฐาน มอก. 18000 ที่สถาบันมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ร่างขึ้นมาใช้ในการรับรองระบบการจัดการในกระบวนการผลิตและมาตรการทางกฎหมายที่จะใช้ในการควบคุม แอบอ้าง และนำไปใช้โดยไม่มีสิทธิไว้โดยเฉพาะในเรื่องดังกล่าว สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงได้เคลื่อนไหวโดยการขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ ซึ่งเป็นสถาบันอิสระและอยู่ภายใต้การบริหารงานของมูลนิธิอุตสาหกรรมพัฒนาซึ่งเป็นองค์กร

² ปัจจุบันใช้ มอก. 18001-2542 ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2600 (พ.ศ. 2542) ในส่วน of ข้อกำหนดแทน มอก. 18000-2540 ที่มีอยู่เดิม.

จากภาคเอกชน และคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2540 โดยสถาบัน จะรับผิดชอบการรับรองระบบ ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 และรัฐบาลได้ให้การ สนับสนุนงบประมาณประจำปี 2542 จำนวน 37 ล้านบาท ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดีในการกระจายงาน สู่ภาคเอกชน แต่สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ นั้น เป็นองค์กรภาคเอกชนเพียงหน่วยงาน เดียวที่รัฐมอบหมายและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานสากล (ISO/IEC Guide 65/1996) ที่ ISO เป็นผู้กำหนดให้ทำหน้าที่ในการออกการรับรอง มอก. 18000 ซึ่งไม่เพียงพอ ต่อผู้ประกอบการจากเอกชนที่ต้องการขอการรับรอง มอก. 18000 โดยปัจจุบันรัฐได้มองว่า การดำเนินการรับรอง มอก. 18000 เอกชนทั่วไปสามารถกระทำเองได้โดยใช้กลไกทางการ ตลาดเป็นตัวควบคุม มิได้บัญญัติกฎหมายห้ามไว้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อในอนาคต เมื่อองค์การ ระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานได้ประกาศ ISO 18000 เป็นอนุกรมมาตรฐานระหว่าง ประเทศแล้ว แต่มาตรฐานดังกล่าวยังไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนและชอบธรรมในประเทศไทยซึ่งอาจ ส่งผลให้การมาตรฐานของประเทศไทยไม่ได้รับการยอมรับในตลาดการค้าระหว่างประเทศ เพราะการรับรองระบบคุณภาพที่ดีนั้นจะต้องมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนมีความชอบธรรมและ เครือข่ายงานอย่างเป็นระบบ โดยมีรัฐทำหน้าที่เพียงคอยควบคุมอยู่ห่าง ๆ เพื่อให้ได้รับ การยอมรับจากองค์กรผู้ประกอบการจากภาคเอกชน

ด้วยเหตุผลที่ มอก. 18000 นั้นยังมีได้ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานการจัดการ ระหว่างประเทศจึงเป็นการง่ายที่จะสร้างระบบกฎหมายในการรับรองระบบการจัดการดังกล่าว และถ้ามาตรฐานทางกฎหมายสำหรับรับรองระบบการจัดการดังกล่าวเป็นระบบและบรรลุผล เราก็อาจใช้กฎหมายนั้นกับมาตรฐานการจัดการที่เป็นระดับระหว่างประเทศ เช่น ISO 9000, ISO 14000 ได้ และได้รับการยอมรับจากตลาดการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น เพราะมาตรฐาน ทางกฎหมายจะทำให้หน่วยรับรองมีมาตรฐานเท่าเทียมกันและตรวจสอบได้ง่าย อีกทั้งปัญหา ในเรื่องใบรับรองปลอมหรือการรับรองระบบแบบไร้มาตรฐานก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา จึงสมควรแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ หรือตราบทบัญญัติ กฎหมายขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สามารถรองรับการรับรองระบบมาตรฐานการจัดการเกี่ยวกับ อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานให้เกิดความสะดวก ชอบธรรม ยิ่งขึ้น เพื่อให้ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจากภาคเอกชนเข้าร่วมในการขอการรับรองระบบคุณภาพ มอก. 18000 มากที่สุด อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมของไทยที่จะสามารถ ปฏิบัติตามมาตรฐานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของคู่ค้าและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในฐานกฎหมายธุรกิจการค้าที่จำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันอย่างสูงในเวทีการค้าโลก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกลไกในการสนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนหน่วยงาน องค์กรเอกชน หน่วยงานจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อการนำ มอก. 18000 มาใช้ เพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับ
3. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด สาระสำคัญขององค์กรที่ให้การรับรองและติดตามผลการรับรอง มอก. 18000
4. เพื่อศึกษาการวางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเนื่องจาก มอก. 18000 จะเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศและมีลักษณะเฉพาะจึงต้องสร้างบทลงโทษให้ชัดเจนกว่ากฎหมายทั่วไป

1.3 สมมติฐาน

การทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจของนายจ้าง ลูกจ้างดังกล่าวนอกจากจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายทั่วไปแล้ว ลูกจ้างดังกล่าวควรได้รับอนามัยและความปลอดภัยที่ดี อาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งหมายถึงการจัดระบบอาชีพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานที่ดีตาม มอก. 18000 โดยนอกจากทำให้สุขภาพอนามัยของลูกจ้างดีก็ยังคงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ลูกจ้าง เพราะทำให้ลดความเสี่ยงในการเกิดโรค และอันตรายจากการทำงาน ในส่วนของนายจ้างเองก็สามารถทำให้ลดต้นทุนจากการผลิต เพราะเมื่อลูกจ้างไม่เกิดโรคหรือทุพพลภาพจากการทำงาน เงินทุนในส่วนดังกล่าวก็สามารถนำไปพัฒนาธุรกิจของตนได้ นอกจากนั้น ก็ยังนำตรา มอก. 18000 ไปโฆษณาสินค้า รวมทั้งการลดการกีดกันทางการค้าในอนาคต เพราะองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO) อาจจะประกาศใช้ มอก. 18000 เป็นอนุกรมมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศในอนาคต ประเทศไทยจึงไม่ควรนิ่งดูดายในการพัฒนา กำหนดอนุกรมมาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบการจัดการอาชีพอนามัยและความปลอดภัย โดยในพื้นฐานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบการให้การรับรองระบบการจัดการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อถือได้จากอารยะประเทศ ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้กฎหมายเป็นตัวบังคับ แต่ทั้งนี้ก็ต้องเคารพบทบาทของ WTO (World Trade Organization) ในการเปิดเสรีทางการค้า เพราะระบบการจัดการเช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 ซึ่งเป็นเรื่องของระบบคุณภาพและระบบการจัดการ

สิ่งแวดล้อมตามลำดับ ในประเทศไทยกำลังใช้หน่วยรับรองจากต่างประเทศมาให้การรับรองระบบดังกล่าวอย่างมาก และหน่วยรับรองจากต่างประเทศ เหล่านี้ก็มากอบโกยเม็ดเงินภายในประเทศ เพื่อให้การรับรองระบบการจัดการดังกล่าวนับหลายหมื่นล้านบาท³ ซึ่งประเทศไทยเรามีได้มีกฎหมายตรวจสอบคุณสมบัติของบริษัทข้ามชาติที่ให้การรับรองระบบการจัดการทั้ง 2 ระบบ ในเรื่องของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องของระบบการจัดการเช่นเดียวกับ ISO 9000 และ ISO 14000 แม้ยังมิได้ถูกประกาศใช้ให้เป็นอนุกรมมาตรฐานระหว่างประเทศ แต่เป็นเรื่องของอนาคตที่ทางองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) จะกำหนดเป็นอนุกรมมาตรฐานระหว่างประเทศ ประเทศไทยจึงสามารถกำหนดระบบกฎหมายในการให้การรับรอง มอก. 18000 ได้เต็มที่ ซึ่งถ้าระบบกฎหมายในการให้การรับรองระบบการจัดการตาม มอก. 18000 ประสบความสำเร็จ เราก็อาจนำมาใช้กับ ISO 9000 และ ISO 14000 ได้ เพราะวิธีการรับรองที่นำเสนอมาสามารถตรวจสอบบริษัทที่ให้การรับรองได้ง่ายบนมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นการลดบทบาทของหน่วยรับรอง (Certification Body) จากต่างประเทศ เมื่อหน่วยรับรองของไทยมีมาตรฐานให้การรับรองเทียบเท่าหน่วยรับรองจากต่างประเทศเหล่านั้น และเพื่อให้ภาคเอกชน (ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม) เข้ามาและยอมรับในระบบและนำไปปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องดำเนินการให้ความสะดวกต่อการให้เอกชนขอการรับรองได้สะดวก รวดเร็ว และยอมรับในระบบการรับรองซึ่งถูกต้องและชอบธรรม จึงนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สร้างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานรับรองของหน่วยรับรองภายในประเทศ (Certification Body) เพื่อให้หน่วยรับรองดังกล่าวมีมาตรฐานในการรับรองเทียบเท่ามาตรฐานสากล ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรที่ผ่านการรับรอง มอก. 18000 จากหน่วยรับรองดังกล่าวเป็นที่เชื่อถือได้ในตลาดการค้าระหว่างประเทศในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และทำให้องค์กรดังกล่าวบังคับใช้ มอก. 18000 อย่างจริงจัง

2. ปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกระจายอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังมีช่องว่างทางกฎหมายของมอก. 18000 จึงจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายด้านการ

³“ธุรกิจไทยคลุ้มคลั่ง ISO จ่ายหมื่นล้านบาทซื้อป้ายมาแขวน.” ผู้จัดการรายสัปดาห์. 5-14 พฤศจิกายน 2542, หน้า 1-2.

มาตรฐานให้ทันสมัย เนื่องจาก มอก. 18000 จะมีลักษณะทางกฎหมายเฉพาะและกำลังเป็น
เงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศในอนาคต อาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศโดยรวม
จึงสมควรตรากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการระบบการจัดการทางกฎหมายไว้โดยเฉพาะ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยจากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสารกฎหมาย อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องและ
โดยวิธีการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรม 18000 (มอก. 18000) รวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและ
ความปลอดภัยตาม มอก. 18000 เพื่อสร้างกลไกที่ง่ายต่อการรับรองโดยใช้บุคลากรทั้งในภาครัฐ
และเอกชนที่มีความพร้อม และได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
ของไทย
2. สร้างมาตรการทางกฎหมายกำหนดบทลงโทษในกรณีที่มีภาคเอกชนนำ
เครื่องหมาย มอก. 18000 ไปใช้โดยมิชอบ
3. เป็นการเตรียมการเพื่อรองรับระบบ ISO 18000 ซึ่งทาง ISO อาจกำหนดขึ้น
ในอนาคต

บทที่ 2

ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการดำเนินการ มาตรฐานในประเทศไทย

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดภาวะซบเซา ประเทศไทยเราก็ตกอยู่ในภาวะขาดแคลนเช่นเดียวกัน จึงต้องสั่งซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจากต่างประเทศ เพื่อใช้อุปโภคบริโภค ซึ่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมบางอย่างประเทศไทยเราจำเป็นต้องผลิตขึ้นเองแต่การผลิตใช้ขึ้นเองของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวในบางชนิดไม่อาจเทียบกับมาตรฐานของต่างประเทศ ซึ่งเราสั่งซื้อมาแต่เก่าก่อน กรมวิทยาศาสตร์จึงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เทียบเท่ามาตรฐานของต่างประเทศ โดยในระยะแรก ดำเนินการในเรื่องของถ่านไฟฉายและฝาจیبของเครื่องตีพิมพ์ประเภทหน้าอัดลม¹ หลังจากนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ....” เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2509 และเมื่อผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอผ่านวุฒิสภาที่ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาก็ได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 83 ตอนที่ 121 วันที่ 31 ธันวาคม 2511 โดยมีจุดประสงค์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อความปลอดภัยและป้องกันความเสียหายอันเกิดกับประชาชนและประเทศโดยให้มีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การดูแลของกรมวิทยาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบด้านการกำหนดมาตรฐาน

2.1 ความหมายของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้นิยามความ
คำว่า “มาตรฐาน” ดังนี้

---

¹“สถาบันมาตรฐานแห่งชาติ.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. ม.ป.ป.
หน้า 2-3.

มาตรฐาน (Standard) หมายความว่า ข้อกำหนดรายการ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับ

- (1) จำพวก แบบ รูปร่าง มิติ การทำเครื่องประกอบ คุณภาพ ชั้นส่วนประกอบ ความสามารถ ความทนทาน และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- (2) วิธีทำ วิธีออกแบบ วิธีเขียนรูป วิธีใช้วัตถุที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และความปลอดภัยอันเกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- (3) จำพวก แบบ รูปร่าง มิติของหีบห่อหรือสิ่งบรรจุชนิดอื่น รวมตลอดถึงการหีบห่อ หรือสิ่งบรรจุชนิดอื่น วิธีการบรรจุหุ้มหรือผูกมัดและวัตถุที่ใช้ในการนั้นด้วย
- (4) วิธีทดลอง วิธีวิเคราะห์ วิธีเปรียบเทียบ วิธีตรวจ วิธีทดสอบ และวิธีชั่ง ดวง วัด อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- (5) คำเฉพาะ คำย่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย สี เลขหมาย และหน่วยที่ใช้ในทางวิชาการ อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- (6) ข้อกำหนดรายการอย่างอื่น อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่รัฐมนตรีประกาศ หรือตามพระราชกฤษฎีกา

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (Product Standard) หมายถึง ประเภทหนึ่งของมาตรฐานซึ่งมีข้อกำหนดเกณฑ์คุณภาพบางประการหรือทั้งหมดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ หรือกลุ่มผลิตภัณฑ์ซึ่งจะแล้วแต่ความจำเป็น หรือความเหมาะสมในขณะนั้น

มาตรฐานผลิตภัณฑ์นี้ จะรวมถึงข้อกำหนดที่เป็นคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การกำหนดค่าจำกัดความ หรือ นิยามวิธีชักตัวอย่าง การบรรจุ และหีบห่อ และหรือกรรมวิธีในการทำระเบียบหรือปฏิบัติ (ในบางกรณี) เป็นต้น

ส่วนคำว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ตาม พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มิได้ให้ความหมายไว้ในคำนิยามแต่ได้มีการกล่าวถึงเช่น ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจกำหนดแก้ไขและยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใด ๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการได้

การกำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐานตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม² ตามความหมายของมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 จึงมีความหมายครอบคลุมถึงข้อกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยจะเป็นการกำหนดมาตรฐานของตัวผลิตภัณฑ์ (Product Standard) และรับรองคุณภาพในตัวผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั่นเอง โดยจุดประสงค์ก็เพื่อให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายในประเทศทัดเทียมกับอารยะประเทศและเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดตามกฎหมายฉบับนี้

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แยกเป็น 3 ประเภท ดังนี้³

1) มาตรฐานไม่บังคับ

เป็นการรับรองคุณภาพตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยเป็นการไม่บังคับผู้เข้าขอการรับรองว่าต้องนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาขอการรับรองและจะมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ตรวจสอบระบบการผลิตต่าง ๆ เช่น กรรมวิธี วิธีการ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

2) มาตรฐานบังคับ

เป็นกรณีที่บังคับให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องทำอย่างมาตรฐานที่รัฐได้กำหนดไว้เท่านั้น ตามบทบัญญัติในมาตรา 20 และ 21 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยจะมีวิธีตรวจประเมินเช่นเดียวกับมาตรฐานไม่บังคับโดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงเช่นเดียวกัน

3) มาตรฐานเพื่อความปลอดภัย

เป็นการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งที่เป็นมาตรฐานในเชิงบังคับและไม่บังคับ แต่มาตรฐานดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น เรื่องของมลพิษจากสารเคมีหรือวงจรไฟฟ้า

การกำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้านที่พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้กำหนดไว้ผู้เขียนมีความเห็นว่า มาตรฐานไม่บังคับจะกำหนดใน

²บันทึกการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 25.. เรื่องพิจารณาเสร็จที่ 230/2511 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

³นิตยา ขจรเวหาศน์. "การปรับปรุงพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในส่วนเกี่ยวกับการรับรองระบบคุณภาพ." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2539, หน้า 66-67.

ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความสำคัญถึงขั้นทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าว แต่จะเป็นไปในลักษณะที่ต้องการให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีความทนทานในการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น ส่วนมาตรฐานบังคับจะเป็นไปในกรณีที่ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์พื้นฐานที่ประชาชนต้องใช้ในชีวิตประจำวันและอาจเกิดอันตรายได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ในเรื่องของมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยจะเป็นที่รวมถึงมาตรฐานทั้ง 2 ประเภทข้างต้นดังที่กล่าวมา แต่จะใช้กับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของความปลอดภัย

2.2 ความหมายของ มอก. 18000 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 18000 หรือ มอก. 18000 หมายถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสาขาหนึ่ง เกี่ยวกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัยขององค์กรทุกชนิด⁴

โดยมาตรฐานผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นระบบมาตรฐานระบบการจัดการในขั้นตอนการผลิต และเป็นการวางระบบการจัดการเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในการผลิต มิใช่มาตรฐานในตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งระบบการจัดการดังกล่าวสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ร่างขึ้นโดยคณะกรรมการวิชาการ คณะที่ 893 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และนำแนวทางมาจาก BS 8800 : 1996 Guide to Occupational Health and Safety Management Systems ให้ผู้ประกอบการในโรงงานอุตสาหกรรมปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปราศจากการเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ หรือโรคร้ายไข้เจ็บจากการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมโดย มอก. 18000 จะเป็นมาตรการช่วยเสริมในการปฏิบัติตามบทบัญญัติทางกฎหมายทั่วไปและเพื่อให้มาตรการทางกฎหมายทั่วไปสำเร็จบรรลุผล โดยเน้นในเรื่องการป้องกันไว้ก่อน

⁴ ศันสนียา อุทุมมา. “มอก 18000 มาตรฐานใหม่เพื่อคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในโรงงาน.” เอ็นพีซี โฟกัส. 6, มิถุนายน 2541. หน้า 5.

มอก. 18000 ได้ประกาศใช้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และใช้ได้ในองค์กรทุกระดับและทุกขนาดซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นมาตรการสมัครใจ โดยผู้ปฏิบัติตามสามารถยื่นคำร้องขอรับการรับรองได้ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ และหน่วยรับรองเอกชนรายอื่นที่เปิดให้การรับรอง

เนื่องจาก มอก. 18000 เป็นเรื่องของการจัดระบบการจัดการเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานจึงมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งผู้ที่ขอการรับรอง มอก. 18000 ต้องปฏิบัติตามไม่ต่ำกว่ามาตรฐานของกฎหมาย ในที่นี้ขอกล่าวแต่กฎหมายที่มีความสำคัญซึ่งได้แก่

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

จะเกี่ยวข้องในเรื่องของค่าตอบแทนแรงงาน สวัสดิการ สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน การรักษาพยาบาล การจ่ายค่าชดเชย ซึ่งต้องทำตามมาตรฐานที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2. พระราชบัญญัติเงินทดแทน

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ถึงแก่ความตาย หรือผลกระทบอื่น ๆ อันเกิดจากการทำงานให้แก่นายจ้าง โดยจะกำหนดวิธีการต่าง ๆ ในการจ่ายเงินดังกล่าวของนายจ้าง และการเรียกร้องสิทธิดังกล่าวของลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน

3. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่กำหนดถึงเรื่องการประกอบกิจการโรงงาน การกำกับและดูแลโรงงาน รวมถึงมาตรการลงโทษในทางแพ่งและอาญา

พระราชบัญญัติโรงงานฯ เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมในหลายเรื่อง ได้แก่ เรื่องของความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของลูกจ้างและเรื่องอื่น ๆ มอก. 18000 ได้นำแต่เรื่องของความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของลูกจ้างเท่านั้น โดยเริ่มตั้งแต่เรื่องของการตั้งโรงงาน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การใช้คนงานที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องจักรอย่างเหมาะสม การควบคุมหรือการบำบัดของเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำหรืออากาศ การจัดทำเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสะดวกแก่การตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

4. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัย การกำจัดสิ่งปฏิกูล เหตุรำคาญ กิจการ อันเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เช่น สภาพอาคารที่มีความซำรุดทรุดโทรมต้องมีการแก้ไข ให้ถูกสุขลักษณะ หรือการปล่อยน้ำเสีย ต้องมีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานที่กฎหมาย ได้กำหนดไว้

5. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

เป็นกฎหมายที่กำหนดในด้านการควบคุมเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงในการก่อสร้าง อาคาร ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่จราจร โดยให้ปฏิบัติตาม คำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารซึ่งส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

กล่าวโดยสรุปแล้วในการนำมาตราฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการ อาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน ช่วยองค์กรลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ปฏิบัติงาน และนอกจากนั้น ยังช่วยลด อัตราการเกิดอุบัติเหตุภายในองค์กร ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความห่วงใยขององค์กรที่มีต่อ พนักงานนำไปสู่ความมั่นใจในการทำงาน เสริมสร้างคุณภาพขององค์กรอันก่อให้เกิดความ ได้เปรียบต่อองค์กรคู่แข่งในตลาดการค้า ซึ่งเป็นผลที่ได้รับโดยอ้อมอีกด้วย

เมื่อพิจารณาจากนิยามความหมายของ คำว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 กับมาตรฐานตาม มอก. 18000 แล้วนั้นจะเห็นได้ว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 นั้น จะมุ่งเน้นในตัวผลิตภัณฑ์ อันหมายถึง วิธีการผลิต หรือข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น ในการผลิตผงซักฟอก ชนิดหนึ่ง ได้มี การกำหนดว่าต้องมีปริมาณของสารซัดสี ปริมาณที่มากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นต้น ส่วนมาตรฐานที่ใช้ตาม มอก. 18000 นั้น จะหมายถึงมาตรฐานที่ว่าด้วยระบบการจัดการ เกี่ยวกับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือในองค์กรต่าง ๆ ของลูกจ้างหรือพนักงานใน โรงงานหรือองค์กรนั้น ซึ่งจะครอบคลุมและประกันคุณภาพในความปลอดภัยเกี่ยวกับอาชีว อนามัยของลูกจ้างหรือพนักงานในโรงงานหรือองค์กรดังกล่าวในการทำงาน

จึงกล่าวได้ว่า มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจาก 2 ที่มาดังกล่าวข้างต้น นั้นมีความหมายแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง และนำมาซึ่งปัญหาในทางบังคับใช้ตามกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานตาม มอก. 18000 โดยไม่ให้เกิดผลเสียกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามกฎหมายเดิม

อนุกรมมาตรฐาน มอก. 18000 ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ร่าง ขึ้นมานั้นแบ่งออกเป็น 2 เล่ม ดังนี้

1. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย: ข้อกำหนดตามมาตรฐานเลขที่ 18001-2542 (Occupational Health and Safety Management System: Specification) ได้มีการประกาศใช้ไปแล้ว

2. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย: ข้อเสนอแนะด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติตามมาตรฐานเลขที่ มอก. 18001-2541⁵ (Occupational Health and Safety Management System: guide to technical and implementation) ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการร่างอยู่

2.2.1 จุดประสงค์และความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 18000 หรือ มอก. 18000

ดังที่ได้ทราบมาแล้วว่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 18000 หรือ มอก. 18000 นั้นคือ ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและโดยหลักการแล้วจุดประสงค์ในการประกาศใช้อนุกรมมาตรฐาน มอก. 18000 ก็เพื่อ

1. ลดความเสี่ยงต่ออันตรายและอุบัติเหตุต่าง ๆ ของพนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัย
3. ช่วยสร้างภาพพจน์ความรับผิดชอบต่อพนักงานภายในองค์กรต่อองค์กรเองและต่อสังคม

⁵ปัจจุบันยังมีได้มีการประกาศใช้แต่เมื่อมีการประกาศใช้แล้วเลขมาตรฐานอาจเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ 18000-2540 ได้ถูกแก้ไขเป็น 18001-2542 ในข้อเสนอแนะด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติก็ต้องแก้ไขตาม.

นอกจากนั้นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ 18000 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หรือ มอก. 18000 มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาสร้างมาตรฐานเกี่ยวกับแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมเพื่อลดข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งทาง WTO (World Trade Organization) อาจกำหนดขึ้นภายใต้การดำเนินงานขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO)

ซึ่งถึงแม้ปัจจุบันการผลักดันให้มีการกำหนดและการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม ISO 18000 ยังไม่ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ เพราะถูกมองว่าเป็นมาตรฐานการกีดกันทางการค้ารูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา แต่ก็มี ความพยายามจากประเทศที่มีวิวัฒนาการในด้านอุตสาหกรรมสูงหลายประเทศที่จะพยายามผลักดันมาตรฐานดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศให้จงได้ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม⁶ ได้มีความเห็นว่า ปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องการการการเสี่ยงอันตรายจากการทำงานมากขึ้น ในเรื่องดังกล่าวทุกคนควรตระหนักและให้ความใส่ใจ เพราะผลจากสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลของประเทศแล้วยังก่อให้เกิดปัญหาติดตามมา ซึ่งอาจหมายถึงสถาบันครอบครัวต้องขาดที่พึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ตามมา นอกจากนี้ มาตรฐานความปลอดภัยในด้านแรงงานและสุขภาพในการทำงานกำลังจะเป็นเงื่อนไขทางการค้าที่หลายประเทศได้ตื่นตัว ซึ่งก่อนหน้านี้ก็ได้มีมาตรฐานระบบการจัดการด้านอื่นได้มีการประกาศใช้ไปแล้ว เช่น มาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000) มาตรฐานระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงมอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ขึ้น เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว

⁶“แนะนำมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000.”

คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเรื่องอนุมัติจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ⁷ เพื่อให้การรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ISO 9000, ISO 14000 และ มอก. 18000 ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างอิสระ โดยมีมูลนิธิอุตสาหกรรมพัฒนามารองรับการดำเนินงาน โดยการบริหารงานจะอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ในเรื่องความสำคัญของ มอก. 18000 หรือ ISO 18000 ต่อการค้าระหว่างประเทศ นั้น ต้องยอมรับว่ากระแสโลกาภิวัตน์ ได้สร้างผลกระทบต่อวงการอุตสาหกรรมของไทย เพราะนับแต่มีการนำระบบการจัดการเข้ามาเป็นเงื่อนไขหรือมาตรการกีดกันทางการค้าตั้งแต่ ISO 9000, ISO 14000 ทุกวันนี้ธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm) ทั้งแนวคิด วิธีคิด และวิธีการทำงานกันใหม่หมด เพื่อให้ได้มาซึ่งศักยภาพในการแข่งขัน ในเรื่องนี้ทางสหภาพยุโรป (European Union, EU) และสหรัฐ ก็ได้ให้ความสนใจในการที่จะใช้ ISO 18000 มาเป็นข้อกีดกันต่อสิ่งทอของไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสมควรที่วงการอุตสาหกรรมของไทย ต้องเตรียมการรับมือแต่เนิ่น ๆ ป้องกันและปรับองค์กรและการบริหารในเชิงรุก โดยผสม ISO 18000 ให้กลมกลืนสอดคล้องกับ ISO 9000 และ ISO 14000 ที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างเหมาะสม⁸

สำหรับผู้เขียนเองแล้ว มีความเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมมาตรฐานหนึ่งเพราะนอกจากข้อกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าของไทยแล้ว ยังเกิดผลให้แรงงานไทยได้รับการคุ้มครองจากโรงงานทั้งที่ควบคุมกิจการโดยคนไทยและคนต่างด้าว แต่ก็ควรที่จะมีการร่างและนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมารวบรวมให้ชัดเจนเข้าใจได้ง่าย นอกจากนั้น ในเรื่องของวิธีการขอการรับรองและสถาบันที่ให้การรับรองควรรัดกุมและตรวจสอบกันได้ง่าย เพราะทุกวันนี้ สถาบันที่ให้การรับรองนั้นในการออกไปรับรองจะเป็นไปในลักษณะสัญญา คือมีผลผูกพันเฉพาะองค์กรผู้ขอการรับรองกับสถาบันผู้ให้การรับรองหรือหน่วยรับรอง (Certification Body) ส่วนองค์กรกลางที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบระบบมาตรฐานว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือไม่ ยังไม่มีเนื่องจากใช้กลไกทางการตลาดเป็นตัวชี้ว่าจะได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้าหรือไม่ ซึ่งทำให้เกิด

⁷“มติคณะรัฐมนตรี เรื่องจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ.” 21 ตุลาคม 2540. [Http:// www.spokesman. go.th.](http://www.spokesman.go.th), หน้า 1.

⁸วิฑูรย์ สิมะโชคดี. “อุตสาหกรรมไทยเตรียมรับมือกับ BS 8800/ISO 18000.” *For Quality Journal*. 4, กรกฎาคม – สิงหาคม 2540. หน้า 93-94.

ผลเสียในการตรวจสอบของประเทศคู่ค้าและทำให้หน่วยรับรองนั้นเกิดการผูกขาดไม่ได้รับการแข่งขันอย่างเสรี เพราะประเทศคู่ค้าอาจยอมรับแต่บริษัทที่เป็นหน่วยรับรองจากประเทศของตน เพื่อรักษาเม็ดเงินภายในประเทศ มิให้เสียเปรียบต่อประเทศไทย

2.2.2 หลักการและพัฒนาการของมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000)

สืบเนื่องจากสภาพสังคมไทยได้แปรเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น การใช้แรงงานอย่างปลอดภัย จึงเป็นเรื่องที่สังคมต้องตระหนักและให้ความสนใจมากขึ้น เพราะผลของอุบัติเหตุจากการทำงานอันเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจากการทำงานนั้นก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมายแก่ตัวลูกจ้าง ครอบครัว สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม

กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจึงได้มอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กำหนดอนุกรมมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ขึ้นเพื่อให้หน่วยงานทุกหน่วยงาน องค์กรทุกองค์กรนำไปปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชีวอนามัยจากการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจากการทำงาน และป้องกันปัญหาด้านสุขภาพทั้งในองค์กรหรือหน่วยงานและชุมชนใกล้เคียง และถ้ามีการจัดระบบที่ดีและเป็นไปตามมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยแล้วก็จะทำให้ลูกจ้างได้รับการดูแลที่ดี ซึ่งจะเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้องค์กรนั้นปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย⁹

ผู้ที่รับหน้าที่เป็นผู้จัดทำร่าง มอก. 18000 คือ คณะกรรมการวิชาการคณะที่ 893 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety : OH&S) โดยประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยใช้มาตรฐานของสถาบันมาตรฐานอังกฤษคือ BS 8800 : 1996 Guide to Occupational Health and Safety (OH&S) เป็นแนวทางโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้องค์กรที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ ในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงให้ระบบมีประสิทธิภาพ

⁹“สมอ. เปิดบริการรับรองตาม มอก. 18000 แล้ว.” สมอ.สาร. 24, 274. เมษายน 2541. หน้า 3.

ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ เช่น ลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ความปลอดภัยและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรในการสร้างความรับผิดชอบต่อ นายจ้างที่มีต่อลูกจ้างและสังคมโดยรวม

ส่วนในเรื่องเหตุผลของการนำเอา BS 88000 : 1996 Guide to Occupational Health and Safety (OH&S) ก็เนื่องมาจากก่อนหน้านี้จะมีการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนั้น ทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ก็ได้มีการประกาศมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการมาล่วงหน้าแล้ว 2 ระบบ ซึ่งได้แก่ มาตรฐานระบบคุณภาพ (มอก. 9000, ISO 9000) และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (มอก. 14000, ISO 14000) ซึ่งมาตรฐานทั้ง 2 มาตรฐานนั้นก็นำแนวทางของ BS มาเป็นหลัก ในการร่างเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่วนตัวเลขที่ใช้กำกับมาตรฐาน มอก. 18000 นั้น เกิดจากการเรียกตามข้อเสนอเดิมที่ผู้จัดทำร่างซึ่งได้แก่ ประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยได้เสนอในคราวประชุมเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศของ องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) ต่อที่ประชุม¹⁰

เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2541 สำนักงานมาตรฐานก็ได้จัดงานแนะนำมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000 ขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย โดยมี ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็นประธานในพิธีและได้แถลงถึงนโยบายของรัฐในการให้บริการรับรองระบบดังกล่าว โดยในขั้นแรกได้มีองค์กรเข้าขอการรับรองจำนวนกว่า 20 ราย¹¹ ซึ่งได้แก่

1. บริษัท สยามเซลลูโลส จำกัด
2. บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โรงงานท่าหลวง
3. บริษัท บีโตร์เคมีแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท แคนนอน ไฮ-เทค (ประเทศไทย) จำกัด
5. บริษัท เซนเนก้า เกษตร เอเชียติก จำกัด
6. บริษัท ทิปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน) โรงงานพิษณุโลก

¹⁰ คันสนียา อุทุมมา. เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

¹¹ “สมอ.เปิดบริการรับรอง ตาม มอก. 18000 แล้ว.” สมอ. สาร. 24, 274. เมษายน 2541. หน้า 4.

7. บริษัท ทิปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน) โรงงานนครราชสีมา
8. บริษัท ทิปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน) โรงงานพระประแดง
9. บริษัท ทิปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน) โรงงานเพชรบุรี
10. บริษัท เรย์โคลแอสฟัลท์ จำกัด
11. บริษัท สุราษฎร์บิทูเมน จำกัด
12. บริษัท พูจิตสี (ประเทศไทย) จำกัด
13. บริษัท ไทยฮอนด้า แมนูแฟคเจอร์ริง จำกัด
14. บริษัท เอ เอ็ม ดี (ไทยแลนด์) จำกัด
15. บริษัท แคล-คอมพ้ออิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด
16. บริษัท ซี.พี. อินเตอร์ฟู้ด (ไทยแลนด์) จำกัด
17. บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โรงงานเขาวง
18. บริษัท เต็นโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด โรงงานบางปะกง
19. บริษัท ไทย แอร์พอร์ด กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด
20. บริษัท ทัลซ์ โปรตีกชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
22. บริษัท สยามเคมี จำกัด (มหาชน)
23. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง
24. บริษัท ไทยโอเลฟินส์ จำกัด

มาตรฐาน มอก. ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้จัดทำมีอยู่ 2 ส่วน

คือ

ส่วนที่ 1 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด ปัจจุบันได้ประกาศใช้แล้ว

ส่วนที่ 2 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อแนะนำด้านเทคนิค และวิธีนำไปปฏิบัติ ซึ่งอยู่ในระยะการร่างและคาดว่าจะประกาศใช้ในอนาคตอันใกล้

ในส่วนของทิศทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาของ มอก. 18000 หรือ BS 8800 ให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ หรือ ISO 18000 ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา คือ เมื่อประมาณปลายปี 2539 ประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการตกลงกันและมีข้อเสนอไปยังสำนักงานเลขาธิการองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for standardization, ISO) ว่าเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะกำหนดมาตรฐานขึ้นอีกมาตรฐานหนึ่งซึ่งมุ่งเน้นไปในเรื่องของความปลอดภัยจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทางองค์การ

ระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานจึงได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการขึ้นในระหว่างวันที่ 5-6 กันยายน 2539 ณ เมือง เจนีวา สมาพันธรัฐสวิส โดยมีผู้แทนจากสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน จำนวน 45 ประเทศ และผู้แทนจาก 4 ฝ่าย คือ นายจ้าง ลูกจ้าง องค์กรรัฐ และบริษัทประกันภัย เข้าร่วมในการสัมมนาครั้งนี้ด้วย ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นวาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยยังไม่มีควมจำเป็นต้องมีในขณะนี้ แต่ในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะกำหนดมาตรฐานระบบนี้ขึ้นโดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ILO หรือประเทศสมาชิก ISO เพื่อช่วยกันร่วมกันพิจารณาแต่ในระยะเริ่มแรกควรที่จะจัดทำในลักษณะของ Guideline เพื่อให้ประเทศที่กำลังพัฒนานำไปใช้¹² จะเห็นได้ว่าข้อเสนอดังกล่าวยังไม่ตกไป และยังมีความเป็นไปได้สูงในอนาคตที่ทางองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานจะกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการค้าโลกกำลังมุ่งเน้นประเด็นสำคัญในเรื่องของคุณภาพ สิ่งแวดล้อม และแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันเรื่องของ มาตรฐานระบบคุณภาพได้มี ISO 9000 มาเป็นหลักประกันในเรื่องของคุณภาพระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เรื่องของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมก็จะมี ISO 14000 ดูแลในเรื่องของสิ่งแวดล้อมระหว่างผู้ก่อมลพิษและสังคมโดยรวมทั่วไป ในเรื่องของแรงงานจึงมีความเป็นไปได้และไม่เกินเลยความจริงในการกำหนดให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศหลายประเทศจากหลายทวีปได้เริ่มร่างมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยใช้ในประเทศแล้ว เช่น ประเทศในกลุ่ม EU (European Union) ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น ฮังการี และในประเทศไทย เป็นต้น¹³

¹² ประกอบ เพชรรัตน์ และวิฑูรย์ ศาสนนันท์. "สรุปการอภิปราย เตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่มาตรฐานสากลบริหารการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (ISO 18000) สืบตาห้ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 11." บรรยายที่เซ็นทรัลพลาซ่า, 1-5 กรกฎาคม 2540.

¹³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 3.

2.3 กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในฐานะกฎหมายที่ใช้ในการ ดำเนินการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและการรับรองระบบงาน ของระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในประเทศไทย

ปัจจุบันพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้ให้อำนาจ
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดำเนินการรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรมทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.3.1 การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แยกเป็น

2.3.1.1 มาตรฐานไม่บังคับ

การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นการดำเนินการตามมาตรา 15¹⁴
โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการ เพื่อจัดทำ
ร่างมาตรฐาน ตามมาตรา 13¹⁵

¹⁴พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจกำหนด แก้ไข
และยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใด ๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการได้
การกำหนดแก้ไข และยกเลิกมาตรฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา.

¹⁵พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
มาตรา 13 รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการเสนอ
ตามมาตรา 8 (5) เป็นคณะกรรมการวิชาการคณะหนึ่ง หรือหลายคณะ
คณะกรรมการวิชาการมีหน้าที่จัดทำร่างมาตรฐานและปฏิบัติงานทางวิชาการ
อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานเพื่อเสนอคณะกรรมการ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการมีอำนาจ
แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจาก
คณะกรรมการวิชาการ

การประชุมของคณะกรรมการวิชาการและอนุกรรมการวิชาการให้นำมาตรา 11
มาบังคับใช้โดยอนุโลม.

2) บุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการวิชาการต้องได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามมาตรา 8(5) ซึ่งบุคคลในกลุ่มนี้จะประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ ตัวแทนจากผู้ผลิต ผู้ใช้ และนักวิชาการ มีทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาร่วมจัดทำร่างมาตรฐาน ที่มีข้อกำหนดที่จำเป็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ มาตรฐานที่กำหนดจะต้องเป็นไปตามบทนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3

3) คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างมาตรฐานแล้วนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศ ตามมาตรา 8(1)

4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ประกาศ กำหนด แก๊ซ หรือยกเลิกมาตรฐาน ตามข้อเสนอของคณะกรรมการ ตามมาตรา 15 และประกาศราชกิจจานุเบกษา เรียกว่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ปัจจุบันนี้มีการประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไปแล้ว ประมาณ 1,480 มาตรฐาน

5) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่ประกาศกำหนดมาตรฐานไปแล้วจะมีการทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัย และสอดคล้องกับแนวทางของสากล และความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศทุก ๆ 5 ปี หรือกรณีจำเป็นอาจจะเร็วขึ้น

2.3.1.2 มาตรฐานบังคับ

การกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นมาตรฐานบังคับ เป็นการดำเนินการตาม มาตรา 17, 18 และ 19 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามมาตรา 15

2) ดำเนินการเพื่อตราเป็นพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยผลิตภัณฑ์ที่จะกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน หรือเป็นมาตรฐานบังคับ จะต้องมีความเสี่ยงในการดำเนินการเพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหาย อันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศตามมาตรา 17

3) ก่อนตราพระราชกฤษฎีกาต้องดำเนินการประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา และหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป และผู้มีส่วนได้เสียได้ทราบว่าจะมีการกำหนดมาตรฐานบังคับในเรื่องใดและจะรายละเอียดของข้อกำหนดในมาตรฐานได้จากที่ใด เช่นที่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ต้อง ให้เวลาผู้ที่ประสงค์จะยื่นคำคัดค้าน คัดค้านได้อย่างน้อยภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศ โดยกำหนดขั้นตอนในการคัดค้าน ให้มีการแถลงการณ์คัดค้านในลักษณะของประชาพิจารณ์ได้ โดยคณะกรรมการจะเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้าน กรณีที่ผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัย มีสิทธิ

อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายใน 30 วัน คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีถือเป็นที่สุด ตามมาตรา 18 และ 19 เมื่อผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ผ่านกระบวนการ จนกระทั่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานแล้ว ก็ถือเป็นมาตรฐานบังคับ อันจะเป็นผลให้ ผู้ทำ ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย ต้องทำ นำเข้า หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและได้รับใบอนุญาต หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม จะมีบทลงโทษ ปัจจุบันนี้มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานบังคับอยู่จำนวน 41 ผลิตภัณฑ์

2.3.2 งานรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ดำเนินงานรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยการอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เป็นมาตรฐานไม่บังคับ และการอนุญาตให้ทำหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เป็นมาตรฐานบังคับ คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ออกใบอนุญาต โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

2.3.2.1 มาตรฐานไม่บังคับ

การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นไปตามมาตรา 16 โดยการอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์ที่ทำได้ตามมาตรฐาน ไม่บังคับให้ผู้ผลิตต้องมาขอเป็นไปตามความสมัครใจ ทั้งนี้ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะจัดส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสอบโรงงาน เพื่อประเมินระบบการควบคุมคุณภาพ กรรมวิธีการผลิต วิธีทดสอบ อุปกรณ์การทดสอบ เพื่อประเมินว่าผู้ขอรับใบอนุญาตสามารถทำผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2515) ลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐานที่จะแสดงกับผลิตภัณฑ์ ตลอดจนวิธีการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2521) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2531)

2.3.2.2 มาตรฐานบังคับ

การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นกรณีที่บังคับให้ ผู้ทำ ผู้นำเข้าต้องมาขออนุญาตทำการผลิต หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และต้องทำหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปตามมาตรฐาน ตามบทบัญญัติในมาตรา 20 และมาตรา 21 ในการพิจารณาอนุญาต ก็มีการกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการในการตรวจประเมินระบบควบคุมคุณภาพโรงงานและตรวจสอบตัวอย่างผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเช่นเดียวกับมาตรฐานไม่บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์

และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2516) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2516) ลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐานที่จะแสดงกับผลิตภัณฑ์ ตลอดจนวิธีการแสดง เครื่องหมายมาตรฐานต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2516) แก้ไขเพิ่มเติมโดย กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2520) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2531)

2.3.2.3 มาตรฐานเพื่อความปลอดภัย

เป็นการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นมาตรฐานไม่บังคับและ มาตรฐานบังคับ โดยข้อกำหนดของมาตรฐาน จะเน้นเฉพาะเรื่องของความปลอดภัย เช่น ความปลอดภัยของอุปกรณ์ไฟฟ้าจากไฟฟ้าช็อต หรือความปลอดภัยจากปัญหามลพิษจาก สารเคมี หรือไอเสียต่าง ๆ

ลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐาน เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2531) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2531)

2.3.2.4 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรฐานต่างประเทศ หรือมาตรฐานระหว่างประเทศ

นอกจากการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานบังคับให้เป็นไปตาม มาตรฐานที่กำหนดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในกฎหมายยังเปิดโอกาสให้ผู้ทำ หรือผู้นำเข้าทำ ผลิตภัณฑ์ หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศได้ตาม มาตรา 20 ทวิ และมาตรา 21 ทวิ ในกรณีที่จำเป็นเพื่อการส่งออก หรือความจำเป็นต้องใช้ใน ราชอาณาจักรเป็นครั้งคราวได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้อนุญาต โดย คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการ อนุญาต

2.3.3 งานตรวจสอบควบคุม

เป็นขั้นตอนที่จะทำการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีการแสดง เครื่องหมายมาตรฐานที่เป็นมาตรฐานไม่บังคับ และผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานบังคับ ทั้งก่อนและ หลังการได้รับอนุญาต เพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ป้องกัน และควบคุมการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบควบคุม ทั่วประเทศ ทั้งสถานที่ ผลิต นำเข้า สถานที่จำหน่าย และรวมถึงการโฆษณาสินค้าที่มีการแสดง เครื่องหมายมาตรฐานด้วย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายมีอำนาจในการตรวจค้น และยึด

หรืออาจผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ด้วย สำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะใช้มาตรการการลงโทษ ทั้งทางอาญาโทษจำคุกและปรับ และคำสั่งทางบริหาร คือ การพักใช้ หรือเพิกถอนการอนุญาต การสั่งทำลายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน การสั่งให้ส่งผลิตภัณฑ์กลับคืนไปต่างประเทศ

2.3.4 การดำเนินงานด้านการมาตรฐานต่างประเทศ¹⁶

ประเทศไทยโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้เป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (ISO) ในฐานะผู้แทนประเทศไทยโดยมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการมาตรฐานระหว่างประเทศ (กมป.) ซึ่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีกำกับดูแลคณะกรรมการชุดนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และดำเนินการด้านการมาตรฐานระหว่างประเทศ กับ ISO และประสานงานกับหน่วยงานมาตรฐานของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของ ISO

จากการดำเนินงานในฐานะสมาชิกของ ISO ทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1) จะช่วยปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ ไม่ให้มาตรฐาน ISO เป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดผลเสียต่อการส่งออกสินค้า โดยการเข้าร่วมกำหนดมาตรฐาน การเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ
- 2) ได้รับทราบความก้าวหน้าทางวิชาการเทคโนโลยี ที่ส่งผ่านทางมาตรฐาน และความช่วยเหลือต่าง ๆ จาก ISO และจากสถาบันมาตรฐานซึ่งเป็นสมาชิก
- 3) ศึกษาและใช้มาตรฐานของ ISO เป็นแนวทางของการกำหนดมาตรฐานของไทย เพื่อปรับปรุงคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรม ให้มีคุณภาพทัดเทียมและเป็นที่ยอมรับของสากล
- 4) ศึกษาแนวทางในการนำมาตรฐาน ISO มาใช้เป็นมาตรฐานแห่งชาติ

¹⁶“มติคณะรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการมาตรฐานระหว่างประเทศ.” สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 26 มกราคม 2525.

2.3.5 ความเป็นมาขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) และขั้นตอนการออกใบรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO) ของประเทศไทย

2.3.5.1 ความเป็นมาขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization)

มาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ เกิดขึ้นจากการดำเนินงานขององค์การดังกล่าวนี้ได้จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวของสมาพันธ์ของสมาคมมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Federation of the National Standardizing Association, ISA) เมื่อปี พ.ศ. 2469 และต่อมาในปี 2487 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานมาตรฐานชาติของสหประชาชาติ (United Nations Standards Coordinating Committee, UNSCC) ซึ่งมีสมาชิก 18 ประเทศ จนกระทั่งวันที่ 14 ตุลาคม 2489 ผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ รวม 25 ประเทศ ได้มีการประชุมกันที่ลอนดอน และมีมติให้จัดตั้งองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2490 มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส โดยเป็นหน่วยงานชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ และดำเนินการในเรื่องการกำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ ขยายการค้าและการบริการในระดับระหว่างประเทศในทุกสาขาวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจ รวมทั้งดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมมาตรฐาน¹⁷

สมาชิกของ ISO แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ¹⁸

1. Member body คือ สมาชิกประเภทที่เป็นหน่วยงานซึ่งเป็นตัวแทนด้านการมาตรฐานของประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีเพียงหน่วยงานเดียว ปัจจุบันสมาชิกประเภท Member body มี 85 ประเทศ และมากกว่าร้อยละ 70 ของสมาชิกประเภทนี้เป็นหน่วยงาน

¹⁷“ไอเอสโอ ทำงานกำหนดมาตรฐานอย่างไร.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2524, หน้า 1-2.

¹⁸“ISO องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2540, หน้า 2.

รัฐบาลหรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย นอกนั้นเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐบาล

สมาชิกประเภทนี้มีสิทธิออกเสียงในเรื่องทางบริหารและวิชาการ มีสิทธิเข้ารับการเลือกตั้งเป็นสมาชิก Council และสามารถเข้าร่วมประชุม General Assembly ได้

2. Correspondent member เป็นหน่วยงานของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันมาตรฐานเป็นการเฉพาะ ปัจจุบันสมาชิกประเภทนี้ 24 ประเทศซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นหน่วยงานของรัฐบาล

สมาชิกประเภทนี้ไม่มีสิทธิเข้าร่วมงานทางวิชาการแต่มีสิทธิที่จะได้รับข่าวคราวความเคลื่อนไหวของ ISO และเข้าร่วมประชุม General Assembly ในฐานะผู้สังเกตการณ์

3. Subscriber member เป็นหน่วยงานในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจต่ำ สมาชิกประเภทนี้จะจ่ายค่าบำรุงสมาชิกในอัตราที่ได้รับการลดหย่อน ปัจจุบันมีสมาชิกประเภทนี้ 9 ประเทศ

การกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้¹⁹

1) เพื่อพัฒนาการผลิต โดยจุดประสงค์ต้องการพัฒนาการผลิตของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาที่ผู้ผลิตส่วนใหญ่ขาดความรู้ความชำนาญในการผลิต เพื่อให้การผลิตเป็นไปตามมาตรฐาน

2) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการผลิตให้ทัดเทียมกับมาตรฐานของประเทศที่ได้รับการยอมรับในมาตรฐานระหว่างประเทศ

3) เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการส่งออก ในการให้การมาตรฐานเป็นมาตรการสำคัญ และเป็นแนวทางในการต่อรองทางการค้าในกระแสภาวะการแข่งขัน การกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน

4) ส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งต้องการให้ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อ-ขายสินค้ากันได้โดยมีมาตรฐานซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายยอมรับ และลดข้อโต้แย้งต่าง ๆ เพราะสินค้าเป็นไปตามมาตรฐานที่ตกลงกันได้

¹⁹ ปริมา หวังวงศ์วิโรจน์. "ISO 14000 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม." เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการผลิตที่สะอาด คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 18-19 มีนาคม 2540. หน้า 16-17.

สมัชชาใหญ่ (General Assembly)²⁰

จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่ประชุมของเจ้าหน้าที่และบรรดาผู้แทนของประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิกประเภท member body แต่ละประเทศจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมอย่างเป็นทางการได้ไม่เกิน 3 คน แต่อาจจะมีผู้สังเกตการณ์ติดตามด้วยได้ แต่จะมีสิทธิออกเสียงได้เพียง 1 เสียง สำหรับสมาชิกประเภท correspondent member และ subscriber member สามารถเข้าร่วมประชุมได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์การประชุมจะจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง โดยจะต่อเนื่องกับการประชุมคณะมนตรี

สมัชชาใหญ่มีคณะกรรมการที่ปรึกษาเรียกว่าคณะกรรมการกำหนดนโยบาย (policy development committees) ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกประเภท member body สมัครเป็นสมาชิกประเภทร่วมทำงาน (Participating member หรือ P-member) และสมาชิกประเภทสังเกตการณ์ (Observer member หรือ O-member) ได้เท่า นั้น

คณะกรรมการที่ปรึกษาดังกล่าวได้แก่

1) คณะกรรมการประเมินผลเพื่อการรับรอง (Committee on conformity assessment-CASCO)

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- ศึกษาแนวทางในการประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์กระบวนการ บริการระบบคุณภาพของมาตรฐานที่เหมาะสมหรือข้อกำหนดทางวิชาการอื่น

- จัดทำคู่มือเกี่ยวกับการทดสอบ การตรวจสอบและการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์กระบวนการ และบริการรวมทั้งคู่มือเกี่ยวกับการประเมินระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการทดสอบหน่วยงานตรวจสอบ หน่วยงานสนับสนุนคุณภาพ และการดำเนินการและยอมรับ

- สนับสนุนให้มีการรับรองซึ่งกันและกัน รวมทั้งการยอมรับของระบบประเมินคุณภาพในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ตลอดจนให้มีการใช้มาตรฐานระหว่างประเทศในการทดสอบ การตรวจสอบ การรับรองคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

2) คณะกรรมการด้านนโยบายผู้บริโภค (Committee on consumer policy – COPOLCO)

²⁰“มติคณะรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการมาตรฐานระหว่างประเทศ.” สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 26 มกราคม 2525. หน้า 4-5.

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- ศึกษาแนวทางในการช่วยให้ผู้บริโภครได้รับประโยชน์จากการมาตรฐาน รวมทั้งแนวทางในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการมาตรฐาน ทั้งในระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

- จัดตั้ง forum เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค การนำมาตรฐานไปใช้ในส่วนของผู้บริโภคและเรื่องที่เป็นที่สนใจของผู้บริโภคในด้านการมาตรฐานระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

- ให้การสนับสนุนหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของผู้บริโภค

- ดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) คณะกรรมการด้านพัฒนา (Committee on developing countries matters – DEVCO)

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- พิจารณาความจำเป็นในด้านการมาตรฐานและเรื่องที่เกี่ยวข้องของประเทศกำลังพัฒนาและให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

- เสนอมาตรการในการให้ความช่วยเหลือ

- จัดตั้ง forum สำหรับการอภิปรายปัญหาด้านการมาตรฐาน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศกำลังพัฒนา และสำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา และระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเอง

- เป็นที่ปรึกษาของสมัชชาใหญ่ในเรื่องดังกล่าวข้างต้น

4) คณะกรรมการด้านระบบข้อมูลสนเทศและการบริการ (Committee on information systems and services – INFSCO)

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- ทำหน้าที่สมัชชาใหญ่ของ ISONET

- ประสานกิจกรรมของศูนย์สนเทศมาตรฐาน กฎระเบียบทางวิชาการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดย

- เสนอแนะระบบในการจัดจำแนกและการจัดทำดัชนี

- กระตุ้นให้มีการใช้มาตรฐานระหว่างประเทศในการทำงานของศูนย์สนเทศมาตรฐานแต่ละแห่งรวมถึงเครือข่ายด้วย

- กระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างศูนย์สนเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านสนเทศ

- ประสานความสัมพันธ์กับหน่วยงานสนเทศระหว่างประเทศอื่น ๆ

- ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกใหญ่ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการ (Council)²¹

คณะกรรมการจะทำหน้าที่ดูแลการทำงานขององค์กร คณะมนตรีประกอบด้วยประธานและสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งและเลือกตั้ง 18 คน คณะมนตรีจะรายงานการดำเนินงาน และแผนการปฏิบัติงานขององค์กรให้ที่ประชุมสมาชิกใหญ่ทราบ

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ประธาน ISO โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอาจจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเฉพาะกิจขึ้นได้

1) คณะกรรมการบริหารด้านวิชาการ (Technical management board)

คณะกรรมการบริหารด้านวิชาการประกอบด้วยประธานและสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งและเลือกตั้ง 12 คน

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- เสนอรายงานและข้อเสนอแนะแก่คณะมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์การความร่วมมือการวางแผนยุทธศาสตร์ และการวางโครงการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ ISO

- ตรวจสอบข้อเสนอสำหรับกิจกรรมใหม่ทางวิชาการ รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้งและการยกเลิกคณะกรรมการวิชาการคณะต่าง ๆ

- ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านวิชาการดังนี้

- ติดตามงานของคณะกรรมการวิชาการคณะต่าง ๆ รวมทั้งข้อกำหนดในการ

บริหารโครงการ

- พิจารณานุมัติชื่อเรื่อง ขอบข่าย และแผนงานของแต่ละคณะกรรมการวิชาการ

- แต่งตั้งและถอดถอนฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการวิชาการและ

คณะอนุกรรมการวิชาการ

- แต่งตั้งประธานคณะกรรมการวิชาการ

- อุดหนุนการปฏิบัติงานหรือไม่ปฏิบัติงานของคณะกรรมการวิชาการและ

คณะอนุกรรมการวิชาการ

²¹"ไอเอสโอ ทำงานกำหนดมาตรฐานอย่างไร." สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. หน้า 6-8.

- ให้ข้อเสนอแนะแก่เลขาธิการในปัญหาด้านวิชาการระหว่าง ISO และ IEC รวมทั้งในเรื่องความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานมาตรฐานระหว่างประเทศอื่น ๆ

- แต่งตั้ง registration authorities และ maintenance agencies สำหรับการนำมาตรฐานระหว่างประเทศไปใช้

- แต่งตั้งและยกเลิกคณะที่ปรึกษาทางวิชาการ (Technical advisory group)

- จัดตั้งคณะกรรมการในด้านหลักเกณฑ์การมาตรฐานทั่วไปซึ่งได้แก่

2) คณะกรรมการด้านวัสดุอ้างอิง (Committee on reference materials – REMCO)

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- กำหนดนิยาม แบ่งประเภทและระดับของวัสดุอ้างอิงเพื่อใช้ในงานของ ISO

- กำหนดโครงสร้างของวัสดุอ้างอิงในรูปแบบต่าง ๆ

- กำหนดเกณฑ์การเลือกใช้และการอ้างอิงแหล่งที่มาของวัสดุอ้างอิงในเอกสาร ISO

- จัดทำแนวทางการอ้างอิงวัสดุอ้างอิงในเอกสาร ISO ให้แก่คณะกรรมการวิชาการ

ต่าง ๆ ของ ISO

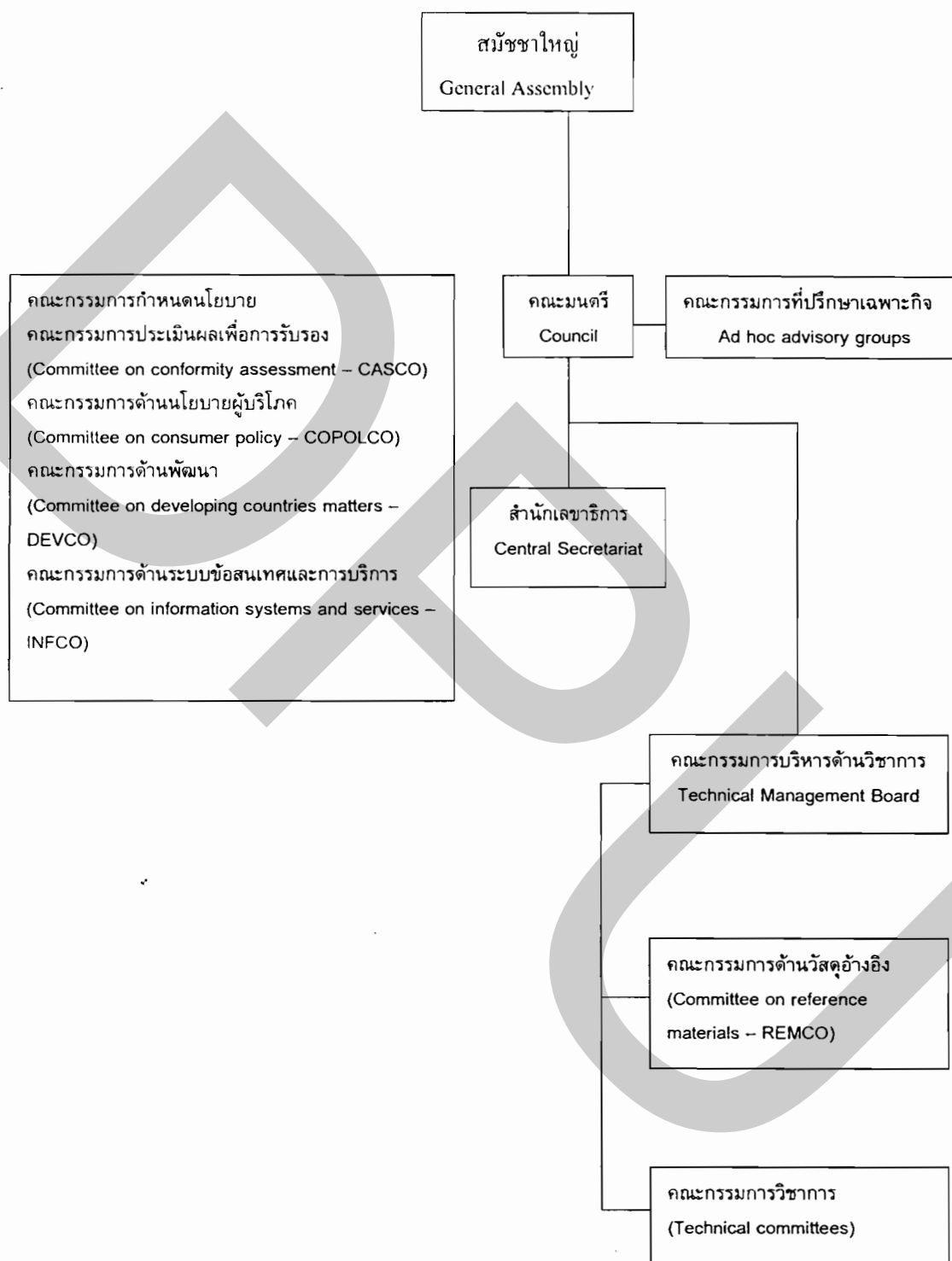
- ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหารด้านวิชาการในเรื่องวัสดุอ้างอิงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ

3) คณะกรรมการวิชาการ (Technical committee)

การกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศจะดำเนินการโดยคณะกรรมการวิชาการ คณะต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น 185 คณะ และคณะอนุกรรมการวิชาการ (subcommittee) ซึ่งปัจจุบันมี 611 คณะ สมาชิกประเภท member body มีสิทธิสมัครเข้าร่วมในการทำงานของคณะกรรมการวิชาการ และคณะอนุกรรมการวิชาการได้ใน 2 ลักษณะ คือ

- ประเภทร่วมทำงาน (Participating member หรือ P-member) มีสิทธิในการออกเสียงในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศทุกขั้นตอน และการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการวิชาการหรือคณะอนุกรรมการวิชาการที่ตนเป็นสมาชิก

- ประเภทสังเกตการณ์ (Observer member หรือ O-member) มีสิทธิรับทราบการทำงานของคณะกรรมการวิชาการหรือคณะอนุกรรมการวิชาการได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ นอกจากนั้นยังได้รับเอกสารและมีสิทธิเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการวิชาการ หรือคณะอนุกรรมการวิชาการที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้

โครงสร้างของ ISO²²

²²“ไอเอสโอ ทำงานกำหนดมาตรฐานอย่างไร.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. หน้า 3 .

ปัจจุบันองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) ได้กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมในเรื่องต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตมากมายหลายมาตรฐานแต่ได้มีมาตรฐานระบบการจัดการ 2 มาตรฐานใหญ่ ๆ ได้แก่

1) มาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000) ประกอบด้วย²³

- ISO 9000 QUALITY MANAGEMENT AND QUALITY ASSURANCE STANDARDS – GUIDELINES FOR SELECTION AND USE มาตรฐานการบริหารงานคุณภาพและการประกันคุณภาพ : แนวทางการเลือกและการใช้

เป็นเรื่องที่บอกแนวทางและกรอบการเลือก และการใช้มาตรฐาน ISO 9000 แนวความคิดหลัก ลักษณะเฉพาะ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ของระบบคุณภาพ และการใช้ประโยชน์ของระบบคุณภาพในการทำข้อตกลงต่าง ๆ ในมาตรฐานนี้ยังได้บอกวิธีการคัดเลือก การประเมิน และการทดสอบข้อตกลงในระบบคุณภาพไว้ด้วย

- ISO 9001 QUALITY SYSTEM – MODEL FOR QUALITY ASSURANCE IN DESIGN/DEVELOPMENT, PRODUCTION, INSTALLING AND SERVICING มาตรฐานระบบคุณภาพ : แผนการประกันคุณภาพในการออกแบบ/พัฒนา การผลิต การติดตั้ง และการบริการ

มาตรฐานนี้จะนำมาใช้ในกรณีที่ต้องการแสดงขีดความสามารถในการรักษาและดำรงไว้ซึ่งคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการในขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ การออกแบบพัฒนา การผลิต การประกอบและการติดตั้ง ตลอดจนการบริการ ซึ่งจะมีเนื้อหาครอบคลุมไปถึง การใช้งาน หน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กร บทบาทของผู้บริหารต่อระบบคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้ให้รายละเอียดในการจัดทำเอกสารในระบบการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนต่าง ๆ นับตั้งแต่ การออกแบบ/การพัฒนาการผลิต ไปจนถึงการตรวจสอบ รวมทั้งการให้บริการ หลังจากการซื้อขาย และรวบรวมข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป เป็นมาตรฐานสำหรับบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทุกด้านหรือการพัฒนาและส่งมอบการบริการ

- ISO 9002 : QUALITY SYSTEM – MODEL FOR QUALITY ASSURANCE IN PRODUCTION AND INSTALLATION มาตรฐานระบบคุณภาพ : แบบการประกันคุณภาพในการผลิตและการติดตั้ง

²³“Single European Market ISO 9000.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2533, หน้า 2-3.

มาตรฐานนี้จะนำมาใช้เพื่อทดสอบขีดความสามารถของผู้ผลิตในการรักษาและดำรงไว้ซึ่งคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตามที่ต้องการในขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่เริ่มระบบการผลิตจนถึงการติดตั้งและประกอบ มาตรฐานนี้มีรายละเอียดและแนวทาง เช่นเดียวกับมาตรฐาน ISO 9001 เพียงแต่จำกัดขอบเขตไว้เพียงแค่การผลิตและการติดตั้ง เป็นมาตรฐานสำหรับบริษัทที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ

- ISO 9003 : QUALITY SYSTEM – MODEL FOR QUALITY ASSURANCE IN FINAL INSPECTION AND TEST มาตรฐานระบบคุณภาพ : แบบการประกันคุณภาพในการตกลงและการทดสอบขั้นสุดท้าย

มาตรฐานนี้จะนำมาใช้ เพื่อแสดงขีดความสามารถของผู้ผลิตในการรักษาและดำรงไว้ซึ่งคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยการตรวจ ทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งมีรายละเอียดและแนวทางเช่นเดียวกับมาตรฐาน ISO 9001 และ ISO 9002 เพียงแต่จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะระบบคุณภาพในการตรวจทดสอบเท่านั้น เป็นมาตรฐานสำหรับบริษัทที่ไม่มีการผลิต เช่นผู้แทนจำหน่ายหรือการดำเนินการด้านคลังสินค้า

- ISO 9004 : QUALITY MANAGEMENT AND QUALITY SYSTEM ELEMENTS-GUIDELINES มาตรฐานการบริหารงานคุณภาพ และหัวข้อต่าง ๆ ในระบบคุณภาพ แนวทางการใช้

มาตรฐานนี้ให้แนวทางในเรื่องการบริหารงานทางวิชาการบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับงานคุณภาพ ในมาตรฐานนี้ได้เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องทำให้ผู้บริโภคเกิดความพอใจ การสร้างความรับผิดชอบ และความสำคัญการประเมินของงานความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในวงจรคุณภาพเป็นมาตรฐานที่แสดงให้เห็นภาพรวมและความมุ่งหมายของมาตรฐาน มักใช้เพื่อช่วยในการตีความ ISO 9000, 9002 และ 9003

2) มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ประกอบด้วย

- การตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม (Environmental Auditing : EA) แบ่งเป็น 3 อนุกรมคือ ISO 14010, ISO 14011, ISO 14012

- การใช้สลากเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Labeling : EL) แบ่งเป็น 4 อนุกรมคือ ISO 14021, ISO 14022, ISO 14023, ISO 14024

- การประเมินความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Evaluation : EPE) มี 1 อนุกรม คือ ISO 14031

- การประเมินผลดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (Life Cycle Assessment : LCA) แบ่งเป็น 4 อนุกรม คือ ISO 14040, ISO 14041, ISO 14042, ISO 14043

- ข้อกำหนดและคำนิยาม (Terms and Definitions)

มาตรฐานระบบการจัดการทั้ง 2 ดังที่กล่าวมาเป็นมาตรฐานระบบการจัดการที่สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมได้กำหนดให้เป็นอนุกรมมาตรฐานภายในประเทศด้วย โดยใช้เลขกำกับเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน ISO คือ มอก. 9000 และ มอก. 14000

2.3.5.2 ขั้นตอนการออกใบรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง (Certification body) ที่ให้การรับรองระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ

ดังที่กล่าวมาในตอนที่แล้วเกี่ยวกับมาตรฐานระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศทั้ง 2 มาตรฐานนั้นได้มีหน่วยงานภาครัฐของไทย ซึ่งได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นผู้กำหนดมาตรฐานภายในประเทศขึ้นเพื่อสะดวกในการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปสู่ตลาดต่างประเทศ ในที่นี้จะเป็นการอธิบายถึงขั้นตอนในการขอการรับรองจากสถาบันที่ให้การรับรองระบบงานทั้ง 2 ระบบ เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งหน่วยรับรอง (Certification Body) จนถึงการให้การรับรองระบบงานจนเสร็จสิ้น²⁴

ขั้นตอนแรกในกรณีที่หน่วยรับรอง (Certification Body) ซึ่งได้แก่ บุคคลที่สาม ที่ให้บริการตรวจประเมินและรับรองหรือจดทะเบียนการเป็นไปตามหลักเกณฑ์กำหนดของระบบการจัดการต่าง ๆ เช่น หน่วยรับรองระบบคุณภาพ หน่วยรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ จะขออนุญาตรับรองระบบงานจากสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน (National Accreditation Council : NAC) โดยการได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ ฯ ดังกล่าว ก็เพื่อที่จะให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในวงการค้าว่า ผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองจากหน่วยรับรองที่ได้รับการรับรองระบบงานแล้ว จะมีขีดความสามารถในการผลิตสินค้า หรือบริการตรงกับความต้องการที่

²⁴ กระทรวงอุตสาหกรรม “การรับรองระบบงานของประเทศไทย” กระบวนการขอการรับรองระบบงาน สาขาการรับรองระบบคุณภาพและสาขาการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม.

ตกลงกันได้ว่ามีระบบภายในขอบที่ระบุรับรอง (การขอรับรองระบบงานดังกล่าวไม่มีลักษณะบังคับ) โดยยื่นแสดงความจำนงค์ที่สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน ชั้น 2 ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน ได้รับเรื่องแล้ว ก็จะแต่งตั้งและประเมินผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบและให้การยอมรับ

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนระบบเอกสารและจัดทำแผนการตรวจประเมิน คณะประเมินจะ
รับรอง

- ตรวจสอบเอกสารติดต่อที่เกี่ยวข้องระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกับหน่วย

- ทบทวนระบบเอกสารของผู้ยื่นคำขอ

- จัดเตรียมรายการทดสอบและแผนการตรวจประเมินหน่วยรับรอง โดยสำนักงาน

คณะกรรมการจะจัดส่งแผนนี้ให้หน่วยรับรองให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจประเมิน

- ประชุมเปิดประเมิน โดยคำแนะนำคณะผู้ประเมินแก่ผู้แทนของหน่วยรับรอง อธิบายจุดประสงค์การตรวจประเมินความสำคัญของคู่มือคุณภาพ ทบทวนแผนการตรวจประเมินยืนยันวัน เวลา ทรัพยากรที่ต้องใช้ และเรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็น

- ตรวจประเมิน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจประเมินที่สำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาหน่วยรับรอง ตามความเหมาะสม โดยตรวจสอบการเป็นไปตามเกณฑ์ของระบบคุณภาพ บันทึกข้อสังเกตที่อาจเป็นข้อบ่งชี้ถึงการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ไว้ในแบบรายงานข้อบกพร่อง และประชุมปิดประเมินเพื่อทบทวนข้อบกพร่องที่พบระหว่างตรวจประเมิน ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจประเมินผู้ประเมินของหน่วยรับรองขณะที่ทำหน้าที่ประเมิน โดยผู้ประเมินของสำนักงานคณะกรรมการจะติดตามผู้ประเมินของหน่วยรับรองตลอดการประเมิน โดยจะจดบันทึก ตรวจเอกสารและอื่น ๆ แต่จะไม่สอบถามหรือให้ข้อคิดเห็นใด ๆ จนกว่าจะเสร็จสิ้นการประชุมปิดประเมินระหว่างหน่วยรับรองกับลูกค้า

หมายเหตุ การตรวจประเมินในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 สามารถสลับลำดับในการตรวจประเมินก่อน-หลังได้

- ประชุมสรุปผลการตรวจประเมิน หัวหน้าคณะประเมินจะสรุปผลการตรวจประเมินขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ให้ฝ่ายบริหารของหน่วยรับรองทราบ และตอบข้อซักถามกรณีที่ต้องการความกระจ่าง รวมทั้งบันทึกวิธีการแก้ไขที่หน่วยรับรองจะดำเนินการและกำหนดเวลาแก้ไขแล้วเสร็จ

ขั้นตอนที่ 5 รายงานการตรวจประเมิน

คณะผู้ประเมินเป็นผู้จัดทำรายงานการตรวจประเมินแล้วนำส่งสำนักงานคณะกรรมการ เพื่อเสนอคณะทบทวนการรับรองระบบงาน และ คณะอนุกรรมการสาขาการรับรองระบบคุณภาพหรือสาขาการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาเสนอแนะคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานให้การรับรองระบบงาน

การตรวจติดตามผล

หลังจากอนุมัติการรับรองระบบงานแล้ว สำนักงานคณะกรรมการจะตรวจติดตามผลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

การตรวจติดตามผลดังกล่าวอาจเป็นการตรวจประเมินเต็มรูปแบบหรือบางส่วนก็ได้ และจะมีการตรวจประเมินลูกค้าของหน่วยรับรองอย่างน้อย 1 ราย ก่อนครบรอบการตรวจประเมินใหม่

การตรวจประเมินใหม่

สำนักงานคณะกรรมการจะดำเนินการตรวจประเมินใหม่ทุก 3 ปี โดยตรวจประเมินระบบงานทั้งหมด

หลังจากที่หน่วยรับรองได้รับการรับรองจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานก็สามารถเปิดให้องค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการทำระบบการจัดการ ISO มาขอการรับรองระบบได้ โดยหน่วยรับรองดังกล่าวจะได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้าว่ามีศักยภาพ บุคลากร เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินการรับรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.5.3 สรุป

ระบบการให้การรับรองของมาตรฐานระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO) ของไทยนั้น หน่วยรับรอง (Certification Body) ที่ให้การรับรองระบบการจัดการดังกล่าว สามารถให้การรับรองระบบได้อย่างเสรี ทั้งนี้ เนื่องจากแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการจัดการในเรื่องดังกล่าวภาครัฐสนับสนุนให้องค์กรทุกองค์กรกระทำได้โดยเสรี ซึ่งรวมถึงการให้การรับรองโดยองค์กรเอง ซึ่งถ้ามองในข้อดีแล้ว ก็จะเป็นการพัฒนาหรือสำนัก

ในความรับผิดชอบขององค์กรมากขึ้นซึ่งถึงแม้จะไม่มี การปฏิบัติตามทั้งระบบก็ตามแต่จะเกิดการพัฒนาระบบจนเท่ามาตรฐานในอนาคตได้ ในข้อเสียแล้วถ้า มอก. 18000 ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศเช่นเดียวกับ ISO 9000 และ ISO 14000 การรับรองโดยปราศจากการตรวจสอบควบคุมดังกล่าว อาจทำให้การมาตรฐานของไทยไม่เป็นที่ยอมรับในตลาดการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผลเสียในตลาดการค้าระหว่างประเทศไทย เนื่องจากการที่องค์กรใด ๆ อ้างว่าตนได้ผ่านการรับรองระบบการจัดการใด ๆ จำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติตามระบบการจัดการนั้นอย่างเต็มระบบ ทั้งนี้ โดยการผ่านการรับรองจากหน่วยรับรอง (Certification Body) ที่เชื่อถือได้ในตลาดการค้าระหว่างประเทศ

ฉะนั้น ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งสินค้าออกจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการให้การรับรองที่เชื่อถือได้ ภายใต้การกำกับดูแลจากภาครัฐ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการควบคู่กับการสร้างระบบการจัดการภายในโดยใจสมัคร แต่จะต้องเคารพบทบาทขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ในการเปิดเสรีทางการค้าในด้านต่าง ๆ ซึ่งในที่นี้หมายถึงบริษัทข้ามชาติที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ

2.4 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในประเทศไทย

2.4.1 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ในระยะแรก

การดำเนินการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ มอก. 18000 เป็นมาตรฐานระบบการจัดการเช่นเดียวกับมาตรฐาน ISO ทั้งสองระบบซึ่งได้แก่ ISO 9000, ISO 14000 แต่ขั้นตอนในการขอการรับรองและการให้การรับรองหน่วยรับรอง (Certification body) นั้นแตกต่างจากมาตรฐานระหว่างประเทศในหลักการ เนื่องจากเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดใช้ภายในประเทศ และตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 นั้นก็ได้ให้อำนาจคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการให้การรับรอง แต่ได้จัดหน่วยงานที่ให้การรับรองเป็นหน่วยงานระดับเขต ได้แก่ สำนักงานบริหารมาตรฐาน 4 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (ปัจจุบันได้มีการโอนงานไปยังสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอตาม

นโยบายของรัฐที่จะตั้งหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ) เป็นผู้พิจารณาคำขอและรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้ยื่นคำขอและตรวจประเมินตามมาตรฐาน ๔ ที่ขอการรับรอง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยกำหนดขึ้นมา

ในส่วนของขั้นตอนการขอการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เลขที่ 18000 นั้น ผู้เข้าขอรับการรับรองจะต้องยื่นคำขอต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พร้อมหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ตามแบบคำขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และเมื่อทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้รับเรื่องแล้วก็จะพิจารณาคำขอและรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้ยื่นคำขอ และหากมีรายละเอียดที่จำเป็นต้องปรับปรุงทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ก็จะแจ้งเป็นหนังสือให้แก่ผู้ยื่นคำขอทราบ จากนั้นก็จะตรวจประเมินตามมาตรฐานที่คณะกรรมการระบบการจัดการอาชีวอนามัยกำหนดขึ้น และเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมก็จะสรุปข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อให้การอนุมัติและออกใบรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยใบรับรองจะมีอายุคราวละไม่เกิน 3 ปี และไม่สามารถโอนให้กันได้²⁵

การดำเนินการให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ 18000 ในระยะแรกที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ดำเนินการนี้ ยังไม่เป็นที่สนใจต่อภาคเอกชนที่เข้าขอการรับรองเท่าใดนัก เพราะในขณะนั้นยังดำเนินการร่างประกาศกระทรวงในเรื่องเทคนิคและวิธีนำไปปฏิบัติ (มอก. 18000) ซึ่งยังไม่แล้วเสร็จทำให้ยากต่อการปฏิบัติตามขององค์กรที่ต้องการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยประกอบกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย เช่น กลุ่ม EU (European Union) และสหรัฐอเมริกา ยังไม่ได้กำหนด มอก. 18000 เป็นข้อกำหนดทางการค้า ซึ่งมักจะเน้นไปในเรื่องของมาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000) และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)

และเมื่อพิจารณาในตัวองค์กรที่ให้การรับรองซึ่งได้แก่ คณะกรรมการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี²⁶ ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารจะเห็นได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการ ๔ มีความไม่ชัดเจนแน่นอน

²⁵ “ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไข” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. หน้า 1

²⁶ ข้อมูลจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.

อาจมีการถูกยุบเลิกได้ โดยคณะกรรมการและกระแสทางการเมืองเป็นเหตุให้การทำงานของคณะกรรมการไม่ต่อเนื่อง นอกจากนั้น การกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณา กำหนดข้อกำหนดใด ๆ ขึ้นมาได้ ตามแนวนโยบายของตนเอง โดยไม่มีการถูกควบคุมใด ๆ จากฝ่ายบริหาร นอกจากนั้น ในส่วนของกฎหมายที่จะให้เป็นมาตรฐานส่งเสริมในการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัย ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ ทำให้ไม่สามารถกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแล องค์กรที่ขอการรับรองให้ดำเนินการเป็นไปตามระบบได้

เอกสารประกอบการพิจารณาที่เกี่ยวข้องของผู้ยื่นขอการรับรองซึ่งต้องยื่นเพื่อขอการรับรอง²⁷

1. คู่มือระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ยื่นคำขอ (เป็นเอกสารแนบประกอบใบแนบคำขอฯ)
3. เอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ ประกอบด้วย
  - แผนที่ แสดงที่ตั้งสำนักงานใหญ่
  - แผนที่ แสดงที่ตั้งสถานที่ประกอบกิจการที่ขอรับการรับรอง (กรณีแตกต่างจาก

ข้อ 1)

- สำเนาทะเบียนการค้า
- สำเนาหนังสือรับรองสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
- สำเนาทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอหรือผู้มีอำนาจ

ลงนามผูกพันนิติบุคคล

- ใบอนุญาตประกอบกิจการ
- ฯลฯ

2.4.2 การดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18001) ในปัจจุบัน (ภายหลัง 1 มกราคม 2542)

ภายหลังที่คณะกรรมการได้มีมติให้จัดตั้งองค์กรที่ให้การรับรอง ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2540 คือ สถาบันรับรองมาตรฐาน

²⁷“สมอ. เปิดบริการรับรองตามมอก. 18000 แล้ว.” สมอ. สาร. 24, 274. เมษายน 2541. หน้า 4.

ไอเอสไอ (สรอ., Management System Certification Institute (Thailand)) ซึ่งจะเข้ามาทำหน้าที่แทนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ที่เป็นหน่วยงานในภาครัฐ สถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสไอ (สรอ.) เป็นหน่วยงานอิสระมีความเป็นกลางและมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์สากล (มอก. 5061-2540, ISO-IEC Guide 65/1996) ซึ่งมีหน้าที่ในการรับผิดชอบการรับรองระบบการจัดการทั้ง 3 ระบบ อันได้แก่ ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 ดังที่กล่าวมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีความสามารถเพียงพอที่จะแข่งขันในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้รัฐยังกระจายงานให้กับหน่วยงานภาคเอกชนที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการรับรองระบบทั้ง 3 นี้ โดยใช้กลไกตลาดเป็นตัวควบคุม²⁸

1) ภารกิจหลักของสถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสไอ (Management System Certification Institute (Thailand))

- ให้การรับรองตามมาตรฐาน ISO 9000, ISO 14000, มอก. 18000 และมาตรฐานระบบอื่น ๆ ตรวจสอบติดตามผลเพื่อรักษาคุณภาพของการรับรองที่ได้การรับรองไปแล้ว
- พัฒนาบุคลากรด้านการประเมินโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคปฏิบัติตามมาตรฐาน ISO 9000, ISO 14000 มอก. 18000 และมาตรฐานระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานสากลให้สอดคล้องกับความต้องการ
- เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการรับรอง ISO 9000, ISO 14000 และมาตรฐานระบบการจัดการสุขอนามัย และความปลอดภัยขององค์กรระดับสากลและภูมิภาค เช่น ISO, ADEC และ ASEAN
- ประสานความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาครัฐในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านเทคนิควิชาการและนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรอง
- เข้าร่วมพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการรับรอง บุคลากร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

²⁸“มติคณะรัฐมนตรี เรื่องจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส ไอ.” 21 ตุลาคม 2542. [Http:// www.spokesman.go.th](http://www.spokesman.go.th).

2) คุณภาพขององค์กรของสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.)

- คุณภาพบุคลากร

ทีมผู้ตรวจประเมินของ สรอ.เป็นทีมที่บุคลากรส่วนมากได้รับโอนมาจาก สมอ.มีคุณสมบัติตามมาตรฐานสากล ISO 10011-2 และได้ขึ้นทะเบียนไว้กับ IRCA (International Register of Certificated Auditors) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่รับรองผู้ตรวจประเมินที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

- คุณภาพงาน

สรอ. บริหารตามหลักสากล การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตาม ISO/IEC Guide 62 คุณภาพงานจึงยอมรับได้ในระดับระหว่างประเทศ

- คุณภาพการบริการ

สถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสโอ (สรอ.) เป็นองค์กรอิสระ บริหารงานแนวเอกชน และเป็นการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ราคายุติธรรม และคงไว้ซึ่งคุณภาพ

3) นโยบายหลักของสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ

บริการดี ให้บริการที่ประทับใจแก่ลูกค้าและผู้มาติดต่อ

ราคายุติธรรม ให้บริการลูกค้าในราคาที่เหมาะสมกับสถานภาพและความต้องการของลูกค้า

คุณภาพน่าเชื่อถือ เมื่อลูกค้าได้รับการรับรองจากสรอ. คุณภาพของลูกค้าจะเป็นที่ไว้วางใจในตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ

เครื่องหมายการค้าที่ดี สรอ.เป็นองค์กรที่รับโอนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาจาก สมอ. พร้อมทั้งรับโอนลูกค้าทั้งหมด จากสมอ.มาจึงทำให้ สรอ.สามารถรับดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

(1) วิสัยทัศน์ของสรอ.

เป้าหมาย

- เพื่อให้อุตสาหกรรมไทยเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกโดยให้มีการนำมาตรฐานระบบต่าง ๆ เช่น ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 และมาตรฐานระบบอื่นในอนาคต มาใช้อย่างกว้างขวาง

วิสัยทัศน์

-เป็นสถาบันด้านการรับรองระบบการจัดการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั้งในเรื่องระบบงานและความรู้ความสามารถของบุคลากร

2. เป็นหน่วยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบการจัดการที่มีศักยภาพ

(2) ข้อดีจากการบริหารของสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ

1. เสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่ถูกกว่าหน่วยรับรอง (Certification Body) อื่น ๆ จากภาคเอกชน

2. สรอ. จะมีการให้บริการหลังการรับรองระบบ เพื่อให้ลูกค้าไม่เพียงแต่ดำรงรักษาระบบไว้เท่านั้นแต่ยังสามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

3. สรอ. จะดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ชื่อของลูกค้าให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้รับความทราบเพื่อเป็นการช่วยขยายโอกาสทางการตลาดให้กับลูกค้าอีกทางหนึ่ง

4. ลูกค้าหรือผู้ที่ขอการรับรองระบบจาก สรอ. สามารถรับทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวในวงการมาตรฐาน ISO และอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องโดย สรอ. จะแจ้งข่าวให้ทราบเป็นระยะในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดสัมมนาเผยแพร่ความรู้ด้านมาตรฐานใหม่ ๆ ให้ลูกค้าได้ทราบเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมกับมาตรฐานระบบใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นต้น

5. ลูกค้าหรือผู้ที่รับรองระบบจาก สรอ. จะได้รับความสะดวกรวดเร็วโดยเมื่อยื่นคำขอการรับรองจาก สรอ.แล้วจะได้รับแจ้งกำหนดการตรวจประเมินทันที ทำให้สามารถวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้าได้

6. ลูกค้าของ สรอ. จะได้รับการตรวจประเมินที่รวดเร็วและมีคุณภาพโดยทีมงานผู้ตรวจประเมินจะทำการตรวจประเมินอย่างมีคุณภาพ ทำให้องค์กรได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(3) ความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยต่อองค์กร

1. ทำให้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และพนักงานมีสุขภาพจิตที่ดี

2. ลดความเสี่ยงต่ออันตรายและอุบัติเหตุต่าง ๆ ของพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง

3. ปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัย

4. ช่วยสร้างภาพพจน์ ความรับผิดชอบขององค์กรต่อพนักงานภายในองค์กรและ
ต่อสังคม

2.4.2.1 ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย²⁹

1. ขอบข่าย

1.1 ข้อกำหนดนี้กำหนด คุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ การรับรอง การตรวจติดตาม
การรักษาความลับ การลงโทษ การอุทธรณ์ การยกเลิกการรับรอง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องใน
การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1.2 ข้อกำหนดนี้ใช้สำหรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความ
ปลอดภัย

2. คุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ

2.1 ผู้ยื่นคำขอต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) เป็นผู้ประกอบกิจการที่ได้นำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
ไปปฏิบัติและประสงค์จะขอรับการรับรอง

(2) ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนการรับรอง เว้นแต่พ้นระยะเวลา 6 เดือนมาแล้ว

3. การรับรอง

3.1 การขอรับการรับรอง ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
พร้อมหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ตามแบบคำขอรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความ
ปลอดภัยที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่กำหนดในภาคผนวก ก.³⁰

²⁹“ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบการจัดการ
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวง
อุตสาหกรรม. ม.ป.ป.

³⁰ปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2540 ให้สถาบันรับรอง
มาตรฐานไอ เอส โอ เป็นผู้รับโอนถ่ายงานแทน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.

3.2 เมื่อได้รับคำขอตามข้อ 3.1 แล้ว สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะดำเนินการดังนี้

(1) พิจารณาคำขอและรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้ยื่นคำขอฯ หากมีรายละเอียดที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขจะแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

(2) ตรวจสอบประเมินตามมาตรฐานที่ขอรับการรับรอง รวมทั้งหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่คณะกรรมการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "คณะกรรมการ" กำหนด

(3) สรุปข้อคิดเห็นนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3.3 เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติให้การรับรองแล้ว สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะออกใบรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ใบรับรอง" ใบรับรองให้เป็นไปตามที่กำหนดในภาคผนวก ข.

ใบรับรองมีอายุคราวละไม่เกิน 3 ปี และใบรับรองนี้ไม่สามารถโอนให้กันได้ ผู้ได้รับการรับรอง สามารถแสดงเครื่องหมายรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้ ในการแสดงเครื่องหมายรับรอง ให้เป็นไปตามรูปแบบและวิธีแสดงเครื่องหมายรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่กำหนดในภาคผนวก ค.

4. เงื่อนไข ผู้ขอรับรองหรือผู้ได้รับการรับรอง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้ ตามแต่กรณี

4.1 ต้องรักษาไว้ซึ่งระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามมาตรฐานตลอดระยะเวลาที่ได้รับการรับรอง

4.2 ต้องรวบรวมและจัดเก็บข้อร้องเรียนทั้งหมดและการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.3 หากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในสาระสำคัญที่มีผลกระทบต่อระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหรือการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ให้แจ้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทราบ

4.4 ต้องไม่นำใบรับรอง/เครื่องหมายแสดงการรับรองไปใช้ในทางที่ทำให้เกิดความเสียหาย หรืออาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการได้รับการรับรอง

4.5 ให้ความร่วมมือแก่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในการตรวจประเมินของเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง

4.6 ต้องมีมาตรการและจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุที่จำเป็นแก่เจ้าหน้าที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการตรวจประเมินทุกครั้ง เพื่อความปลอดภัยในขณะปฏิบัติหน้าที่

4.7 ต้องส่งมอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองหรือที่ขอรับรองให้แก่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเมื่อได้รับการร้องขอ

4.8 ต้องชำระค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้แจ้งให้ทราบ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวไม่อาจเรียกคืนได้

4.9 หากประสงค์จะให้มีการรับรองอย่างต่อเนื่อง ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 90 วัน ก่อนใบรับรองสิ้นอายุ

4.10 หากประสงค์จะยกเลิกการรับรอง ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 90 วัน ก่อนถึงกำหนดยกเลิกการรับรอง

5. การตรวจติดตาม

5.1 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะตรวจประเมิน เพื่อการติดตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้ให้การรับรองในระหว่างที่ใบรับรองยังไม่สิ้นอายุ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยไม่แจ้งให้ผู้ได้รับการรับรองทราบล่วงหน้า

5.2 ในการตรวจติดตาม อาจตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้รับการรับรองแล้วทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ได้ตามความเหมาะสม

6. การรักษาความลับ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ยื่นคำขอและ/หรือผู้ได้รับการรับรองภายใต้กิจกรรมการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไว้เป็นความลับ และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดกับผู้ยื่นคำขอและ/หรือผู้ได้รับการรับรองอันเนื่องมาจากความลับนี้ได้แพร่พรายออกไปโดยบุคคลอื่น เว้นแต่เกิดขึ้นจากการกระทำของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

7. การลงโทษ

หากผู้ได้รับการรับรองไม่รักษาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามที่ได้รับรองและ/หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่คณะกรรมการกำหนด มีบทกำหนดโทษในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

7.1 พักการรับรอง

กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้รับรอง และ/หรือไม่แก้ไขปรับปรุงภายในระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการจะสั่งพักการรับรอง เป็นระยะเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่น้อยกว่าครั้งละ 60 วันและไม่เกิน 120 วัน

7.2 เพิกถอนการรับรอง จะใช้ในกรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณี ดังนี้

- (1) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) ไม่ปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้รับรองในสาระสำคัญ
- (3) ไม่ปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้รับรอง หลังจากถูกพักการรับรองแล้ว 2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 3 ปี
- (4) มีข้อร้องเรียนที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการรับรอง

8. การอุทธรณ์

8.1 ผู้ยื่นคำขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามข้อ 3 หรือผู้ได้รับการรับรองที่ถูกลงโทษตามข้อ 7 อาจยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อประธานกรรมการได้ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาหรือการลงโทษให้ทราบ

8.2 คณะกรรมการจะพิจารณาคำอุทธรณ์ และแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบภายใน 45 วัน นับตั้งแต่วันที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้รับคำอุทธรณ์

8.3 ระหว่างการพิจารณาคำอุทธรณ์ยังไม่สิ้นสุด ให้ถือว่าผลการพิจารณาเดิมยังมีผลใช้บังคับอยู่

8.4 ผลการทบทวนการพิจารณาของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด

9. การยกเลิกการรับรอง

ผู้ได้รับการรับรองเลิกประกอบกิจการที่ได้รับการรับรอง

ผู้ได้รับการรับรองเป็นบุคคลล้มละลาย

ผู้ได้รับการรับรองแจ้งขอยกเลิกการรับรองเป็นลายลักษณ์อักษร ตามข้อ 4.10

มีการประกาศแก้ไขหรือยกเลิกมาตรฐานที่ได้รับการรับรอง

10. อื่น ๆ

ในกรณีที่มีการแก้ไขหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนี้ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะแจ้งให้ผู้ได้รับการรับรองทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไม่รับผิดชอบในการกระทำใด ๆ ของผู้ได้รับการรับรองที่ได้กระทำไปโดยไม่สุจริต ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด

ค่าใช้จ่ายในการรับรอง

สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอได้กำหนดค่าธรรมเนียมการรับรอง ดังนี้

1. ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอ 3,000 บาท
2. ค่าธรรมเนียมในการตรวจประเมิน(เศษของวันให้เป็น 1 วัน)
  - 2.1 การตรวจประเมินเอกสาร บาท
  - 2.2 การตรวจประเมินเบื้องต้น (ถ้าบริษัทต้องการ) 10,000 บาท/วัน/ทีม
  - 2.3 การตรวจประเมินเพื่อการรับรอง 20,000 บาท/วัน/ทีม
  - 2.4 การตรวจประเมินเพื่อติดตามการรักษา ระบบ(อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) 15,000 บาท/วัน/ทีม
3. ค่าธรรมเนียมใบรับรองภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 20,000 บาท
(ใบรับรองมีกำหนดอายุ 3 ปี)

ประมาณการระยะเวลาในการตรวจประเมิน

จำนวนพนักงาน ในองค์กร(คน)	จำนวนวันตรวจประเมิน			
	เพื่อการตรวจ ประเมินเบื้องต้น (ถ้าบริษัท ต้องการ)	เพื่อการรับรอง (On-Site Audit)	เพื่อติดตามการ รักษาระบบ (Surveillance Audit)	เพื่อต่ออายุการ รับรอง(Re- assessment Audit)
1-19	-	1	1	1
20-99	1	2	1	1.5
100-499	1	3	1	2
500-2000	1	4	2	3
มากกว่า 2000	1	5	2	4

ตัวอย่างการคำนวณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการขอรับการรับรอง

ค่าใช้จ่าย	องค์กรขนาดไม่เกิน 20 คน	องค์กรขนาดไม่เกิน 100 คน	องค์กรขนาด 100-499 คน
1. ในการยื่นคำขอ	3,000 บาท	3,000 บาท	3,000 บาท
2. ในการตรวจ ประเมินเบื้องต้น (Preliminary Audit) ต่อ 1 วัน		10,000 บาท	10,000 บาท
3. ในการตรวจ ประเมินเพื่อการ รับรอง(On-site Audit)	20,000 บาท (20,000บาทx1วัน)	40,000 บาท (20,000บาทx2วัน)	60,000 บาท (20,000บาทx3วัน)
4. สำหรับใบรับรอง (ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ)	20,000 บาท	20,000 บาท	20,000 บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	43,000 บาท	73,000 บาท	93,000 บาท

วิธีแสดงเครื่องหมายรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. เครื่องหมายรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีลักษณะและสัดส่วนที่กำหนดในภาคผนวกขนาดของเครื่องหมายให้เป็นไปตามความเหมาะสม และจะใช้สีใดก็ได้
2. ผู้ได้รับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเท่านั้น จึงจะมีสิทธิแสดงเครื่องหมายรับรองได้
3. ในการแสดงเครื่องหมายรับรอง ต้องแสดงชื่อผู้ได้รับการรับรองและเลขที่ใบรับรองด้วย

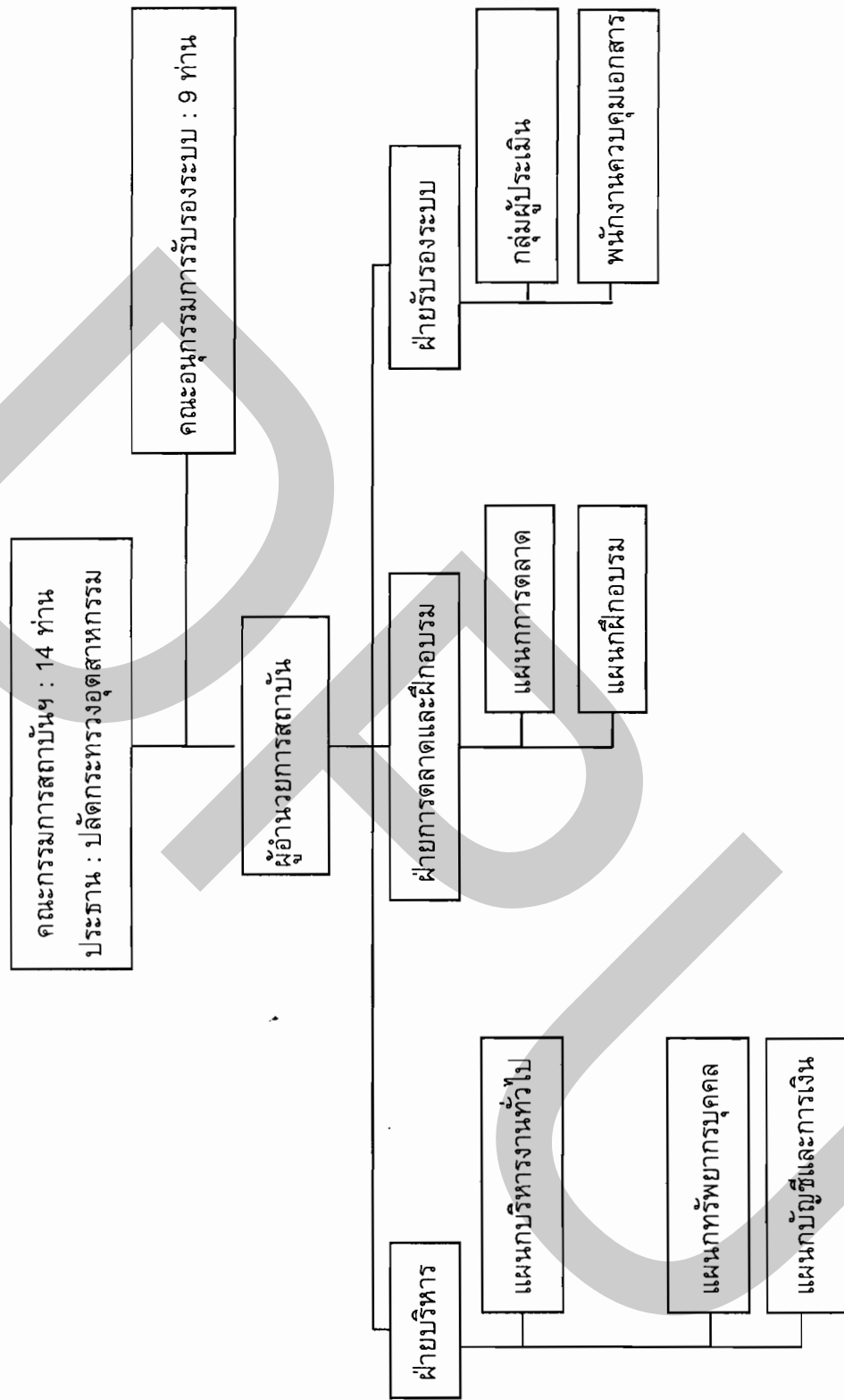
4. การแสดงเครื่องหมายรับรอง ให้แสดงเฉพาะที่สิ่งของซึ่งใช้เพื่อการติดต่อ
โฆษณาและส่งเสริมการขายเท่านั้นและต้องไม่ใช่ในกิจการนอกเหนือจากขอบข่ายที่ได้รับ
การรับรองหรือทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในขอบข่ายที่ได้รับการรับรอง

5. ห้ามแสดงเครื่องหมายรับรองบนผลิตภัณฑ์หรือหีบห่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้
เข้าใจว่าผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการรับรอง

6. ห้ามนำเครื่องหมายรับรองไปใช้ไม่ว่ากรณีใด ๆ หากมีการพักการรับรอง
ยกเลิกการรับรอง เพิกถอนการรับรองหรือใบรับรองสิ้นอายุ

2.4.2.2 ผังแสดงโครงสร้างการบริหารองค์การของสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอปี 2542

2.4.2.3 สถานะทางกฎหมายของสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ

สถาบันรับรองมาตรฐาน ไอ เอส โอ เป็นองค์กรอิสระซึ่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2540 มีหน้าที่ในการให้การรับรองอนุกรมมาตรฐาน ISO 9000 ISO 14000 มอก. 18000 และ มาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการต่าง ๆ ซึ่งอาจมีการกำหนดในอนาคตโดย องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) หรือสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของไทย การบริหารภายในของสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ จะใช้อำนาจผ่านทางตัวคณะกรรมการที่มาจากหลายฝ่ายทั้งจาก ภาครัฐและเอกชนและไม่ผูกพันระเบียบของทางราชการ แต่ขึ้นกับมูลนิธิพัฒนาอุตสาหกรรม ที่เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้นอำนาจทางกฎหมายในตัวของ สถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ จะไม่มีสภาพนิติบุคคลในตัวเอง และโดยหน้าที่ก็จะไม่มี อำนาจในการควบคุมในการปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการทั้ง 3 ระบบดังที่กล่าว มาโดยตรง แต่จะมีอำนาจเพียงควบคุมองค์กรที่ขอเข้ารับการรับรองมาตรฐานการจัดการ ทั้ง 3 ประเภทจากสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ทางสถาบัน รับรองมาตรฐานไอ เอส โอ กำหนดไว้เท่านั้น ฉะนั้น เมื่อมีการล่วงละเมิดปฏิบัติ ข้อกำหนด มาตรฐานการจัดการองค์กรที่ไม่ได้ขอการรับรองจากสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ ก็จะไม่มีความผิดใดเข้ามาเอาผิดกับองค์กรที่ฝ่าฝืนมาตรฐานระบบการจัดการดังกล่าวได้ กล่าวได้ว่าโดยภาพรวมของสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ เป็นหน่วยงานที่รัฐจัดตั้งขึ้น โดยการบริหารภายในจากภาคเอกชนและทำหน้าที่เพียงรับรองมาตรฐานทั้ง 3 ประเภทเท่านั้น มิได้มีอำนาจควบคุมดูแลมาตรฐานระบบการจัดการใด ๆ เลย เมื่อพิจารณาข้อกำหนดทั่วไป ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แล้ว องค์กรใดจะขอการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบงานไม่ว่าจะเป็น มาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000) มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) หรือ มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) นิติสัมพันธ์ในการ เพิกถอนองค์กรที่ล่วงละเมิดไม่ปฏิบัติตามระบบมาตรฐานจะมีอยู่แค่หน่วยรับรอง (Certification Body) ซึ่งก็คือสถาบันรับรองมาตรฐานไอ เอส โอ กับองค์กรที่ได้รับการรับรองจากสถาบัน ดังกล่าวในการที่จะเพิกถอนใบรับรองมาตรฐานระบบการจัดการจากองค์กรที่ได้รับการรับรอง จากหน่วยรับรอง (Certification Body) และเป็นนิติสัมพันธ์ที่อยู่ในรูปของคู่สัญญาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเชื่อถือจากประเทศคู่ค้าว่า

มาตรฐานระบบการจัดการต่าง ๆ จะต้องเป็นที่ยอมรับจากหน่วยรับรองที่เชื่อถือได้ และควรจะมีองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานอยู่เสมอ

2.4.2.4 องค์กรที่ทำหน้าที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง (Certification Body) ในมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000

แม้จะมีการตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน (National Accreditation Council Structure : NAC) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2538³¹ แต่คณะกรรมการดังกล่าวก็จะให้การรับรองเฉพาะมาตรฐานระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดขึ้นโดย องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) ซึ่งได้แก่มาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 9000 (ISO 9000 หรือ มอก. 9000) และมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 14000 (ISO 14000 หรือ มอก. 14000) มิได้ครอบคลุมในเรื่องระบบการจัดการเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 ซึ่งเป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมของไทยที่ยังมิได้กำหนดเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ จึงส่งผลให้ผู้ที่ต้องการจัดตั้งหน่วยรับรอง (Certification Body) เพื่อทำการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000 (มอก. 18000) ไม่จำเป็นต้องเข้าขอการรับรองระบบงานจากคณะกรรมการดังกล่าวและถึงแม้หน่วยรับรองนั้นต้องการขอการรับรองระบบงานตาม มอก. 18000 ก็ตาม ก็ไม่สามารถเข้าขอการรับรองระบบงานได้ จึงส่งผลให้หน่วยรับรองสามารถเปิดการรับรองได้โดยไม่มีหน่วยงานใดรับประกันว่าหน่วยรับรองนั้นมีมาตรฐานเพียงพอที่คู่ค้าภายในประเทศหรือนอกประเทศยอมรับและถ้าในอนาคตมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000 ได้ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อระบบการมาตรฐานของไทยได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมีใช่เพียงแต่พัฒนาระบบการขอการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000 ให้เท่าระบบมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศ (ISO) แต่จำต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม มอก. 5061-2540 หรือ ISO/IEC Guide 61:1996³² คือ ต้องจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานในการให้การรับรองระบบงานที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลและเป็นอิสระในการบริหารงานจากรัฐ

³¹ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

³² ราชกิจจานุเบกษา ปี 2540 ตอนที่ 67ง หน้า 1.

2.5 มอก. 18000 แตกต่างจาก ISO 9000 และ ISO 14000 อย่างไร

มอก. 18000 คือมาตรฐานระบบการจัดการสาขาหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดไปในเรื่องของ การทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือพัฒนาระบบการบริหารการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ของสถานประกอบการในทุกขนาดโดยใช้วิธีการพัฒนาระบบบริหารจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้ผสมผสานกับระบบการจัดการอื่น ๆ เช่น ISO 9000 ISO 14001 โดยคำนึงถึงการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

มอก. 18000 จะมีขั้นตอนในการจัดทำระบบอย่างเป็นลำดับโดยเริ่มจาก การทบทวนสถานะเริ่มต้น การกำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย การวางแผน การนำไปใช้ และการปฏิบัติ การตรวจสอบแก้ไข การทบทวนการจัดการและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยในขั้นตอนการจัดทำระบบจะมีการจัดทำเอกสารที่แสดงถึงการประเมินความเสี่ยง ทั้งต่อทรัพย์สินและชีวิต การใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สร้างจิตสำนึกและพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการทำงาน

มอก. 18000 เป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับระบบการจัดการที่ประกาศใช้ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2600 และเป็นมาตรฐานภายในประเทศ โดยมีจุดประสงค์ต้องการให้ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับการคุ้มครองในการทำงานโดยการจัดระบบภายในองค์กรอย่างลงตัวและไม่เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติตามกฎหมายในแต่ละฉบับ

ISO 9000 คือ ระบบการจัดการสาขาหนึ่งที่องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization; ISO) ได้กำหนดขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการวางแผนการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบได้โดยผ่านระบบเอกสารและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้นำมาประกาศใช้ในประเทศไทยในชื่อ "อนุกรมมาตรฐานระบบบริหารงานคุณภาพ มอก.-ISO 9000" โดยมีเนื้อหาสาระเหมือนกันทุกประการ อนุกรมมาตรฐาน มอก.-ISO 9000 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ฉบับหลัก ได้แก่ ISO 9000, ISO 9001, ISO 9002 ISO 9003 และ ISO 9004 โดยมีเนื้อหาตั้งที่ได้กล่าวมาในหัวข้อที่ 2.3.5.1

เหตุผลที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยต้องนำ ISO 9000 มาใช้ ก็เนื่องจาก ประเทศคู่ค้าและหลายประเทศได้นำ ISO 9000 มาเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการควบคุมคุณภาพสินค้าที่จะนำเข้าจำหน่ายในประเทศนั้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า อะไหล่รถยนต์ ฯลฯ

นอกจากนั้น ISO 9000 ยังสามารถนำไปใช้กับธุรกิจบริการได้ เช่น ภัตตาคาร โรงแรม สนามบิน การสื่อสาร โรงพยาบาล ซึ่งรวมถึงหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจด้วย

ISO 9000 มีขั้นตอนในการจัดทำระบบเช่นเดียวกับ มอก. 18000 ซึ่งสรุปขั้นตอนที่สำคัญในการจัดทำได้แก่

1. การทบทวนสถานภาพกิจการปัจจุบันโดยมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขสภาพปัจจุบันขององค์กรว่ามีความขาดตกบกพร่องหรือต้องเพิ่มเติมในสิ่งใด
2. การจัดทำแผนการดำเนินงานและระบบเอกสาร ประกอบด้วยการจัดทำคู่มือในการวางระบบในการทำงาน โดยมีหลักการที่สำคัญคือ เขียนตามที่ทำและทำตามที่เขียน
3. การนำเอกสารระบบบริหารงานคุณภาพไปปฏิบัติ คือ การนำเอกสารขั้นตอนที่ไปปฏิบัติซึ่งถ้ายังไม่สมบูรณ์หรือปฏิบัติไม่ได้จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข
4. การตรวจสอบระบบบริหารงานคุณภาพ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการจัดทำระบบว่าเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขตรงจุดใด เพื่อความมั่นใจว่าระบบขององค์กรถูกต้องมีประสิทธิภาพ

ISO 14000 เป็นระบบการจัดการสาขาหนึ่งที่องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) กำหนดขึ้นมา เช่นเดียวกับ ISO 9000 โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยระบบการจัดการดังกล่าว นอกจากจะช่วยลดการใช้ทรัพยากร พลังงาน ค่าใช้จ่ายในการกำจัดมลพิษ ความเสี่ยงที่จะเกิดต่อชุมชนแล้ว ยังก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้คุมกฎหมาย สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน ลูกค้า และพนักงาน ทำให้มีชื่อเสียง และได้ความเป็นผู้นำด้านอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจที่เป็นผลจากความคิดริเริ่มเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้นำมาประกาศใช้ในประเทศไทยในชื่อ “อนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม มอก.- ISO 14000” โดยมีเนื้อหาของมาตรฐาน เช่นเดียวกันทุกประการ

ISO 14000 มีขั้นตอนในการจัดทำระบบดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบาย เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับสภาพขนาดและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากกิจการ ผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กร
2. การวางแผน เพื่อสนองนโยบายต้องพิจารณาและดำเนินการใน 4 ประเด็น ดังนี้
  - 2.1 ลักษณะปัญหาของสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากกิจกรรมขององค์กร

2.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ เป็นการกำหนดกฎหมายและข้อตกลงอื่น ๆ อันเกิดจากองค์กรได้ตกลงไว้กับผู้วางระบบในการปฏิบัติตามให้เป็นไปตามนั้น

2.3 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย กำหนดให้อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

2.4 โครงการจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องกำหนดการจัดทำโครงการอย่างน้อย 1 โครงการ เพื่อบรรลุเป้าหมายจากสิ่งแวดล้อมโดยตรง

3. การนำไปปฏิบัติ

3.1 โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องกำหนดหน้าที่ของบุคลากร ให้ชัดเจนและทราบทั่วกันเพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและความสามารถโดยการอบรมอาจแสดงให้เห็นถึงผลของการไม่ปฏิบัติตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และผลกระทบจากการปฏิบัติของบุคลากร

3.3 การประชาสัมพันธ์ เป็นการเผยแพร่ระบบระหว่างคนในองค์กร

3.4 การจัดทำเอกสาร องค์กรต้องจัดทำเอกสารเพื่อการนำไปอ้างอิงและประโยชน์อื่น ๆ

3.5 การควบคุมเอกสาร คือ การแยกประเภทเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารทิ้งหรือเก็บไว้เป็นหลักฐานโดยต้องระบุอย่างชัดเจน

3.6 การควบคุมการดำเนินงาน เป็นการกำหนดว่ากิจกรรมใดในองค์กรส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถควบคุมได้โดยวิธีใด

3.7 เตรียมพร้อมในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นการเตรียมพร้อมรับมือกับอุบัติเหตุต่าง ๆ

4. การตรวจสอบและแก้ไข ประกอบด้วยส่วนการติดตามและวัดผลในการดำเนินงาน โดยเปรียบเทียบกันก่อนเข้าสู่ระบบและส่วนของการแก้ไขข้อผิดพลาดเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ

5. การทบทวน โดยผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้ทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นระยะ ๆ จนเป็นที่พอใจในประสิทธิภาพระบบการจัดการ

และเมื่อนำระบบการจัดการทั้งสามระบบมาเปรียบเทียบกันจะเป็นไปในตารางต่อไปนี้

มอก. 18000	ISO. 9000	ISO. 14000
1. เป็นระบบการจัดการในเรื่องของอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้างในการทำงาน	1. เป็นระบบการบริหารงานภายในองค์กรเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของสินค้าและบริการ	1. เป็นระบบการจัดการในเรื่องของการพัฒนาพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
2. เป็นมาตรฐานระบบการจัดการภายในประเทศ	2. เป็นมาตรฐานระบบการจัดการระหว่างประเทศและมีการประกาศใช้ในประเทศ	2. เช่นเดียวกับ ISO 9000
3. ไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบการจัดการดังกล่าว	3. คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานเป็นผู้รับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง	3. เช่นเดียวกับ ISO 9000
4. ยังไม่ถูกกำหนดเป็นข้อกำหนดในสินค้าของประเทศสมาชิก WTO	4. ถูกกำหนดเป็นข้อกำหนดในสินค้าจากประเทศสมาชิก WTO	4. เช่นเดียวกับ ISO 9000 แต่จะยกเว้นในบางประเทศ

กล่าวโดยสรุประบบการจัดการทั้ง 3 ระบบ เป็น ระบบการจัดการภายในองค์กร โดยการทำหนดแผนงานในการจัดทำระบบในแต่ละสาขา เพียงแต่ มอก. 18000 ยังไม่มีสภาพเป็นข้อกำหนดในสินค้าที่จะส่งออกไปขายยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย เช่น กลุ่ม Single European Market หรือ กลุ่ม EU ซึ่งส่งผลให้คณะกรรมการรับรองแห่งชาติว่าด้วยระบบงานยังไม่บรรจุ มอก. 18000 เข้าไปในระบบการจัดการที่ให้การรับรองระบบงาน เพราะการรับรองระบบงานจากคณะกรรมการดังกล่าวจะเน้นไปในเรื่องของระบบการจัดการของสินค้าที่กำหนดในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยเท่านั้น

2.6 การสร้างระบบกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานจากภาคเอกชนมาแบ่งเบาภาระจากภาครัฐ ในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ปัจจุบันการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 ไม่มีองค์กรจากภาครัฐโดยตรงที่ให้การรับรองจะมีเพียงสถาบันรับรองมาตรฐาน ไอ เอส โอ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระไม่ผูกพันกับทางราชการและสถานภาพทางกฎหมายก็มิได้ มีสภาพเป็นนิติบุคคล ตามข้อกำหนดของ ISO/IEC GUIDE 61 ที่กำหนดให้หน่วยงานรับรองระบบงานจะต้องมีสถานะตามกฎหมาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบริษัท มูลนิธิ หรือจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลภายใต้การรับรองจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานดูแลในเรื่องของหน่วยรับรองว่าต้องผ่านการรับรองจากสถาบันมาตรฐานเดียวกับการรับรองระบบงาน (Accreditation System Institute) แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิใช่หน่วยรับรองจากประเทศที่ไม่ผ่านหรือมิได้ขอการรับรองระบบงานจากประเทศของตน (ที่บริษัทนั้นตั้งอยู่) แต่อาศัยการเชื่อถือหรือกลไกทางตลาดมาทำการให้การรับรองระบบต่าง ๆ ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระจากภาครัฐในเรื่องการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและลดการสูญเสียเม็ดเงินของประเทศไปสู่บริษัทจากต่างประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง และควบคุมในเรื่องของการมาตรฐานของประเทศให้เป็นที่หลักสากลยอมรับ โดยการสร้างองค์กรให้การรับรองอย่างเป็นทางการเป็นมาตรฐานในแง่ของการสร้างมาตรฐานทางกฎหมาย ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อต่อไป เมื่อระบบการให้การรับรองของไทยได้มาตรฐาน หน่วยรับรองต่างประเทศที่เข้ามาครอบงำเม็ดเงินของไทยนับหมื่นล้านบาทก็จะลดบทบาทของตนทันที ทั้งนี้การจะสร้างมาตรฐานทางกฎหมายในการที่จะบังคับบริษัทต่างประเทศที่จะทำธุรกิจเป็นหน่วยรับรอง (Certification Body) ควบคุมกันไปเป็นเรื่องที่น่าคิดแต่กระทำได้หรือไม่นั้นก็ยังเป็นปัญหาอยู่ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกของ WTO (World Trade Organization) การกำหนดมาตรฐานทางกฎหมายย่อมถือเป็นการสร้างมาตรฐานกีดกันทางการค้ารูปแบบหนึ่งซึ่ง WTO ไม่เห็นชอบด้วย ถ้าทางรัฐบาลไทยกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนก็ย่อมได้รับมาตรการตอบโต้ได้ และเอกชนในประเทศกับต่างประเทศที่เป็นผู้ให้การรับรองโดยหน่วยรับรองเอกชนที่เข้ามาให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่นว่านี้ ยังไม่มีกฎหมายใดควบคุมว่าต้องทำตามมาตรฐานเพียงใด ซึ่งแตกต่างจากการรับรองอนุกรมมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 จะมีสถาบันจากต่างประเทศ

ที่สำนักงานมาตรฐานของประเทศนั้นที่มีการประกาศใช้มาตรฐานที่องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) เป็นผู้ดูแลอยู่นอกจากนั้นการสร้างมาตรฐานการเสริมเพื่อช่วยให้ มอก. 18000 ได้รับความสนใจไม่น้อยไปกว่า ISO 9000 หรือ ISO 14000 ได้แก่ การสร้างค่านิยมหรือการให้ผลตอบแทนในบางสิ่งแก่องค์กรที่เข้าขอรับการรับรอง เพื่อให้องค์กรจากภาคเอกชนเข้ามารับการรับรองระบบดังกล่าว รวมทั้งสร้างจิตสำนึกที่ดีของผู้บริหารองค์กรเหล่านั้น เช่นในประเด็นดังต่อไปนี้

1) มาตรการทางภาษี อาจกำหนดภาษีที่องค์กรที่ได้รับการรับรอง มอก. 18000 ให้ได้รับการลดหย่อนในการคำนวณภาษีที่จะต้องเสียให้กับภาครัฐ เช่น การนำเครื่องจักรที่มีความปลอดภัยและประสิทธิภาพสูงมาใช้ในการผลิตจะได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าหรือได้รับการลดหย่อนภาษี

2) มาตรการในการที่ภาครัฐให้เงินอุดหนุน มาตรการนี้อาจกระทำได้โดยบริษัทที่ต้องการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอาจให้เงินในการพัฒนาระบบจากภาครัฐโดยดูจากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือการที่รัฐให้กู้เงินเพื่อพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

3) มาตรการในการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ การชกจูงและเร่งรัดให้มีการลงทุนมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการจ้างงาน การสร้างเทคโนโลยีในการผลิตและบริการซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยอาจเป็นการลงทุนจากคนในประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ³³ โดยอาจให้ผู้ประกอบกิจการในองค์กรนำผู้ชำนาญการซึ่งเป็นคนต่างด้าวมาเข้าทำงานในประเทศได้ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยกำหนดไว้ในกฎหมายส่งเสริมการลงทุน คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ซึ่งกำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในการสร้างหลักประกันและการคุ้มครองการลงทุน

4) มาตรการอื่น ๆ เช่น มาตรการในการสนับสนุนสินค้าจากภาครัฐ เช่น ในการที่รัฐต้องการสินค้าสั่งซื้อสินค้าประเภทใดจากเอกชน องค์กรที่ได้รับการรับรอง มอก. 18000 อาจได้รับการพิจารณาจากภาครัฐก่อนองค์กรที่ไม่ได้รับการรับรอง ภายใต้ข้อกำหนดที่เหมาะสม

³³ ไกศล ฉันทิกุล. "การส่งเสริมการลงทุน." ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 613.

2.7 การสร้างมาตรการทางกฎหมายในการรับรองระบบการจัดการตามมาตรฐาน อุตสาหกรรมเลขที่ 18000

ในการสร้างมาตรการบังคับในทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการระบบอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งในเรื่องของการใช้เครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรมเลขที่ 18000 (มอก. 18000) นั้น เป็นเรื่องที่ยังค่อนข้างละเอียดอ่อนเพราะในเรื่องของการนำไปใช้ยังไม่มีหน่วยงานที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง (Certification Body) ว่าได้มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับแก่ทุกฝ่ายเช่นเดียวกับมาตรฐานระบบการจัดการในระบบอื่น เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 ที่มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน (National Accreditation Council : NAC) เป็นหน่วยรับรอง

แต่ถึงกระนั้น แม้ในประเทศไทยเราจะมีสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรองที่ต้องการเป็นผู้ให้การรับรองระบบการจัดการต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การตั้งสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน ยังแตกต่างไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดใน มอก. 5061-2540 ISO/IEC GUIDE 61:1996³⁴ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สากลซึ่งปัจจุบันองค์กรดังกล่าวมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นเพียงกองในสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงไม่มีสถานภาพใด ๆ ทางกฎหมาย จึงขาดอิสระในการบริหารในตัวเอง

ในส่วนของการนำเครื่องหมาย มอก. 18000 ไปใช้นั้น ในปัจจุบันกล่าวได้ว่าองค์กรใดที่มีศักยภาพหรือคิดว่าองค์กรของตนมีศักยภาพในการปฏิบัติตามเทียบเท่ากับมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น มอก. 18000 นี้ ก็สามารถนำไปแอบอ้างได้ทันทีเพราะระบบการใช้การรับรองในปัจจุบันเป็นระบบที่มีได้กำหนดให้ต้องมีการรับรองโดยบุคคลที่ 3 (Third – party certification) แต่ในทางการค้าหรืออุตสาหกรรมได้ให้การยอมรับการรับรองมาตรฐานทางเทคนิคของ ISO โดยหน่วยรับรอง (Certification Body) ที่เป็นที่ยอมรับในตลาดการค้าระหว่างประเทศโดยสังเกตได้จากมาตรฐานนำร่องของระบบการจัดการในเรื่องต่าง ๆ เช่น ISO 9000 เพราะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ยืดต่อการปฏิบัติตามขององค์กรที่ต้องการสร้างระบบต่าง ๆ ในองค์กรซึ่งหมายถึงระบบการจัดการอาชีวอนามัย ระบบคุณภาพ หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งลดความยุ่งยากต่าง ๆ ในการสร้างระบบนอกจากนั้นในเรื่องของใบรับรองนั้น

³⁴ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 30

ถ้าองค์กรผู้เป็นเจ้าของผู้ประกอบการเองเป็นผู้รับรองตัวเองแล้วความน่าเชื่อถือในวงการธุรกิจ ก็คงจะไม่มี เนื่องจากเป็นเรื่องธรรมดาที่เจ้าของผู้ประกอบการจะต้องโฆษณาสินค้าของตน ในรูปแบบต่าง ๆ

ในเรื่องของตัวข้อกำหนดหลักเกณฑ์ในส่วนของตัวระบบแล้วการสร้างมาตรฐาน ทางกฎหมายเป็นเรื่องที่ยากในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ตายตัวเพราะปัจจุบันแม้จะเริ่มมีการร่าง ตัวข้อกำหนดขึ้นมาแต่ข้อกำหนดดังกล่าวก็ยังมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น หรือข้อบังคับตามกฎหมาย ได้ไม่ทั้งหมด เช่น มอก. 18000 ในเรื่องของการบังคับตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ที่กำหนดให้อาคารโรงงานต้องมีลักษณะมั่นคงแข็งแรง และเพียงพอที่จะประกอบอุตสาหกรรมประเภทนั้น ๆ โดยมีคำรับรองของผู้ประกอบอาชีพ วิศวกรรมควบคุม นั้น เป็นเรื่องที่ยากที่จะกำหนดได้ว่า อย่างไรก็ตามถ้ามั่นคงแข็งแรง ต้องใช้ เหล็กกี่ท่อนในการสร้าง เป็นต้น เพราะอุตสาหกรรมบางอย่างไม่ได้ใช้น้ำหนักในตัวอาคารมาก การสร้างอาคารอาจเกินความจำเป็นได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ผลิต นอกจากนี้ มอก. 18000 นั้นเป็นมาตรฐานใจสมัครมากกว่ามาตรฐานบังคับทางกฎหมาย ฉะนั้น ต้องสร้าง มาตรฐานทางกฎหมายแก่ผู้เข้ามาในระบบในลักษณะยืดหยุ่นและค่อยเป็นค่อยไป

มาตรฐานทางกฎหมายแยกเป็น 2 ประเภท คือ

2.7.1 มาตรฐานทางกฎหมายในทางอาญาเกี่ยวกับการรับรองระบบการจัดการ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตาม มอก. 18000

การนำมาตรฐานทางกฎหมายในทางอาญานั้นจำเป็นที่จะต้องร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ โดยพิจารณาไปในเรื่องขององค์กรผู้ให้การรับรอง หน่วยรับรองและการนำเครื่องหมายมาตรฐาน อุตสาหกรรมไปใช้โดยพัฒนาระบบการรับรอง มอก. 18000 ให้เทียบเท่าหรือมีลักษณะพิเศษ กว่า ISO 9000 และ ISO 14000 เนื่องจาก มอก. 18000 ยังเป็นมาตรฐานอุตสาหกรรมภายใน ประเทศ มิใช่มาตรฐานสากลที่ยอมรับในประเทศคู่ค้า จึงต้องคำนึงถึงในเรื่องของการส่งเสริม เพราะองค์กรที่ต้องการขอการรับรองอาจมองข้ามระบบและสนใจในเรื่องของมาตรฐานสากล มากกว่า

ในการสร้างมาตรการทางกฎหมายในทางอาญาเกี่ยวกับ มอก. 18000 จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้กฎหมายเฉพาะจะบังคับตามประมวลกฎหมายอาญามีได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญามักจะอ้างถึงหลักทั่วไปและเอาผิดผู้ฝ่าฝืนได้ยาก

ในการสร้างมาตรการทางกฎหมายในทางอาญาในเรื่องแรกต้องพัฒนาระบบการรับรองให้เทียบเท่ามาตรฐานระบบการจัดการระบบอื่นหรือพิเศษกว่า กล่าวคือ ในประเด็นแรกองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน ต้องมีสถานภาพทางกฎหมายและสามารถใช้สิทธิทางกฎหมายในการควบคุมการให้การรับรองใครอาจทำหน้าที่คล้ายกับสภาพนายความในการออกใบอนุญาตเพิกถอนในการว่าความของทนายความ ซึ่งในที่นี้คือหน่วยรับรอง โดยให้หน่วยงานรับรองที่ไม่ผ่านการรับรองจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานถูกขจัดออกนอกระบบ และองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานอาจมีสิทธิและหน้าที่ในการตรวจสอบองค์กรที่ได้รับการรับรองว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามระบบและเกิดจากการรับรองระบบที่ผิดพลาดของหน่วยรับรอง องค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน อาจใช้มาตรการทางอาญา เช่น การปรับแก้หน่วยรับรองในอัตราที่เหมาะสม

ในขั้นต่อไปที่นำมาพิจารณาคือเรื่องของหน่วยรับรอง (Certification Body) ว่าในการรับรองระบบงาน หน่วยรับรองจะต้องจดทะเบียนการค้าในเรื่องของการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) และระบบการจัดการอื่นควบคู่กันไปด้วยองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน (Accreditation System Organization) ให้มีสภาพนิติบุคคลแน่นอน ซึ่งปัจจุบันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการรับรองแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานได้ทำหน้าที่นี้อยู่ และถ้ามีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดจะส่งผลให้หน่วยรับรอง (Certification Body) ของไทยทุกหน่วยเป็นมาตรฐานเดียวกัน หน่วยรับรองที่ไม่ผ่านการรับรองระบบงานของไทยก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากระบบมาตรฐานไทย ผู้ที่ส่งออกสินค้าที่รับการรับรอง มอก. 18000 จากหน่วยรับรองที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน ก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้สั่งซื้อสินค้าเพราะรัฐไม่ได้รับรองหน่วยรับรองดังกล่าว ส่วนในเรื่องราคาในการรับรองระบบรัฐอาจปล่อยให้เป็นเรื่องของกลไกตลาดเป็นตัวควบคุมหรืออาจกำหนดเพดานราคาค่าธรรมเนียมในการรับรองระบบ มีควรวให้กลไกตลาดเป็นตัวควบคุมการให้การรับรองทั้งระบบ เช่น ปัจจุบันผู้ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายจากต่างประเทศมักจะใช้บริษัทที่มีชื่อเสียงในด้าน การรับรองทั้งที่ บริษัทเหล่านั้นมักจะคิดค่าธรรมเนียมในการรับรองสูงกว่าบริษัทรับรองในประเทศไทย 3-4 เท่า พร้อมกันนั้น รัฐควรถูกกำหนดให้สร้างมาตรการในขั้นแรกเริ่มให้หน่วยรับรองเข้ามารับการรับรองระบบงานจากภาครัฐโดยในขั้นแรกอาจทำในมาตรการส่งเสริม

มากกว่ามาตรการบังคับ เช่น ในเรื่องของภาษี หรือการประกอบอาชีพของคนต่างด้าวในการนำมาใช้ในการพัฒนาระบบ เป็นต้น

ในขั้นสุดท้ายที่จะสร้างมาตรการในทางอาญาคือ การนำเครื่องหมาย มอก. 18000 ไปใช้เพื่อพัฒนาองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน หน่วยรับรองแล้ว ในเรื่องของการใช้เครื่องหมายก็อาจนำพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาเป็นแบบอย่างในการกำหนดเรื่องของเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น ในมาตรา 31,32 หรือ 52 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นต้น³⁵

2.7.2 มาตรการทางกฎหมายในทางแพ่งเกี่ยวกับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000

การสร้างมาตรการทางกฎหมายในทางแพ่งนั้น เป็นเรื่องของการเรียกค่าสินไหมทดแทนระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งอาจเกิดในรูปแบบของผู้ผลิตกับผู้รับซื้อผลผลิต หรือผู้ผลิตกับผู้บริโภค ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในกรณีของการใช้ตราเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์โดยมิชอบหรือไม่มีสิทธิและนำไปแอบอ้างผู้อื่นซึ่งอาจเป็นผู้รับซื้อสินค้าที่เป็นชาวต่างประเทศที่นำไปจำหน่ายอีกที หรือผู้บริโภคโดยตรง ปัจจุบันถ้ามองในเรื่องของการใช้เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว ไม่ว่าจะเป็น ISO 9000, ISO 14000 หรือ มอก. 18000 จะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้มีการบัญญัติห้ามมิให้องค์กรใดแอบอ้างใช้แล้วจะมีความผิด เนื่องจากระบบกฎหมายว่าด้วยการมาตรฐานเห็นว่าระบบการจัดการตั้งที่กล่าวมาเป็นมาตรฐานโดยใจสมัครมิใช่มาตรฐานบังคับ องค์กรผู้ผลิตสินค้าสามารถให้การรับรองตัวเองได้ การที่มีใบรับรองว่ามีการผ่านการตรวจรับรองของแต่ละสถาบันรับรอง เช่น สถาบันรับรองมาตรฐาน ไอ เอส โอ ก็เป็นเพียงให้การยอมรับว่าองค์กรผู้ผลิตดังกล่าวผ่านการรับรองระบบแต่ละระบบจากหน่วยรับรอง

³⁵พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

มาตรา 31 ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 16 หรือมาตรา 20 หรือมาตรา 21 ใช้เครื่องหมายมาตรฐาน

มาตรา 32 ห้ามมิให้ผู้ใดเลียนเครื่องหมายมาตรฐานเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายมาตรฐาน

มาตรา 52 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 หรือมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ที่เชื่อถือได้ ฉะนั้น เมื่อองค์กรผู้ผลิตแต่ละองค์กรสามารถให้การรับรองระบบการจัดการภายใน องค์กรของตนเอง การแอบอ้างก็ย่อมสามารถกระทำได้โดยปราศจากกฎเกณฑ์ใด ๆ ซึ่งในเรื่อง ดังกล่าวก็ย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรการหรือการบังคับตามกฎหมายต่อองค์กรที่แอบอ้างแต่ ระบบการจัดการภายในไม่เป็นไปตามคำแอบอ้างหรือโฆษณา ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

จะนั้นดังที่ได้กล่าวมาใน ข้อ 2.7.1 ว่า ถ้ามีการพัฒนาระบบการให้การรับรองระบบ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยแล้วจะต้องผ่านการตรวจสอบจนเป็นไปตาม มาตรฐานของไทยจริง ๆ ซึ่งเรื่องดังกล่าวก็เท่ากับ หน่วยรับรอง (Certification Body) ที่ผ่าน การรับรองจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานในประเทศจะมีมาตรฐานในการให้การรับรอง เท่าเทียมกัน เดียวกัน และหน่วยรับรองที่มีชื่อทะเบียนอยู่ในทะเบียนขององค์กรที่ให้การรับรอง ระบบงานนั้นจะทำให้สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ง่าย ส่วนหน่วยรับรองที่อยู่นอกระบบ ก็เท่ากับภาครัฐไม่ให้การรับรองระบบงานก็จะไม่มีผลเสียเกี่ยวกับการมาตรฐานไทยในการ ส่งสินค้าออกเพราะจะอ้างว่าสินค้านั้นผ่านมาตรฐานที่ทางภาครัฐของไทยเป็นผู้กำหนดไว้ไม่ได้

ในเรื่องมาตรการกฎหมายในทางแพ่งจึงสามารถเกิดขึ้นได้ภายหลังที่มีการสร้าง องค์กรในระบบทุกองค์กรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อมีการแอบอ้างและไม่เป็นจริงตามระบบผู้รับซื้อ หรือผู้บริโภคก็ย่อมใช้สิทธิดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์³⁶ โดยในฐานะของผู้รับซื้อและนำสินค้านั้นไปขายต่ออีกทีโดยโฆษณาว่าสินค้านั้น ผ่านการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และเรียกร้องต่อผู้ผลิตสินค้า ที่อ้างว่าสินค้านั้นผลิตโดยมีระบบการจัดการในโรงงานเช่นว่านั้น แต่การเรียกร้องดังกล่าวต้อง แสดงให้เห็นว่าถ้ากระบวนการผลิตในโรงงานสินค้านั้น ไม่ผ่านการรับรองระบบการจัดการ อาชีวอนามัยจะไม่ซื้อสินค้านั้น หรือส่งผลกระทบต่อยอดขายในสินค้านั้น ซึ่งอาจเป็นเอกชน จากต่างประเทศหรือในประเทศ

³⁶ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นใดผิดกฎหมายให้เขา เสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น.

2.8 รายชื่อหน่วยรับรองในประเทศไทย (List of Certification Bodies in Thailand)

1. ABS Service Incorporation Co.Ltd. เอบีเอส เซอร์วิส อินคอร์ปอเรชั่น บจก. 109 อาคารศรีเทพไทย ชั้น 7 ถ. บางนา-ตราด กม.2.5 กทม. 10260	5. EAQA/EIT - CBO สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ ถ. อังรีตุนัง เขตปทุมวัน กทม. 10330 tel 218-6794-9 fax 251-2506
2. Advantage Co., Ltd. แอดแวนเทจ บจก. 801/301 หมู่ 8 ถ. พหลโยธิน คูคด ลำลูกกา ปทุมธานี 12130 tel 992-5330-2 fax 992-5220	6. International Inspection Co.Ltd. (UL) อินเตอร์เนชันแนล อินสเปกชัน บจก. (ยูแอล) 87/109 อาคารโมเดิร์นทาวเวอร์ ชั้น 12 สุขุมวิท 63 คลองตัน คลองเตย กทม. 10110 tel 381-7745-7 fax 381-7748
3. AJA EQS (Thailand) Ltd. เอเจเอ อีคิวเอส (ประเทศไทย) บจก. 99/349 อาคาร ณ นคร ชั้น 9 ถ. แจ้งวัฒนะ ดอนเมือง กทม. 10210 tel 576-1504-5 fax 574-6188 email: ajaeqs@infonews.co.th Website: www.ajaeqs.com.sg	7. Intertek Testing Services (Thailand) Ltd. (ITS) อินเตอร์เทคเทสติ้งเซอร์วิสเซส(ประเทศไทย)บจก. 5/1 พหลโยธิน 28 ถ. พหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กทม. 10900 tel 512-0128 fax 939-0668 email: labtest@itsthailand.co.th Website: www.itsintertek.com
4. Bm Trada (Thailand) Ltd. บีเอ็ม ทราดา (ประเทศไทย) บจก. 14/16 ซ. ฟลอราวิลล์ ถ. พัฒนาการ เขตสวนหลวง กทม. 10250 tel 722-2981, 722-4055-84 ต่อ 5011 fax 722-2981 email: bmtrada@hotmail.com	8. Lloyd' s Register Quality Assurance ลอยด์ส์รีจิสเตอร์ ควอลิตี้ แอชชัวแรนซ์ บจก. 3388/46 อาคารสิรินรัตน์ ชั้น 14 ถ. พระราม 4 กทม. 10110 tel 367-5594-7 fax 367-5598

9. Bureau Veritas (Thailand) Ltd. (BVQI)

บิวโรเวริตัส (ประเทศไทย) บจก.

1 อาคารปัญญาพัฒน์ ชั้น 6 ถ. สุรวงศ์ บางรัก

กทม. 10500

tel 237-6823 fax 236-0157

13. Management System Certification Institute :

MASCI

สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ:สรอ.

ถ. พระราม 6 เขตราชเทวี กทม. 10400

tel 202-3490-4 fax 246-4327

email: thaistan@tisi.go.th

Website: www.tisi.go.th

10. Det Norske Veritas (Thailand) Co.,Ltd.

(DNV)

19/120 อาคารสุขุมวิทสวิต ชั้น 13

สุขุมวิท 13 (ซอยแสงจันทร์) คลองเตย

กทม. 10110

tel 651-2280-1 fax 651-1371

14. Moody International Certification

มูดี อินเตอร์เนชันแนล เซอร์ทิฟิเคชัน บจก.

447/75 ถ. ราชปรารภ มักกะสัน ราชเทวี

กทม. 10400

tel 253-8185 fax 651-6635

email: moody@loxinfo.co.th

Website: www.moodyint.com

11. RWTUV (Thailand) Co.Ltd.

อาร์ดับบลิว ทูฟ (ประเทศไทย) บจก.

46/29 อาคารเนชั่น ชั้น 8 หมู่ 10 ถ. บางนา-ตราด กม. 4.5

แขวงบางนา เขตพระโขนง กทม. 10260

โทร. 751-4049-52 โทรสาร 751-4048

email: thailand@rwtuv.com

Website: www.rwtuv.co.th

12. SGS (Thailand) Ltd.

100 ถ. นางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี ยานนาวา กทม. 10120

tel 678-1506 fax 678-0620

email: manthana kham-sam-ek@sgsgroup.com

บทที่ 3

กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินการ รับรอง มอก. 18000 ในต่างประเทศ

เนื่องจากระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นมาตรฐานระบบหนึ่ง
ที่ประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญนอกเหนือไปจากมาตรฐานทางด้านสินค้า การบริการ
และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยการปรับปรุงในเรื่องของสุขภาพ
ความปลอดภัย ลดผลกระทบที่เป็นอันตรายอันเนื่องมาจากกระบวนการผลิต ดังนั้น จึงจำเป็น
ที่จะต้องศึกษาถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการจัดการต่าง ๆ ซึ่งอาจรวมถึงระบบการจัดการ
เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ ว่ามีแนวความคิดในการดำเนินงาน
ด้านการมาตรฐานอย่างไร มีโครงสร้างขององค์กรและหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบควบคุม
ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและการอุทธรณ์อย่างไร ในเรื่องนี้จะขอแนะนำการให้การ
รับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ ได้แก่ อังกฤษในฐานะประเทศแม่แบบของการ
กำหนดระบบมาตรฐานอุตสาหกรรม ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะคู่ค้าที่สำคัญของไทยและก้าวหน้า
มากที่สุดในฐานะประเทศอุตสาหกรรมในเอเชียและประเทศมาเลเซียในฐานะเพื่อนบ้านที่สำคัญ
ของไทย

3.1 Royal Charter and Bye-Laws ในฐานะกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารด้านด้านการมาตรฐาน BSI ของประเทศอังกฤษ

แนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานและการบริหารด้านการมาตรฐานในประเทศ
อังกฤษ (British Standards Institution : BSI) BSI เป็นองค์การด้านการมาตรฐานของประเทศ
อังกฤษซึ่งมุ่งหมายที่จะปรับปรุงในเรื่องของคุณภาพสินค้าและบริการ คุณภาพชีวิต เช่น
สุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร
ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมเงื่อนไขทางการค้า โดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศ
การมาตรฐานซึ่งสามารถช่วยทำให้มั่นใจได้ว่าเงื่อนไขในการซื้อสินค้าและบริการจะเป็นไปโดย
ยุติธรรม รวมทั้งข้อตกลงว่าด้วยการกีดกันทางการค้า ในปี 1991 ของ WTO ได้รับรองถึง
ความสำคัญในการสนับสนุนให้มีการใช้การมาตรฐานระหว่างประเทศและระบบการประเมิน

ที่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์และการอำนวยความสะดวกในการทำการค้าระหว่างประเทศ

สถาบันมาตรฐานในประเทศอังกฤษเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในสหราชอาณาจักรในเรื่องของการยกร่างและการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการมาตรฐานแห่งชาติ¹ เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและวัตถุประสงค์ขององค์กรได้บัญญัติไว้ใน Royal Charter BSI มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการดำเนินการทางด้านอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันก็มีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้บริโภคในสหราชอาณาจักรโดยผ่านทางมาตรฐานการทดสอบ การรับรองผลิตภัณฑ์ การรับประกันคุณภาพและการฝึกอบรมการให้บริการ

ภายใต้ Royal Charter และกฎหมายลำดับรองได้บัญญัติข้อกำหนดในเรื่องของ

- คณะกรรมการ BSI ซึ่งเป็นองค์กรที่ควบคุมดูแลสถาบันและรับผิดชอบในการประชุมประจำปีระหว่างสมาชิกของ BSI
- การก่อตั้งและการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการการมาตรฐาน
- การปฏิบัติงานของ BSI โดยทั่วไป

สถาบันมาตรฐานแห่งประเทศอังกฤษ (The British Standards Institution: BSI) เป็นองค์กรที่สำคัญของโลกในการให้บริการด้านการมาตรฐานและคุณภาพ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1901 และเป็นรูปบริษัทภายใต้ Royal Charter ในปี ค.ศ. 1929 BSI เป็นหน่วยงานด้านการจัดทำมาตรฐานแห่งชาติที่เก่าแก่ที่สุดในโลก โดยรับผิดชอบทั้งด้านมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์และมาตรฐานระบบการจัดการ

BSI เป็นสมาคมอุตสาหกรรมและการค้าที่เป็นอิสระของรัฐบาลซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร นอกจากนี้ BSI ยังได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระและมีความยุติธรรมในการให้บริการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

BSI ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการด้านธุรกิจและรัฐบาลเพื่อที่จะสนับสนุนส่งเสริมทางการผลิตของมาตรฐานอังกฤษ ยุโรป และมาตรฐานระหว่างประเทศ ปัจจุบัน BSI มีเงินหมุนเวียนประมาณ 170 ล้านปอนด์ต่อปี มีการจ้างงานประมาณ 3,400 คน และมีการปฏิบัติงานมากกว่า 90 ประเทศ รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา

¹“A standard for standards, BSI : history and context (Part 2 : Recommendations for committee procedures). <http://www.BSI.org> p.2. 12 October 1999.

กลุ่มประเทศแปซิฟิกที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลก และประเทศจีน² รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมการร่างมาตรฐานอังกฤษ นอกจากนี้ BSI ยังเป็นหนึ่งในผู้นำของโลกที่มีอำนาจทางด้านการมาตรฐานซึ่งเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของสหราชอาณาจักรผ่านทางขอบเขตอำนาจเดิมของคณะกรรมการมาตรฐานยุโรป และคณะกรรมการมาตรฐานระหว่างประเทศ

มากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา BSI ได้วิวัฒนาการจากองค์การจัดตั้งการมาตรฐานส่วนใหญ่ไปจนถึงการพัฒนาทางด้านการค้าของผลิตภัณฑ์และบริการทั่วโลกในด้านคุณภาพในปี ค.ศ. 1998 BSI ได้เป็นผู้ตรวจสอบบริษัทที่ทำการตรวจสอบสินค้าทั่วโลก ทั้งเงินทุนหมุนเวียนและจำนวนคณะผู้ร่วมงาน

ในขอบเขตภาระหน้าที่หลักของผู้ตรวจสอบก็คือ การประเมินผลที่เป็นอิสระและการตรวจสอบความถูกต้องในด้านคุณภาพและปริมาณในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เหล็ก และสินแร่

มาตรฐานคืออะไร

มาตรฐานทั้งหมดได้ร่างขึ้นโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนซึ่งมีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะในเรื่องนี้ รวมทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค องค์การค้นคว้าวิจัยและรัฐบาล คณะผู้ร่วมงานของ BSI ปฏิบัติงานในฐานะที่เป็นเลขานุการในคณะกรรมการและประสานงานร่วมกัน รวมทั้งการจัดการโครงการเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต นอกจากนี้ก่อนที่มาตรฐานใด ๆ จะได้รับการประกาศ คณะผู้ร่วมงานของ BSI จะจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์

BSI เป็นหน่วยงานการมาตรฐานแห่งชาติแห่งแรกในโลก ปัจจุบันมีองค์การที่คล้ายคลึงกันมากกว่า 100 องค์การ ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การการมาตรฐานระหว่างประเทศ (The International Organization for Standardization: ISO) และคณะกรรมการเทคนิคไฟฟ้าระหว่างประเทศ (The International Electrotechnical Commission : IEC) หน่วยงานเหล่านี้ได้สร้างมาตรฐานของโลกที่สอดคล้องกัน BSI ทำให้มั่นใจว่าข้อคิดเห็นของการอุตสาหกรรมในอังกฤษจะได้นำมาแสดงในการองค์การเหล่านี้

²"BSI Background." <http://www.BSI.org>. p.1. 12 October 1999.

ประวัติของสถาบันมาตรฐานแห่งประเทศอังกฤษ

ในปี ค.ศ. 1901 สถาบันวิศวกรรมพลเรือน วิศวกรรมเครื่องกล สถาปนิกทางด้านเรือ และสถาบันเหล็กและเหล็กกล้าได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อที่จะทำให้ส่วนของเหล็กและเหล็กกล้าที่ใช้ในการสร้างสะพาน รถไฟ และเรือได้มาตรฐาน

คณะกรรมการประสบความสำเร็จรวมทั้งลดค่าใช้จ่ายของการผลิตรางรถไฟได้ถึง 1 ใน 15 ส่วน ซึ่งส่งผลให้ประหยัดเงินที่ใช้ในอุตสาหกรรมได้ประมาณ 1 ล้านปอนด์ต่อปี

ต่อมาในปี ค.ศ. 1929 คณะกรรมการนี้ได้กลายเป็นสมาคมมาตรฐานวิศวกรรมแห่งประเทศอังกฤษ และได้รับการยอมรับจาก Royal Charter ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสมาคมไว้ ปีต่อมาสมาคมนี้ได้กลายเป็นสถาบันมาตรฐานแห่งประเทศอังกฤษ

โดยในปัจจุบันเกือบ 100 ปี หลังจากที่ได้ออกตั้งสมาคมมาตรฐานวิศวกรรมแห่งประเทศอังกฤษขึ้นเป็นครั้งแรก BSI ก็มีเจ้าหน้าที่ประมาณ 3,400 คนทั่วโลก มีการปฏิบัติงานมากกว่า 90 ประเทศ และมีมาตรฐานอังกฤษมากกว่า 16,000 มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ในปัจจุบัน

การปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่ของ BSI ในเมือง Chiswick ทางลอนดอนตะวันตก BSI มีภาระหน้าที่ที่จะดำเนินการร่วมกันและให้การส่งเสริมสนับสนุนสหราชอาณาจักรในการพัฒนามาตรฐานแห่งชาติและมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาการผลิตและการขนส่ง

ในปีที่ผ่านมา มีมาตรฐานประมาณ 1,400 มาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานใหม่และมาตรฐานที่แก้ไขปรับปรุงได้รับการประกาศ เช่นเดียวกับร่างมาตรฐานมากกว่า 1,700 ร่าง ที่จะจัดทำมีการทำประชาพิจารณ์ นอกจากนี้ BSI ยังได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนคณะกรรมการทางด้านเทคนิคราว 3,000 คณะ และกลุ่มคณะทำงานที่ดูแลโครงการมาตรฐานประมาณ 16,000 โครงการ รวมทั้งหน้าที่ในการฝึกอบรมสมาชิกในคณะกรรมการราว 1,000 คน

มาตรฐานการผลิตในระดับระหว่างประเทศที่ยังคงมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะที่ผ่านมาตรฐาน ISO และคาดว่าจะดำเนินอยู่ต่อไป BSI จะดำเนินการในฐานะผู้แทนที่มีส่วนได้เสียของสหราชอาณาจักรในที่ประชุมระหว่างประเทศเพื่อที่จะทำให้มั่นใจว่ามาตรฐานที่ได้ร่างขึ้นเป็นไปตามความต้องการด้านพื้นฐานทางธุรกิจของสหราชอาณาจักรซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนา มาตรฐานจะให้ความสนใจในมาตรฐานการผลิตสิ่งของ ในส่วนของปัจจุบันได้เพิ่มการพัฒนา มาตรฐานในการให้บริการขึ้นตามความเหมาะสม

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่าง BSI กับประชาคมมาตรฐาน

ความจำเป็นในเรื่องของการตกลงร่วมกัน ความเคารพซึ่งกันและกัน การปฏิบัติการด้านมาตรฐานได้เติบโตขึ้นตามความจำเป็นขององค์กรที่เกี่ยวข้องโดยปราศจากความแตกแยกและความสูญเปล่า

มาตรฐานเป็นส่วนที่มีความสำคัญของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการในด้านผลิตภัณฑ์ การบริการหรือการจัดการ ตัวอย่างเช่น ISO 9000 มาตรฐานการจัดการด้านคุณภาพซึ่งได้รับเอาโดยบริษัทมากกว่า 200,000 บริษัททั่วโลก

ปัจจุบัน BSI ได้ประสานความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องของอุตสาหกรรมของอังกฤษในระดับระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์กรมาตรฐานระหว่างประเทศและสมาชิกของคณะกรรมการเทคนิคไฟฟ้าระหว่างประเทศ การดำเนินงานของ BSI โดยคณะผู้ร่วมงานจะปฏิบัติการในฐานะที่เป็นผู้จัดการโครงการในคณะกรรมการ โดยปัจจุบันมาตรฐานอุตสาหกรรมได้พัฒนาการก้าวหน้า ในวิถีทางที่รวดเร็ว ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามมติที่เป็นเอกฉันท์ตามวิถีทางที่เป็นประเพณีด้านมาตรฐาน ในส่วนที่ได้ลงนามเป็นสมาชิกจะได้รับประโยชน์ในการกำหนดมาตรฐานที่ง่ายขึ้นและราคาตามความเป็นจริงในการพัฒนามาตรฐานของโลก³

3.1.1 โครงสร้างขององค์กรและการตรวจสอบควบคุม

โครงสร้างของสถาบันการมาตรฐานในประเทศอังกฤษมีลักษณะหรือหลักการอันเป็นโครงสร้างโดยทั่วไปขององค์กรการมาตรฐานโดยมีหน่วยงานที่ปฏิบัติการซึ่งมีลักษณะในแนวตั้ง (Vertical) กล่าวคือ มีการปฏิบัติการที่มีหน่วยงานระดับสูงตรวจสอบควบคุมหน่วยงานระดับรอง ส่วนการพัฒนาการมาตรฐานผลิตภัณฑ์มีวิธีการซึ่งมีลักษณะในแนวนอน (Horizontal)⁴ กล่าวคือ มีการพัฒนาการมาตรฐานโดยมีวิธีการในขอบเขตเดียวกัน แต่แยกไปในแต่ละสาขาเช่นในเรื่องของวิศวกรรมโยธา สุขภาพและสิ่งแวดล้อม และระบบการจัดการ เป็นต้น

³“Relationship with Standards Community.” <http://www.BSI.org>. p.1.

12 October 1999.

⁴Ibid. p. 3.

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของประเทศอังกฤษได้ถูก BSI กำหนดขึ้นในปี ค.ศ. 1996 ภายใต้ Code Standard BS 8800 : 1996 และอยู่ภายใต้การรับรองของ BSI ซึ่งครอบคลุมถึงมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์และระบบการจัดการ ซึ่งในหัวข้อต่อไปจะได้นำเสนอโครงสร้างในการควบคุมของแต่ละองค์กรของ BSI

โครงสร้าง British Standards Institute (BSI)⁵ ประกอบด้วย

3.1.2 สภากรรมการการมาตรฐาน (The Standards Board)

สภากรรมการการมาตรฐาน มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในนามของ คณะกรรมการ BSI โดยสอดคล้องกับ Royal Charter และกฎหมายลำดับรอง ในเรื่องดังต่อไปนี้

1) การนำความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการมาตรฐาน BSI ไปพัฒนาแนวทางกลยุทธ์ที่เหมาะสม และสัมพันธ์กับนโยบายในเรื่องการมาตรฐานขององค์กรในระดับยุโรป และระดับระหว่างประเทศ

2) ดำเนินการก่อตั้งสภากรรมการภาค ตามข้อกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการและธรรมนูญก่อตั้ง การแต่งตั้งประธานสภากรรมการภาคซึ่งได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการ BSI มาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการมาตรฐานและได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกของสภากรรมการภาค

3) ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสมแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแต่งตั้งบุคคลจากคณะกรรมการ BSI ไปยังคณะกรรมการมาตรฐาน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความแข็งแกร่งและดุลยภาพของเหล่าสมาชิก

4) ทำให้มั่นใจว่าความจำเป็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียจะได้รับการพิจารณาในการพัฒนาการมาตรฐาน

5) กำหนดวัตถุประสงค์ สิทธิพิเศษ และการจัดการกับทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการมาตรฐาน รวมทั้งเป้าหมายเงินกองทุนจากกรมการค้าและอุตสาหกรรม (The Department of Trade and Industry : DTI) และองค์กรกองทุนอื่น ๆ

6) การตรวจตรานโยบายและแผนงาน งบประมาณและการดำเนินการของการมาตรฐาน BSI

⁵ Ibid. p. 4.

7) ตัดสินข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการบริการของการมาตรฐาน BSI

3.1.3 สภากรรมการภาค (Sector Boards)

สภากรรมการภาคจะจัดสรรทรัพยากรและควบคุมการปฏิบัติงานของภาคแล้ว รายงานไปยังสภากรรมการมาตรฐาน สภากรรมการภาคมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติโครงการใหม่ ๆ และตัดสินใจต่อแผนการโดยทั่วไป และปฏิบัติงานภายในภาคเพื่อพัฒนาแผนการดำเนินงานทางธุรกิจ สภากรรมการภาคมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งประธานคณะกรรมการทางด้านเทคนิค สมาชิกในสภากรรมการภาคประกอบด้วยผู้ได้รับการแต่งตั้งที่มีความเป็นอิสระให้เป็นผู้แทนในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียและคณะกรรมการภาค⁶

สภากรรมการภาคประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- สภากรรมการภาคในเรื่องสิ่งก่อสร้างและวิศวกรรมโยธา
- สภากรรมการภาคในเรื่องวิศวกรรม
- สภากรรมการภาคในเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- สภากรรมการภาคในเรื่องวัตถุและสารเคมี
- สภากรรมการภาคทางด้านเทคนิคไฟฟ้า
- สภากรรมการภาคทางด้านระบบการจัดการ
- สภากรรมการภาคทางด้านผลิตภัณฑ์เครื่องอุปโภคบริโภคและการบริหาร

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ BSI ตามข้อ 7 ของบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและสถาบันการมาตรฐานอังกฤษว่าด้วยการมาตรฐาน⁷ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของคณะกรรมการ BSI ไว้ว่า ในการจัดเตรียมการมาตรฐานอังกฤษ BSI จะทำให้มั่นใจว่าคณะกรรมการจะยึดมั่นตามแนวทางและคำแนะนำว่าด้วยมาตรฐานสำหรับการมาตรฐาน (A standard for standards/BSO:1991) และบทบัญญัติอันเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม BSI จะทำให้

⁶ Ibid. p. 5.

⁷ "A standard for standards, Memorandum of Understanding between the United Kingdom Government and the British Standards Institution on standards." (Part 1). p. 11. 12 October 1999.

มั่นใจว่าการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรฐานนี้จะไม่ขัดต่อความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของบันทึกความเข้าใจนี้

นอกจากนี้ BSI จะให้ความเป็นธรรมและยอมรับความเท่าเทียมกันของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน และจะสนับสนุนการเข้าร่วมในการนำเสนอการมาตรฐานอังกฤษและการก่อตั้งฐานะของสหราชอาณาจักรตามข้อเสนอของการมาตรฐานยุโรปและการมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์และทางปฏิบัติที่เป็นเทคนิคใหม่ ๆ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นทางด้านการค้าของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

ทั้งนี้ รัฐบาลอังกฤษจะทำให้มั่นใจว่าผู้แทนจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการดำเนินการในทุกระดับของคณะกรรมการมาตรฐานของ BSI สภากรรมการภาคและโครงสร้างคณะกรรมการทางด้านเทคนิคและการแก้ไขปรับปรุงใด ๆ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเทคนิค การค้า และในด้านของการตรากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการมาตรฐานตามความจำเป็นและเหมาะสม

มาตรฐานต่าง ๆ ได้ร่างขึ้นโดยคณะกรรมการซึ่งมาจากผู้แทนซึ่งมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ ผู้ผลิต และผู้บริโภค องค์กรที่ดำเนินการค้นคว้าวิจัยกระทรวง ทบวง กรม โดยเจ้าหน้าที่ของ BSI จะดำเนินการในฐานะเลขานุการในคณะกรรมการประสานงานและจัดการโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ภายใต้การประกาศการมาตรฐานซึ่งสามารถจัดให้มีการวิจารณ์โดยทั่วไป

โดยที่ BSI เป็นองค์กรด้านการมาตรฐานในระดับชาติแห่งแรกในโลก ซึ่งในปัจจุบันมีองค์กรด้านการมาตรฐานมากกว่า 100 องค์กร ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรด้านการมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO) และคณะกรรมการด้านเทคนิคไฟฟ้าระหว่างประเทศ (IEC) องค์กรเหล่านี้จะช่วยสรรค์สร้างการมาตรฐานของโลกให้สอดคล้องกัน BSI จะทำให้มั่นใจว่าจุดมุ่งหมายของอุตสาหกรรมในอังกฤษจะเป็นไปในแนวเดียวกัน

หลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านการมาตรฐานโดยทั่วไปในสหราชอาณาจักรของ BSI มีดังนี้

- ปฏิบัติภาระหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติให้ลุล่วง
- จัดให้มีหน่วยงานที่มีอำนาจในการให้ความเห็นรองรับมาตรฐานอังกฤษ

หลักดังกล่าวทำให้เกิดการปฏิบัติงานใน 4 ประการ

1. การแสดงความคิดเห็นที่สำคัญ
2. รับประกันหรือรักษาผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียในทุกๆระดับ
3. ดำเนินการตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก
4. ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนโดยทั่วไป

หลักการเหล่านี้จะนำไปใช้กับการมาตรฐาน BSI ซึ่งจะนำไปพิจารณาในการจัดกลุ่มและกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย การดำเนินการโดยเสียงข้างมากเป็นวิถีทางที่สำคัญในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติงานของการมาตรฐาน

นอกจากนี้สภากรรมการอาจก่อตั้งสภากรรมการทางด้านธุรกิจ คณะกรรมการและคณะกรรมการวิชาการ เพื่อความสะดวกในการบริหารการดำเนินงานของสถาบัน เว้นแต่กฎหมายลูกบทจะบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง สภากรรมการจะกำหนดระเบียบข้อบังคับและวาระการดำรงตำแหน่งของสภากรรมการทางด้านธุรกิจ คณะกรรมการหรือคณะกรรมการวิชาการ

คณะกรรมการและคณะกรรมการวิชาการจะเป็นผู้แทนของผู้บริโภคผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ผู้ผลิต ภัณฑกร และบุคคลอื่น ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สภากรรมการอาจเข้าไปทำข้อตกลงกับหน่วยงานอื่น ๆ ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับการเป็นผู้แทนในคณะกรรมการหรือคณะกรรมการที่ได้รับการก่อตั้งและการเข้าร่วมในการดำเนินการของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ

3.1.4 สภากรรมการทางด้านธุรกิจ (Business Board)

สภากรรมการทางด้านธุรกิจมีอำนาจในการกำหนดระเบียบข้อบังคับและวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการและคณะกรรมการวิชาการตามที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการดำเนินงาน และอาจเข้าไปทำข้อตกลงกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับการเป็นผู้แทนในคณะกรรมการหรือคณะกรรมการที่ได้รับการก่อตั้งและการเข้าร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ

สภากรรมการทางด้านธุรกิจที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมการมาตรฐาน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในฐานะ "สภากรรมการการมาตรฐาน" (Standards Board)⁸

⁸"Royal Charter and Bye-Laws 1981 Amended 1989 and 1992." p. 4. (Mimeographed.).

นอกจากนี้สภากรรมการจะแต่งตั้งประธานและสมาชิกของสภากรรมการมาตรฐานให้ดำรงตำแหน่งไม่เกินสามปี บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งอีกครั้งในวาระต่อไปให้ดำรงตำแหน่งหนึ่งปีต่อครั้ง โดยจัดให้มีสมาชิกของคณะทำงานของสถาบันดำเนินการให้ความช่วยเหลือประธานหรือสมาชิกของสภากรรมการมาตรฐาน โดยปราศจากการกำหนดเวลา ภายใต้อำนาจของสภากรรมการในการโยกย้ายบุคคลในเวลาใด ๆ ก็ตาม

3.1.5 คณะกรรมการมาตรฐาน (Standard Council)

คณะกรรมการมาตรฐานเป็นคณะกรรมการที่ได้รับการก่อตั้งโดยสภากรรมการมาตรฐานเพื่อควบคุมดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน ซึ่งหมายถึงการให้การรับรองมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์และมาตรฐานระบบการจัดการ

ภายใต้การอนุมัติของสภากรรมการมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐานมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการตามที่พึงประสงค์กับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประธานของคณะกรรมการมาตรฐานจะได้รับการแต่งตั้งโดยสภากรรมการมาตรฐานให้ดำรงตำแหน่งไม่เกินสามปี เท่าที่สภากรรมการมาตรฐานจะกำหนด และมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งอีกครั้งในวาระต่อไปซึ่งมีอายุหนึ่งปีจนถึงระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทั้งหมดต่อเนื่องกันหกปี

สมาชิกของคณะกรรมการมาตรฐานอาจได้รับการเสนอชื่อเพื่อให้เลือกตั้งโดยหน่วยงานใด ๆ ที่ได้รับการอนุมัติโดยระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการให้เสนอชื่อสมาชิกเพื่อเลือกตั้งหรืออาจได้รับการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน หรือโดยคณะกรรมการใด ๆ ที่ได้รับการอนุมัติโดยระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการเพื่อเลือกตั้งสมาชิก คณะกรรมการมาตรฐานมีอำนาจที่จะแต่งตั้งสมาชิก สมาชิกที่ได้รับการเสนอชื่อโดยกระทรวงแห่งรัฐจะดำรงตำแหน่งเท่าที่กระทรวงกำหนด สมาชิกที่ได้รับการเสนอชื่อการเลือกตั้ง การแต่งตั้งอื่น ๆ จะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมาตรฐานในวาระแรกไม่เกินสามปี ภายหลังจากที่สมาชิกอาจได้รับการเลือกตั้งอีกครั้ง และได้รับการเสนอชื่อ และการแต่งตั้งอีกในวาระต่อไปต้องไม่เกินสามปีต่อครั้ง

องค์ประชุมในการประชุมคณะกรรมการมาตรฐานประกอบด้วย สมาชิก 6 ท่าน แยกออกจากสมาชิกที่เป็นเจ้าหน้าที่ถาวรของสถาบัน

3.1.6 คณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน

หน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน คือ ควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการทางด้านเทคนิค โดยเฉพาะในขอบเขตและการดำเนินงานเท่าที่เห็นว่าเหมาะสมกับกระบวนการจัดทำให้ได้มาตรฐานต่อไป และโดยเฉพาะมีอำนาจในการริเริ่มการดำเนินงานด้านการมาตรฐาน⁹ เพื่อจะกำหนดโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับมอบอำนาจและเพื่อตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงาน

ธรรมนูญของคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐานจะถูกกำหนดโดยสภากรรมการมาตรฐานหรือคณะกรรมการมาตรฐานในการก่อตั้งคณะกรรมการ

คณะกรรมการนโยบายการมาตรฐานมีอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการต่าง ๆ ตามที่พึงประสงค์อันเกี่ยวกับการดำเนินงาน

ประธานกรรมการนโยบายการมาตรฐานได้รับการแต่งตั้งโดยสภากรรมการมาตรฐาน ให้ดำรงตำแหน่งภายในสามปี และอาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใหม่โดยสภากรรมการมาตรฐาน มีวาระการดำรงตำแหน่งต่อไปไม่เกินสามปีต่อหนึ่งครั้ง

3.1.7 คณะกรรมการทางด้านเทคนิค

หน้าที่ของคณะกรรมการทางด้านเทคนิค คือ การเตรียมการมาตรฐานหรือเข้าดำเนินงานอื่น ๆ เท่าที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการทางด้านเทคนิคแต่ละคณะจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสภากรรมการมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐานหรือคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐานที่ได้ก่อตั้งขึ้นมา

และสภากรรมการมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐาน หรือคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐานซึ่งก่อตั้งคณะกรรมการทางด้านเทคนิค จะแต่งตั้งประธานกรรมการทางด้านเทคนิคจะดำรงตำแหน่งในวาระแรกไม่เกินสามปี ภายหลังจากครบวาระการดำรงตำแหน่งอาจได้รับการขยายวาระต่อไปไม่เกินสามปีต่อหนึ่งครั้ง เท่าที่

⁹ Ibid. p. 5.

สภากรรมการมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐาน หรือคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐาน ซึ่งก่อตั้งคณะกรรมการทางด้านเทคนิคจะกำหนด

เมื่อมีการก่อตั้ง คณะกรรมการทางด้านเทคนิคแต่ละคณะจะยังคงมีอยู่จนกว่า จะถูกยกเลิกโดยสภากรรมการมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐานหรือคณะกรรมการ นโยบายการมาตรฐานซึ่งก่อตั้งขึ้น และจะดำเนินการเท่าที่มีคณะกรรมการดำรงอยู่ซึ่ง เกี่ยวโยงถึงปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ได้เตรียมขึ้น

การมาตรฐานอังกฤษ ได้กำหนดไว้ในข้อ 43 ส่วนที่ 5 ว่า

วันแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การมาตรฐานอังกฤษจะกระทำการหรือออก คำสั่งใด ๆ ซึ่งมีผลในนามของสถาบันได้จนกว่าจะได้ลงนามโดย

- 1) ประธานคณะกรรมการซึ่งรับผิดชอบเตรียมการนั้น
- 2) ประธานคณะกรรมการนโยบายการมาตรฐานที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะ
- 3) ผู้บริหารสูงสุด

สภากรรมการอาจเข้าร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมาตรฐานในส่วนต่าง ๆ ของโลก (ข้อ 44 ของ Royal Charter and Bye-Laws)

หลักการว่าด้วยการประเมินและการรับรองผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกัน โดยการร้องขอ อาจจะใช้คำว่า “เมื่อได้รับการทดสอบแล้วตามที่ระบุไว้ในภาคผนวก¹⁰ ผลิตภัณฑ์จะได้รับการ ยอมรับว่าเป็นไปตามมาตรฐาน” หมายความว่าในกรณีนี้ ถ้าหากได้ผ่านการทดสอบ ผลิตภัณฑ์ นั้นจะต้องผ่านการจัดให้มีการปฏิบัติตามโดยสอดคล้องกัน การเตรียมการทดสอบจะวางแผน ขอบเขตของมาตรฐานและแนวทางในข้อเรียกร้องที่ได้แสดงไว้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อเรียกร้องและการทดสอบจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับจำนวนเลขของการมาตรฐานที่เป็นเครื่องหมาย ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นหรือเหมารวม หรือเท่าที่อ้างถึงในเอกสารเท่านั้น ในกรณีที่มี วิธีการทดสอบมากกว่าหนึ่งวิธี ซึ่งจัดให้แล้วแต่ลักษณะ วิธีการที่อ้างถึงนั้นจะชี้ให้เห็นถึงการ ป้องกันการโต้แย้ง

การเตรียมการทดสอบ เมื่อใดก็ตามที่ปฏิบัติได้ เงื่อนไขในการทดสอบจะถูกนำไปใช้ คำถามเหล่านี้ก็จะถูกนำมาพิจารณา

- 1) อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการทดสอบตามที่เรียกร้องจัดหามาได้รวดเร็วหรือไม่

¹⁰“A Standard for Standards.” (Part 3). p.24.

- 2) ค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์ในการทดสอบ และค่าใช้จ่ายในการทดสอบทั้งหมด เพียงพอกับการทดสอบว่าได้ปฏิบัติตามโดยสอดคล้องกันหรือไม่
- 3) เวลาที่ใช้ในการทดสอบจนเสร็จสมบูรณ์มากเกินไปหรือไม่
- 4) วิธีการนั้นง่ายต่อการนำมาใช้และสอดคล้องกับที่จัดให้ ตามที่ได้ร้องขอว่าอยู่ในระดับที่ถูกต้องหรือไม่

ในกรณีที่มีการกำหนดผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการทดสอบผลิตภัณฑ์ได้กระทำเสร็จแล้ว การทดสอบจะกระทำซ้ำอีกครั้งทั้งหมดหรือบางส่วน ชนิดของการทดสอบหรือที่ได้ออกแบบไว้ โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์ของการผลิต การทดสอบการผลิตจะทำให้เสร็จตามตัวอย่างที่ได้แสดง หรือที่ได้กำหนดไว้ตามแต่ละประเภทของการผลิต การประกาศต่อไปนี้จะได้รับการพิจารณา

- 1) ในเรื่องคุณภาพหรือกระบวนการควบคุม ณ สถานที่ผลิตโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง และการทดสอบระหว่างความแตกต่างในขั้นตอนของกระบวนการผลิต การมาตรฐานอังกฤษ จะควบคุมแผนภูมิสถิติทางด้านเทคนิคอย่างเหมาะสม
- 2) ในเรื่องการยอมรับการตรวจตรา (การทดสอบโดยทั่วไปใช้กับสินค้าตัวอย่างที่ดึงมาจากกลุ่มผลิตภัณฑ์) การมาตรฐานอังกฤษสำหรับการนำมาใช้ในการสุ่มตัวอย่างตรวจตรา ตามคุณลักษณะหรือตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ การทดสอบผลิตภัณฑ์อาจใช้เพียงหนึ่งวิธี หรือรวมทั้ง 2 วิธี

การรับรองการมาตรฐานที่ทำให้สอดคล้องกัน

การกำหนดมาตรฐานอังกฤษจะได้รับมาจากการร้องขอการรับรองจากฝ่ายที่สาม ในเรื่องของ 1) การปฏิบัติให้สอดคล้องกันของผลิตภัณฑ์ที่ต้องตัดสิน (หรือส่วนประกอบของ สิ่งนั้น) หรือ

2) ความสามารถของผู้ผลิต หรือระบบคุณภาพของผู้จัดหาสินค้า

เว้นแต่สภากรรมการมาตรฐานจะมีเหตุผลนอกเหนือจากการร้องขอนี้ในบางกรณี อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงหลักการและนโยบายที่ได้รับการก่อตั้งมาเป็นเวลานานว่าการ รับรองควรจะเป็นทางเลือกโดยสมัครใจ ซึ่งหาได้ในตลาดในฐานะที่เป็นการบริการต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคแต่ไม่ควรยึดเยียดหรือกำหนดขึ้นโดยวิธีใด ๆ

ในกรณีที่คณะกรรมการทางเทคนิคพิจารณารับรองการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน ที่กำหนดเป็นที่น่าพอใจแล้ว จะมีถ้อยคำเหล่านี้ปรากฏ "ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง/ การตรวจตรา/การทดสอบ" (Product Certification/Inspection/Testing) ผู้ใช้มาตรฐานอังกฤษ

จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการพิจารณาการทำให้เป็นที่พึงประสงค์ในเรื่องของการรับรอง การตรวจตราการทดสอบผลิตภัณฑ์ที่ทำให้สอดคล้องกับการมาตรฐานอังกฤษตามคำร้องขอของ ฝ่ายที่สาม ผู้ใช้มาตรฐานนี้จะขอความช่วยเหลือในการระบุหน่วยงานหรือแผนการที่ให้การ รับรองการมาตรฐานที่สอดคล้องกัน โดยอาจขอให้ BSI สืบสวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่คณะกรรมการทางด้านเทคนิคพิจารณาการประเมินระบบคุณภาพ เป็นที่น่าพอใจแล้ว จะมีถ้อยคำเหล่านี้ปรากฏ “ผ่านการประเมินความสามารถ” (*Assessed Capability*)¹¹

3.1.8 สรุป

ระบบการรับรองมาตรฐานของประเทศอังกฤษจะอยู่ในรูปของบริษัทภายใต้ กฎหมาย Royal Charter โดยการบริหารงานจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการแต่จะกระจาย อำนาจสู่คณะกรรมการสาขาต่าง ๆ และมีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไปใน กระบวนการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น สภากรรมการการมาตรฐาน (The Standard Board) จะมีหน้าที่ในการตรากฎเกณฑ์อันเป็นธรรมเนียมเกี่ยวกับการ มาตรฐาน เช่น การพัฒนาการมาตรฐานตามแนวทางการค้าระหว่างประเทศ การกำหนด มาตรฐาน อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในสาขาต่าง ๆ และจะกระจายอำนาจสู่สภากรรมการ ภาคซึ่งจะมีในสาขาต่าง ๆ ทั้งสิ้น 7 สาขาที่ทำหน้าที่ในการรับนโยบายจากสภากรรมการ การมาตรฐาน โดยสภากรรมการภาคจะทำหน้าที่ในการควบคุมการดำเนินงานของ คณะกรรมการการมาตรฐานหรือ BSI COMMITTEE ซึ่งจะทำหน้าที่ในการให้การรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์และมาตรฐานระบบการจัดการ จะเห็นได้ว่าการควบคุมระบบมาตรฐาน ของอังกฤษนั้นจะเป็นการควบคุมอำนาจกันในแนวตั้ง (Vertical) โดยกระจายอำนาจสู่องค์กร ที่ให้การรับรองในลำดับรอง ซึ่งจะกระทำโดยภาครัฐที่มีความพร้อมในด้านงบประมาณและ บุคลากร เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการให้การรับรองระบบมาตรฐานของไทย ซึ่งแยกเป็นมาตรฐานการจัดการและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในมาตรฐานระบบ การจัดการของไทยจะไม่มี การควบคุมโดยภาครัฐแต่รัฐจะให้การสนับสนุน เนื่องจากการ ขาดแคลนในเรื่องของงบประมาณและบุคลากรทำให้รัฐไม่อาจดำเนินการในเรื่องของการ

¹¹ Ibid. p. 25.

มาตรฐานได้ทั้งหมด ทำให้การมาตรฐานของไทยไม่เป็นอย่างมีมาตรฐานการให้การรับรองเท่าเทียมกันทุกหน่วยรับรอง (Certification Body) แต่จะให้กลไกตลาดเป็นตัวชี้การยอมรับในระบบการให้การรับรองของแต่ละหน่วยรับรองว่ามีมากหรือน้อยเพียงไร

ในเรื่องขององค์กรการมาตรฐานของอังกฤษไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศสู่ระดับภาคและระดับท้องถิ่นจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการทั้งสิ้น โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะนำมาจาก การแต่งตั้งจากสภากรรมการมาตรฐานโดยจะมีวาระการดำรงตำแหน่งตามที่ธรรมนูญการมาตรฐานกำหนดไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง Royal Charter and Bye-laws เมื่อนำระบบการให้การรับรองระบบมาตรฐานของอังกฤษมาพิจารณาและดูถึงความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ในการมาตรฐานของไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบการให้การรับรองมาตรฐานของอังกฤษนั้นสามารถนำมาประยุกต์ได้ในบางส่วนไม่สามารถนำมาใช้ในประเทศไทยอย่างเต็มระบบเนื่องจากสถาบันที่ให้การรับรองของอังกฤษนั้นมีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรเพราะได้เงินสนับสนุนจากภาครัฐและรัฐก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ ในขั้นเริ่มต้นที่ประเทศไทยนำมาใช้ตามแนวทางของประเทศอังกฤษคือ การควบคุมจากรัฐ แม้จะมีได้มีการควบคุมแบบเต็มระบบเช่นแนวทางอังกฤษแต่รัฐควรกำกับดูแลโดยการกระจายอำนาจในการให้การรับรองสู่ภาคเอกชนตามแนวทางหรือกฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนดเพื่อให้เป็นมาตรฐานที่เชื่อถือได้ในระดับสากล

3.2 JIS (Japan Industrial Standardization) ในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ดำเนินการรับรองและบริหารการมาตรฐานในประเทศญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์ของสถาบัน JIS ของญี่ปุ่นคือองค์กรกลางภายใต้การรวมตัวของตัวแทนจากภาครัฐและเอกชนได้มีกฎหมายรองรับ คือ Industrial Standardization Law ซึ่งกำหนดในเรื่องที่เกี่ยวกับการมาตรฐานและตัวแทนจากภาครัฐโดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงคุณภาพของสินค้า การบริการ ระบบการจัดการภายในองค์กรธุรกิจ เพื่อประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ของวงการอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์กลางเพื่อให้องค์กรธุรกิจหรือบริษัทต่าง ๆ นำไปปฏิบัติเพื่อช่วยผู้บริโภคภายในประเทศให้ทราบถึงคุณภาพของสินค้าและพัฒนาสินค้า เพื่อส่งออกไปต่างประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ซึ่งระบบการจัดการโดยทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 ที่เป็นระบบการจัดการ เช่นเดียวกับมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หรือ มอก. 18000 ของประเทศไทยก็จะอยู่ในระบบการรับรองของ JIS โดยมีคณะกรรมการ ชุดต่าง ๆ ดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไปทำหน้าที่แตกต่างกัน

3.2.1 โครงสร้างขององค์กรและการตรวจสอบควบคุม

องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น ได้แก่

คณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (JISC: Japanese Industrial Standards Committee)

คณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ JISC ประกอบด้วย คณะกรรมการแห่งชาติหลายคณะและดำเนินบทบาทในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนิน กิจกรรมมาตรฐานในประเทศญี่ปุ่น โดยหลักงานของ JISC สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) จัดตั้งและรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น
- 2) การบริหารการรับรองระบบและการให้การรับรอง
- 3) การเข้าไปมีส่วนร่วมและการช่วยเหลือกิจกรรมการมาตรฐานระหว่างประเทศ
- 4) พัฒนามาตรการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานทางด้านมาตรฐานและด้านเทคนิค

ในการทำให้ได้มาตรฐาน

ภายใต้ข้อตกลงใน WTO ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ลงนามในปี ค.ศ. 1994 และการประกาศ ให้ JISC เป็นหน่วยงานด้านการมาตรฐานในปี ค.ศ. 1996 ญี่ปุ่นได้พยายามที่จะทำให้มั่นใจ ในความโปร่งใสในกระบวนการพัฒนามาตรฐาน ความพยายามเหล่านี้รวมถึง

1. การทำให้ชาวต่างชาติและบริษัทที่เป็นสาขาในต่างประเทศได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในคณะกรรมการจัดทำร่าง JIS ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983
2. การเปิดโอกาสให้มีการเสนอร่าง JIS และสอดส่องดูแลคณะกรรมการ JISC ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985
3. ให้การต้อนรับในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ได้รับการจดทะเบียนในคณะกรรมการ ทางด้านเทคนิคตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 นอกจากนี้ยังมีแนวทางมากมายในการที่จะทราบถึงข้อมูล รายละเอียดที่เปิดเผยในกระบวนการพัฒนามาตรฐาน

ในประเทศญี่ปุ่น การทำให้อุตสาหกรรมได้มาตรฐานจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในระดับชาติ สมาคมอุตสาหกรรม และระดับบริษัท JIS เป็นหน่วยงานอิสระด้านการมาตรฐานแห่งชาติในด้านผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและแร่¹² สมาคมอุตสาหกรรมมากมายได้ก่อตั้งหน่วยงานอิสระด้านการมาตรฐานเพื่อกำหนดการมาตรฐานขึ้นตามความจำเป็น บริษัทต่าง ๆ ได้จัดตั้งการมาตรฐานของบริษัท เช่น คู่มือการปฏิบัติการ เป็นต้น บางบริษัทก็ได้รับเอกราชมาตรฐานจาก JIS หรือสมาคมอุตสาหกรรมไปปฏิบัติตาม โดยสรุป ความจำเป็นด้านการมาตรฐานโดยทั่วไป และความจำเป็นในการนำการมาตรฐานมาใช้จะเป็นตัวสนับสนุนส่งเสริมการก่อตั้งการมาตรฐานทางอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น

แนวทางหนึ่งในการสนับสนุนส่งเสริมการทำให้อุตสาหกรรมได้มาตรฐาน คือ ระบบการจัดทำเครื่องหมายของ JIS ระบบการจัดทำเครื่องหมายของ JIS ที่เป็นระบบการให้การรับรองโดยอิสระ โรงงานผลิตสินค้าที่เป็นที่พอใจของ JIS จะได้รับอนุญาตในการติดเครื่องหมาย JIS บนผลิตภัณฑ์ ในกรณีที่การมาตรฐานของบริษัทและทางปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพได้รับการตัดสินโดยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องในการรับรองอย่างต่อเนื่องในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความพึงพอใจจาก JIS

วัตถุประสงค์ของ JIS และระบบการจัดทำเครื่องหมายของ JIS เป็นการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และระบบการจัดการต่าง ๆ การผลิตที่สมเหตุสมผล ทำให้มั่นใจในความเป็นธรรมทางการค้าและความชัดเจนทางการค้า เป็นต้น ตลอดจนจัดตั้งและเผยแพร่การมาตรฐานที่เหมาะสม มาตรฐานของ JIS ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ และมาตรฐานกว่า 16,000 ที่ได้รับอนุญาตให้โรงงานติดเครื่องหมาย JIS บนผลิตภัณฑ์

การมาตรฐานและระบบการรับรองการมาตรฐานอาจจะมีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ถ้าหากกการมาตรฐานมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นปัญหาสำคัญในทางการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งเป็นผลจากการจัดตั้งประมวลความตกลงว่าด้วยการมาตรฐานของ GATT (ตกลงเกี่ยวกับอุปสรรคทางการค้า) ญี่ปุ่นได้ให้สัตยาบันในประมวลความตกลงนี้ ในปี ค.ศ. 1980 และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้การมาตรฐานระหว่างประเทศสอดคล้องกับการมาตรฐานภายในประเทศ JISC (Japanese Industrial Standards Committee) ได้เข้าไปมี

¹²“Outlook of Industrial Standardization in Japan.” <http://www.hike.te.chiba-u.ac.jp/ikedai/JIS>. p.1. 12 October 1999.

ส่วนร่วมในองค์การการมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO: International Organization for Standardization Organ) และคณะกรรมการเทคนิคไฟฟ้าระหว่างประเทศ (IEC: International Electrotechnical Commission) ซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญในด้านการจัดทำให้ได้มาตรฐานระหว่างประเทศ ในปี ค.ศ. 1952 และ 1953¹³

ในการให้สัตยาบันต่อประมวลความตกลงว่าด้วยการมาตรฐานของ GATT ระบบการจัดทำเครื่องหมายของ JIS ได้ถูกแก้ไขให้มีความเป็นไปได้ในการให้การรับรองโรงงานต่างประเทศให้มีหลักเกณฑ์มาตรฐานที่เท่าเทียมกันกับโรงงานภายในประเทศ และด้วยเหตุนี้ต่อมาจึงได้มีการสนับสนุนส่งเสริมความพยายามที่จะทำให้ JIS มีความสอดคล้องกับการมาตรฐานระหว่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1985 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตัดสินใจที่จะทำให้เศรษฐกิจและสังคมมีความเป็นสากลเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบการค้าเสรี สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุดในส่วนของโครงการดำเนินการปรับปรุงการเข้าไปสู่มาตรฐานมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการมาตรฐานและการรับรอง รวมทั้งการทำให้มั่นใจว่ากระบวนการจัดทำเครื่องหมายการมาตรฐานจะเป็นไปได้ภายใต้ระบบการให้การรับรองที่มีอยู่เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งสินค้าออกไปยังญี่ปุ่น และเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการทำให้อุตสาหกรรมได้มาตรฐาน รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้ตัดสินใจที่จะนำระบบการจัดทำเครื่องหมาย JIS โดยใช้ข้อมูลการทดสอบต่างประเทศในการให้การรับรองโรงงานจากต่างประเทศ

ในส่วนของกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จะมีกฎหมายที่ใช้ชื่อว่า "Industrial Standardization Law" เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองรับในเรื่องนี้ โดยกฎหมายดังกล่าวจะมีขอบเขตของการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมทั้งในเรื่องของมาตรฐานของตัวผลิตภัณฑ์ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ พ.ศ. 2511 ของไทยและมาตรฐานระบบการจัดการของ ISO วิธีการรับรองตรวจสอบ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำตราเครื่องหมายไปใช้โดยมิชอบ¹⁴

การจัดเตรียมร่าง JIS

แม้ว่าฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนได้เสียสามารถร้องขอให้มีการพิจารณาร่าง JIS โดยคณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (JISC) ในกรณีแวดล้อมใด ๆ สมาคมอุตสาหกรรมหรือสมาคมทางวิชาการได้เตรียมร่างที่ได้รับมอบหมายของรัฐมนตรี สมาคมจะได้

¹³ Ibid. p.1.

¹⁴ นิตยา ขจรเวหาศน์. เรื่องเดียวกัน. หน้า 142.

จัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายผู้ผลิต ผู้อุปโภคบริโภคและฝ่ายที่เป็นกลาง โดยจะจัดทำร่างให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งปีภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอน คณะกรรมการในองค์การเอกชนที่จัดทำร่างนี้จะเปิดโอกาสให้แก่ต่างชาติเข้าไปมีส่วนร่วม การวางแผนการดำเนินงาน ในการจัดทำร่าง JIS จะได้ประกาศใน “News from MITI” การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่าง JIS สามารถจัดให้มีขึ้นได้ในระหว่างกระบวนการจัดทำร่าง

หลังจากร่าง JIS ได้เสนอไปยัง JISC โดยรัฐมนตรี JISC จะดำเนินการขอให้คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาร่างดังกล่าว หากมีความจำเป็นคณะกรรมการฝ่ายจะขอให้คณะกรรมการทางด้านเทคนิคดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อ JISC พิจารณาร่างดังกล่าว สอดคล้องตามหลักการและเหตุผลแล้ว JISC จะได้รายงานไปยังรัฐมนตรี

ใน JISC ก็คล้ายคลึงกันกับองค์การอื่น ๆ ผู้แทนของชาวต่างชาติผู้มีส่วนได้เสีย จะได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

เมื่อรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วว่าร่างดังกล่าวมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติหรือไม่เป็นธรรม ต่อฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย รัฐมนตรีจะดำเนินการลงมติร่างดังกล่าวอย่างเป็นทางการในการรวม เข้าไว้ใน JIS และจะประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา¹⁵

โครงสร้างของเครื่องหมาย JIS

เช่นเดียวกับกับหน่วยงานอิสระด้านการมาตรฐานแห่งชาติอื่น ๆ JIS ก็มีระบบ การรับรองมาตรฐานควบคู่กันไปในการสนับสนุนส่งเสริมและทำให้การรับรองมาตรฐานเป็นที่ รู้จักกันโดยทั่วไปด้วย ขอบข่ายหลักของแผนการให้การรับรองก็คือการจัดให้มีตลาดตรวจสอบ ที่น่าเชื่อถือในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับเครื่องหมายรับรองว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ การกำหนดแผนการจัดทำเครื่องหมาย JIS อยู่บนพื้นฐานของการควบคุม กระบวนการผลิตในโรงงานที่ได้รับอนุญาต หรือบนพื้นฐานในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้อง¹⁶

และเนื่องจาก JIS ได้จัดตั้งระดับคุณภาพที่แน่นอนของผลิตภัณฑ์ เครื่องหมาย JIS จึงเป็นประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคตามที่สามารถจัดทำเครื่องหมายให้มีลักษณะพิเศษ แตกต่างกันระหว่างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่แน่นอนกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีได้รับการรับรอง คุณภาพ

¹⁵“JIS Development Process.” <http://www.JISC.org>. p.1. 12 October 1999.

¹⁶“Outline of JIS Mark.” <http://www.JISC.org>. p.1. 12 October 1999.

3.2.2 ระบบการจัดทำเครื่องหมายของ JIS

เช่นเดียวกับหน่วยงานอิสระทางด้านระบบการมาตรฐานแห่งชาติอื่น ๆ JIS ก็ประกอบด้วยระบบการให้การรับรองเพื่อที่จะสนับสนุนส่งเสริมและทำให้การจัดทำให้ได้มาตรฐานเป็นที่รู้จักกันทั่วไป¹⁷ ผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับ JIS ได้ถูกกำหนดไว้ในฐานะที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมาย JIS ซึ่งการกำหนดนี้เชื่อว่าจะเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการทำให้ได้มาตรฐานเป็นที่เห็นได้ชัดว่าในการติดเครื่องหมาย JIS ลงบนผลิตภัณฑ์จะเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้ผลิตและผู้อุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นความยากลำบากที่จะรู้ได้ถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ระบบการจัดทำเครื่องหมายนี้ได้เปิดโอกาสให้กับโรงงานต่างประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980

3.2.3 วิธีการให้การรับรอง

ระบบการให้การรับรองอยู่บนพื้นฐานของการประเมินผลโรงงานซึ่งสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่จะกำหนดการมาตรฐานและควบคุมคุณภาพ โดยขึ้นอยู่กับมาตรฐานของบริษัท ซึ่งมีรายการในการประเมินดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตหรือกระบวนการผลิต นำมาใช้กับโรงงานที่มีการกำหนดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตหรือในกระบวนการผลิต
2. การทดสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ นำมาใช้กับโรงงานที่มีการกำหนดให้มีการทดสอบเครื่องมือและอุปกรณ์
3. การทดสอบวิธีการ การทดสอบจะได้ปฏิบัติโดยสอดคล้องกับ JIS และตามมาตรฐานที่กำหนด
4. วิธีการควบคุมคุณภาพ การควบคุมคุณภาพจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
  - (1) มาตรฐานของบริษัทได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและเป็นระบบจนเป็นที่พอใจตามที่กำหนดไว้โดยสอดคล้องกับ JIS และการทดสอบในแต่ละรายการ
    - 1.1) ด้านคุณภาพ การตรวจสอบ และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์
    - 1.2) ด้านคุณภาพ การตรวจสอบ และการเก็บรักษาวัตถุดิบในการผลิต

¹⁷"JIS Marking System." p.1.

1.3) การควบคุมในแต่ละรายการและควบคุมวิธีการที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิต ลักษณะเฉพาะทางด้านคุณภาพและวิธีการตรวจสอบ และวิธีการดำเนินงาน

1.4) ควบคุมการผลิต และการทดสอบอุปกรณ์เครื่องมือ

1.5) ควบคุมการทำสัญญารับช่วง และ

1.6) การร้องทุกข์ของผู้บริโภค การมาตรฐานของบริษัทจะต้องมีการตรวจสอบ ทบทวนอย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า

(2) การควบคุมผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย

การทดสอบและการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์จะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของมาตรฐานของบริษัท

(3) การควบคุมวัตถุดิบ

การทดสอบและการเก็บรักษาวัตถุดิบจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของมาตรฐานของบริษัท

(4) การควบคุมกระบวนการผลิต

4.1) ในแต่ละกระบวนการผลิตและการทดสอบจะต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับมาตรฐานของบริษัทและได้รับการควบคุมตามวิธีการที่จำเป็น

4.2) มีการปฏิบัติการที่เหมาะสมกับข้อบกพร่องและกรณีที่อยู่นอกกฎเกณฑ์

4.3) สภาวะการดำเนินงานจะต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม

(5) การควบคุมเครื่องมืออุปกรณ์

การสำรวจ ทดสอบ การทำให้ได้มาตรฐาน การรักษาไว้ให้อยู่ในมาตรฐานของ อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมกับการดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานของบริษัท ความถูกต้องแม่นยำและการดำเนินงานจะต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม

(6) การควบคุมการดำเนินงานในสัญญารับช่วง

การดำเนินงานในสัญญารับช่วงจะต้องมีการจัดการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานของบริษัท

(7) การจัดการเกี่ยวกับการร้องทุกข์

ในกรณีที่มีการร้องทุกข์จะต้องมีการจัดการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานของบริษัท และจะต้องมีการดำเนินการปรับปรุงตามความจำเป็น

(8) การรักษาไว้และการนำบันทึกมาใช้ให้เป็นประโยชน์

การบันทึกสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะได้รับการรักษาไว้เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนส่งเสริมการควบคุมคุณภาพ

5. สภาวะด้านเทคนิคทางการผลิตอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการควบคุมคุณภาพ

1) การทำให้ได้มาตรฐานและการควบคุมคุณภาพจะดำเนินการอย่างเป็นระบบ

2) โรงงานจะแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติเป็น "ผู้สนับสนุนการควบคุมคุณภาพ"

นอกจากการประเมินที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศและทำให้มั่นใจในการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมและแร่โดยการยอมรับของรัฐมนตรีแล้ว ยังจะต้องมีการตรวจสอบและเกณฑ์ของบรรทัดฐานในการตรวจสอบจะต้องกำหนดไว้ดังต่อไปนี้¹⁸

1. บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนส่งเสริมการทำให้อุตสาหกรรมได้มาตรฐานและควบคุมคุณภาพตามที่กล่าวในข้อ 5 (2) จะได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงงานหรือห้องเครื่อง

2. กรณีดังต่อไปนี้ จะต้องดำเนินการให้เป็นที่พอใจ

2.1 เครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ในการทดสอบ วิธีการทดสอบ วิธีการควบคุมคุณภาพและสภาวะด้านเทคนิคทางการผลิตอื่น ๆ สภาวะทางกระบวนการทางด้านเทคนิคที่จำเป็นต่อการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของผลิตภัณฑ์จะต้องทำให้เป็นที่พอใจตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ใน JIS Z 9902

2.2 การผลิตหรือกระบวนการผลิตจะต้องทำให้ลุล่วงโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต หรือเครื่องมืออุปกรณ์ในกระบวนการผลิตที่กำหนดไว้โดยสอดคล้องกับที่ JIS ได้กำหนดเทคนิคเกี่ยวกับผลิตหรือเทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการผลิตไว้

2.3 การตรวจตราจะต้องทำให้ลุล่วงโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจตราตามที่กำหนดไว้โดยสอดคล้องกับที่ JIS ได้กำหนดเทคนิคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือเทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการผลิตไว้

2.4 การตรวจตราจะต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับวิธีการตรวจตราที่กำหนดไว้ใน JIS ในเรื่องของการกำหนดเทคนิคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือเทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการผลิต

2.5 การมาตรฐานของบริษัทจะต้องได้รับการจัดการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับ JIS ในการกำหนดเทคนิคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือเทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการ

¹⁸ Ibid. p.2.

การผลิต และการตรวจตราและการเก็บรักษาจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมโดยสอดคล้องกับการมาตรฐานของบริษัท

การดูแลและอำนาจการจัดทำเครื่องหมายของ JIS

รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะตรวจตราในกรณีที่ JIS ได้อนุญาตหรือได้ให้การรับรองแก่โรงงานตามความจำเป็น

มาตรการในการจัดให้เป็นระบบที่ ได้แก่ 1. การตรวจสอบรายงานประจำปีเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยเงื่อนไขทางด้านเทคนิคการผลิตของโรงงานโดย JIS 2. รายงานระบบการตรวจตรา 3. ทดสอบการซื้อ และ 4. แจ้งการตรวจตรา

ระบบการตรวจตราหรือระบบการอำนวยความสะดวกปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตของผู้บริโภคนี้ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลคุณภาพและเกณฑ์การจัดทำเครื่องหมายของสินค้าจำพวกเครื่องอุปโภคบริโภค รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับเครื่องหมาย JIS ในเรื่องนี้ได้มีแม่บ้านประมาณ 7,000 คน ได้เป็นผู้ตรวจตราและแจ้งไปยัง MITI กรณีที่ JIS ได้จัดทำเครื่องหมายบนผลิตภัณฑ์ที่เห็นว่ามีได้ปฏิบัติตามมาตรฐานของ JIS กรณีที่ได้รับแจ้งนี้ รัฐมนตรีจะดำเนินการตามที่เป็นรวมทั้งอาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตภายหลังจากที่ได้มีการตรวจตรา ณ สถานที่ตั้งของโรงงาน¹⁹

นอกจากนี้ในเรื่องของการตรวจตรา การทดสอบผลิตภัณฑ์ที่มีในท้องตลาดก็จะเป็นการดำเนินการตรวจตราผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน

สำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมาย เช่น การติดเครื่องหมาย JIS บนผลิตภัณฑ์โดยมิได้รับอนุญาต จะได้รับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนเยน

3.2.4 สรุป

การดำเนินการให้การรับรองของประเทศญี่ปุ่นจะมีลักษณะที่แตกต่างจากของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ในประเทศญี่ปุ่นนั้นภาครัฐจะให้การสนับสนุนแก่ภาคเอกชนโดยจะทำหน้าที่กำกับดูแลอยู่ห่าง ๆ และใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารเอกชนเหล่านั้นให้อยู่ในมาตรฐานระหว่างประเทศ องค์กรเอกชนดังกล่าว เช่น สมาคมอุตสาหกรรม บริษัทต่าง ๆ

¹⁹ Ibid. p.3.

เหล่านี้จะกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ขึ้นมาโดยอาจเป็นมาตรฐานภายในประเทศหรือมาตรฐานที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

ด้วยระบบการบริหารดังกล่าวจึงทำให้บริษัทที่กำเนิดขึ้นเพื่อให้การรับรองและปรึกษาเพื่อจัดทำระบบการจัดการจึงเกิดการแข่งขันกันอย่างเสรีแต่อยู่ภายใต้กฎหมายกล่าวคือ "Industrial Standardization Law" ที่จะกำหนดทิศทางการให้การรับรองที่เป็นที่ยอมรับได้ และมีให้กลไกทางการตลาด หรือความเชื่อถือทางธุรกิจ เป็นตัวชี้นำจนไม่สามารถเชื่อถือได้ว่าบริษัทที่ผ่านการรับรองเหล่านั้นปฏิบัติตามมาตรฐานจริง ๆ

นอกจากนั้นแม้ในประเทศญี่ปุ่นจะมอบหมายให้กับภาคเอกชนเป็นผู้ให้การรับรองระบบมาตรฐานทั้งในตัวผลิตภัณฑ์เองหรือระบบการจัดการต่าง ๆ แต่การปฏิบัติหรือตรวจตราว่ามีมาตรฐานพอที่จะนำตรามาตราฐานของประเทศไปใช้นั้น ภาครัฐโดยรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมก็ยังมีอำนาจในการตรวจตราบริษัทต่าง ๆ ที่ได้รับการรับรองเหล่านั้น โดยมีมาตรการทางกฎหมายในการแอบอ้างหรือความผิดในฐานอื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายมาตรฐานของประเทศ จะมีทั้งปรับและจำคุก

การนำระบบการให้การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาใช้ในประเทศไทย เนื่องจากจะใช้องค์กรจากภาคเอกชนที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้โดยมีกฎหมายกลางเป็นตัวกำหนดเข้ารับการระในการให้การรับรอง ทำให้ภาครัฐซึ่งขาดแคลนทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรไม่ต้องเสียงบประมาณในระบบการพัฒนาและการดำเนินการรับรองมากนัก แต่รัฐจำเป็นที่จะต้องให้เงินสนับสนุนแก่ภาคเอกชนในขั้นเริ่มแรก เนื่องจากจำเป็นต้องใช้บุคลากรและเทคนิคจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาระบบการจัดการของไทยเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ระบบดังกล่าวนอกจากจะทำให้วงการอุตสาหกรรมด้านการมาตรฐานพัฒนาในการให้การรับรองอันเป็นที่เชื่อถือได้ในตลาดการค้าระหว่างประเทศแล้วยังส่งผลให้ประเทศไทยลดการสูญเสียเงินแก่บริษัทต่างประเทศที่เข้ามาให้การรับรององค์กรธุรกิจส่งออกและธุรกิจภายในประเทศ ซึ่งเป็นตัวเลขที่น่าตกใจคือนับหมื่นล้านบาท

3.3 Standards of Malaysia Act 1995 ในฐานะกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการรับรอง และบริหารการมาตรฐานในประเทศมาเลเซีย

3.3.1 โครงสร้างขององค์กรและการตรวจสอบควบคุม

อธิบดีกรมการมาตรฐานของมาเลเซียจะได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรัฐมนตรีจะแต่งตั้งและประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้พระราชบัญญัตินี้²⁰

อธิบดีจะดำรงตำแหน่งภายในวาระและภายใต้เงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริการสาธารณะ

อธิบดีจะได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งจะมีผลให้ต้องปฏิบัติตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมายภายใต้พระราชบัญญัตินี้

หน้าที่และภารกิจของอธิบดีกรมการมาตรฐานของมาเลเซีย

อธิบดีมีหน้าที่และภาระกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการมาตรฐานและการกำหนดรายการที่จะทำให้ได้มาตรฐานในฐานะที่เป็นวิธีการก้าวหน้าทางเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิการสาธารณะ การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้บริโภค การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าและประสิทธิผลทางด้านอุตสาหกรรม การสนับสนุนส่งเสริมการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการมาตรฐานต่อไปในการปฏิบัติตามหน้าที่และภาระกิจ²¹ อธิบดีอาจจะ

1) แต่งตั้งหน่วยงานแห่งชาติหน่วยงานหนึ่งเพื่อร่วมดำเนินการพัฒนากิจกรรมของการมาตรฐานในมาเลเซีย โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และการนำเสนอมาเลเซียในกิจกรรมการทำให้ได้มาตรฐานระหว่างประเทศ

2) สนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ได้มาตรฐานในมาเลเซีย หน่วยงานของรัฐบาลและหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ร่วมกันของการมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด

²⁰ ข้อ 9 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995.

²¹ ข้อ 10 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995.

- 3) ทำให้เกณฑ์บรรทัดฐานและวิธีการเกี่ยวกับการเตรียมการ การรับรอง การยอมรับ และการตั้งมาตรฐานในมาเลเซียเป็นผล ตามที่ได้รับการรับรองโดยรัฐมนตรี
- 4) แนะนำการมาตรฐานที่ได้รับความเห็นชอบโดยหน่วยงานแห่งชาติหน่วยงานหนึ่ง ที่ตั้งขึ้นตาม 1) ในฐานะที่เป็นมาตรฐานแห่งชาติ
- 5) รวบรวม แปล และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการมาตรฐาน และกิจกรรมที่ทำให้ได้มาตรฐานทั้งภายในและภายนอกมาเลเซีย
- 6) สนับสนุนส่งเสริมการใช้การมาตรฐานที่ได้รับการรับรองโดยรัฐมนตรี
- 7) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการรับเอาการกำหนดเฉพาะการมาตรฐานของ ต่างประเทศหรือระหว่างประเทศใด ๆ ด้วยการแก้ไขหรือปราศจากการแก้ไข ตามที่เหมาะสม ในการนำไปใช้ในมาเลเซีย
- 8) ให้การรับรององค์กรต่าง ๆ ในมาเลเซีย ซึ่งเข้าร่วมในการประเมินการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกัน และรักษาไว้ซึ่งการจดทะเบียนขององค์กรที่ให้การรับรองการมาตรฐานต่าง ๆ และเครื่องหมายต่าง ๆ ขององค์กรหรือการปฏิบัติตามโดยสอดคล้องกัน โดยสอดคล้องกับ เกณฑ์บรรทัดฐานและวิธีการที่ได้รับการรับรองโดยรัฐมนตรี
- 9) แต่งตั้งองค์กรเป็นตัวแทนในการจัดตั้งให้มีการประเมินการบริการการรับรองและการจดทะเบียนตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- 10) ให้การรับรองการทดสอบในห้องปฏิบัติการ ทำให้ห้องปฏิบัติการได้มาตรฐาน และฝึกอบรมองค์กรให้เข้าร่วมในการอบรมบุคลากรในการประเมินการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน
- 11) ในการจดทะเบียน บุคคลที่เข้าร่วมในการบริการประเมินการปฏิบัติให้ สอดคล้องกัน เช่น การให้คำปรึกษาและการตรวจสอบบัญชี และรักษาไว้ซึ่งการจดทะเบียนแก่ บุคคลที่มีคุณสมบัติ โดยสอดคล้องกับเกณฑ์บรรทัดฐานและวิธีการที่ได้รับการรับรองโดย รัฐมนตรี
- 12) การก่อตั้งและการจดทะเบียนเครื่องหมายในการให้การรับรองของกรมการ มาตรฐานภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า
- 13) ให้อำนาจและควบคุมการใช้เครื่องหมายการให้การรับรองใด ๆ ที่อ้างถึงใน 12)
- 14) ร่วมมือกันกับรัฐบาลแห่งรัฐ เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น ภาคอุตสาหกรรมภาคการค้า และพาณิชย์ และองค์กรอื่น ๆ ตามที่อธิบดีจะกำหนดเพื่อที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยในการ รับเอาการมาตรฐานมาใช้

15) สนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรของมาเลเซียในการเข้าร่วมก่อตั้ง การมาตรฐาน การทดสอบ การรับรอง การจัดการร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันในการ เข้าร่วมประเทศอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

16) ให้คำแนะนำหรือข้อคิดเห็นแก่รัฐมนตรีหากมีการร้องขอ ถึงแหล่งที่มาและ การจัดสรรทรัพยากรทางด้านเงินทุนกับองค์กรต่าง ๆ ของมาเลเซีย อันเกี่ยวกับการจัดทำให้ได้ มาตรฐาน โดยการช่วยเหลือองค์กรต่าง ๆ ในการประชุมแห่งชาติและในการประชุมระหว่าง ประเทศตามคำเรียกร้อง

17) แสวงหาและดำเนินการติดต่อประสานงานกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กร ต่างประเทศอื่น ๆ เกี่ยวกับการทำให้ได้มาตรฐานและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในภาครัฐและ ภาคเอกชน และดำเนินการติดต่อกับภาคอุตสาหกรรมตามความจำเป็นในการให้ได้มาตรฐาน

18) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีกำหนด

3.3.2 การจัดตั้งคณะกรรมการการมาตรฐานและรับรองการมาตรฐานของ มาเลเซีย

การจัดตั้งคณะกรรมการการมาตรฐานและรับรองการมาตรฐานนี้เป็นที่รู้จักในฐานะ ของคณะกรรมการการมาตรฐานและรับรองการมาตรฐานมาเลเซีย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีดังต่อไปนี้ คือ 1. ประธานคณะกรรมการ 2. รองประธาน คณะกรรมการ 3. ผู้แทนบริษัทที่ประสบความสำเร็จ 4. ผู้แทนของรัฐบาล 5 คน และ 5. สมาชิก อื่น ๆ อีกไม่เกิน 7 คน ที่รัฐมนตรีเห็นว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความรู้ความชำนาญเป็น พิเศษในเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และการดำเนินงานของคณะกรรมการ

โดยมีอธิบดีเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง (*ex officio*) ของคณะกรรมการภายใต้ แนวทางและความควบคุมของรัฐมนตรี คณะกรรมการมีหน้าที่²²

1. ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในเรื่องของนโยบายการมาตรฐาน กำหนดการ การวางแผนโครงการและการดำเนินงาน
2. ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางเพื่อพิจารณา และให้ความเห็นชอบแก่ รัฐมนตรีในเรื่องของการกำหนดการ แผน โครงการและการดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิภาพ

²² ข้อ 13 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995.

และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนกิจกรรมที่จะ ทำให้ได้มาตรฐาน

3. ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในเรื่องของการกำหนดเฉพาะการมาตรฐานสำหรับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการและการบริการ

4. ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในเรื่องของการทำให้ได้มาตรฐานเพื่อทำให้มั่นใจใน ประสิทธิภาพสูงสุด

5. ให้คำแนะนำรัฐมนตรีเกี่ยวกับการทำให้เกิดประสิทธิภาพในเรื่องของการกำหนด มาตรฐานสำหรับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการและการบริการ

6. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาและอนุมัติของรัฐมนตรีเกี่ยวกับเกณฑ์และ วิธีการ ในเรื่องของการเตรียมการ การอนุมัติ การยอมรับและการตั้งการมาตรฐานที่เกิดขึ้นเอง ในมาเลเซีย

7. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาและอนุมัติของรัฐมนตรีเกี่ยวกับเกณฑ์และ วิธีการ ในเรื่องของการรับรองการทดสอบในห้องปฏิบัติการ การตรวจตราในห้องปฏิบัติการ องค์กรที่เข้าร่วมในการกำหนดให้สอดคล้องกัน และองค์กรที่เข้าร่วมในการฝึกอบรมบุคลากรใน การกำหนดให้สอดคล้องกัน

8. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาและอนุมัติของรัฐมนตรี เกี่ยวกับเกณฑ์และ วิธีการสำหรับการลงทะเบียนของบุคคลที่เข้าร่วมในการกำหนดให้สอดคล้องกัน

9. ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการสนับสนุนส่งเสริมและทำให้แผนการในการให้การ รับรองเกิดผลขึ้น

10. ให้คำแนะนำและให้ความเห็นชอบในการพิจารณาอนุมัติของรัฐมนตรีในเรื่องของ แผนการ ผัง โครงการและกิจกรรมการสนับสนุนส่งเสริมความจำเป็นในการตรวจสอบด้าน อุตสาหกรรม และในการพัฒนาการตรวจสอบด้านการบริการ

11. ปฏิบัติการในหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้กำหนดหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยรัฐมนตรี

3.3.3 หลักเกณฑ์การรับรองและการจดทะเบียนรับรองการมาตรฐานของมาเลเซีย

การมาตรฐานของมาเลเซียได้บัญญัติถึงการรับรองและการจดทะเบียนรับรองการมาตรฐานต่าง ๆ ไว้ในข้อ 16 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995 ความว่า บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ประสงค์จะได้รับการรับรองหรือได้รับการจดทะเบียนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และมาตรฐานระบบการจัดการ ซึ่งครอบคลุมถึงมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยมาตรฐานดังกล่าวจะทำควบคู่กับคณะกรรมการมาตรฐานของประเทศสิงคโปร์ ตามที่

- (1) องค์กรที่กำหนดให้สอดคล้องกัน
- (2) ห้องปฏิบัติการในการตรวจสอบ หรือการทำให้ได้มาตรฐาน
- (3) องค์กรฝึกอบรมในการกำหนดให้สอดคล้องกัน หรือ
- (4) บุคคลที่มีคุณสมบัติในการปฏิบัติตามที่ได้กำหนดให้สอดคล้องกัน และการ

บริการที่เกี่ยวข้อง

อาจจะร้องขอต่ออธิบดีโดยวิธีที่กำหนดในกฎข้อบังคับ

เมื่ออธิบดีพิจารณาจนเป็นที่พอใจในคำขอตามที่หน่วยงาน ห้องปฏิบัติการ องค์กรที่ฝึกอบรม หรือบุคคลที่อ้างถึงในข้างต้น อธิบดีอาจรับคำร้องขอรับการรับรองหรือจดทะเบียนรับรองภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลา ถ้ามีกำหนดไว้ในกฎข้อบังคับ

การรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองจะได้รับการอนุญาตตามระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดตราเป็นที่เป็นไปตามเงื่อนไขและระยะเวลาของการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรอง การรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองในบางกรณีอาจได้รับการรับรองใหม่ตามระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด

บุคคลทุกคนซึ่งประสงค์จะขอรับการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรอง และบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองจะได้รับอนุญาตจากอธิบดีในกรณีที่ได้รับการร้องขอให้พิจารณา (1) การประเมินหรือการตรวจสอบเอกสารทั้งหมด

- (2) ข้อมูลใด ๆ

ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการในเรื่องการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองซึ่งได้รับการร้องขอหรือได้รับการอนุญาต

เมื่อเอกสารใด ๆ ได้รับการอนุมัติในการกำหนดหรือการตรวจสอบ ผู้ได้รับการรับรองจะต้องชำระค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการกำหนดหรือการตรวจสอบและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เท่าที่อาจเกิดขึ้นตามสมควรเกี่ยวกับการกำหนดและการตรวจสอบให้กับอริบตี

อริบตีจะจัดให้ดำเนินการจดทะเบียนซึ่งจะได้รับการบันทึกรายละเอียดของการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองทุกครั้งที่ได้รับการอนุญาต ในช่วงเวลาที่เหมาะสมจะมีการเปิดให้มีการตรวจสอบแก่สาธารณชน ณ กระทรวงการมาตรฐาน

อริบตีอาจดใช้ชั่วคราวหรือยกเลิกเพิกถอนการรับรองหรือการจดทะเบียนรับรองดังกล่าว ตามที่เห็นเหมาะสมในเวลาใด ๆ หากเงื่อนไขในการรับรองและจดทะเบียนรับรองได้ถูกฝ่าฝืน แต่อย่างไรก็ตามผู้ได้รับการรับรองหรือผู้ได้รับการจดทะเบียนรับรองซึ่งได้ถูกงดใช้ชั่วคราวหรือได้ถูกยกเลิกเพิกถอนการรับรองนั้นอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี ซึ่งการตัดสินใจของรัฐมนตรีถือเป็นที่สุด²³

3.3.4 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้นำตรามาตรฐานไปใช้โดยมิชอบ

นอกจากความยินยอมของรัฐมนตรีแล้ว ไม่มีบุคคลใดหรือบริษัทอื่นใดจะสามารถดำเนินการใช้ถ้อยคำว่า “Malaysian Standard” หรือใช้อักษรย่อ หรือใช้คำที่ทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นการมาตรฐานมาเลเซีย หรือเครื่องหมายใด ๆ ของกรมการมาตรฐานหรือเครื่องหมายอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน

บุคคลใดหรือหน่วยงานของบุคคลใดที่กระทำการละเมิดดังกล่าวข้างต้นมีความผิดและต้องได้รับโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นริงกิต เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวมิได้ทำเพื่อผลประโยชน์หรือด้วยเจตนาฉ้อโกง ตามมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995

ในส่วนของความผิดอื่น ๆ มาตรา 18 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995 ก็ยังบัญญัติไว้ว่า บุคคลใด ๆ ซึ่งกระทำการบอกกล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยการเขียนหรือประการอื่นใด หรือใช้เครื่องหมายใด ๆ เกี่ยวกับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการหรือการบริการซึ่งนำพาให้เข้าใจหรือนำพาให้เข้าใจว่าบุคคลซึ่งมิได้จดทะเบียนหรือมิได้รับการรับรองในการใช้เครื่องหมายให้สอดคล้องกับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการหรือ

²³ ข้อ 16 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995.

การบริการได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับการรับรองหรือประการอื่นใดที่ได้รับสิทธิที่จะใช้ เครื่องหมายที่สอดคล้องกันนั้น

ประการต่อมา เป็นความผิดซึ่งบุคคลใด ๆ กระทำการบอกกล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดย การเขียนหรือประการอื่นใด หรือใช้เครื่องหมายใด ๆ ที่นำพาให้หรือนำพาให้เข้าใจว่า สินค้า กระบวนการ การดำเนินการ หรือการบริการทำตามเกณฑ์การกำหนดมาตรฐานซึ่งมิได้ เป็นเช่นนั้น

ประการที่สาม เป็นความผิดที่บุคคลใด ๆ ที่ได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับการ รับรองให้ใช้เครื่องหมายที่สอดคล้องกันนั้น ได้ใช้เครื่องหมายภายหลังการยกเลิก เพิกถอน หรือ ระหว่างการงดใช้สิทธิในการจดทะเบียนหรือหนังสือรับรองชั่วคราวหรือประการอื่นใดนอกจาก ที่สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขของสิทธิในการจดทะเบียนหรือการรับหนังสือรับรอง

ประการที่สี่ เป็นความผิดที่บุคคลใด ๆ กระทำการบอกกล่าวหรือแสดงไม่ว่าในการ เขียนหรือประการอื่นใดในเรื่องเกี่ยวกับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการหรือการบริการซึ่ง นำพาให้หรือนำพาให้เข้าใจว่าบุคคลซึ่งมิได้รับการรับรองภายใต้พระราชบัญญัตินี้ในเรื่อง เกี่ยวกับสินค้า กระบวนการ การดำเนินการ หรือการบริการนั้นได้รับการรับรองเช่นนั้น

ประการที่ห้า เป็นความผิดที่บุคคลใด ๆ กระทำการบอกกล่าวหรือแสดงไม่ว่า จะเป็นการเขียนหรือประการอื่นใด ซึ่งนำพาให้หรือนำพาให้เข้าใจว่าสินค้า กระบวนการ การดำเนินการ หรือการบริการได้ทำตามข้อกำหนดของการรับรอง ขณะที่มิได้ทำตาม ข้อกำหนดนั้น

ประการสุดท้าย คือ เป็นความผิดที่บุคคลใด ๆ ที่ได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับ การรับรอง ได้ใช้สิทธิในการจดทะเบียนหรือหนังสือรับรองภายหลังการยกเลิกเพิกถอนหรือ ระหว่างการงดใช้ชั่วคราว หรือประการอื่นใดนอกจากที่สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขของ การจดทะเบียนหรือหนังสือรับรองกำหนด

บุคคลดังกล่าวจะมีความผิดและต้องได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนริงกิต และในกรณี ที่ยังได้กระทำความผิดต่อเนื่อง จะถูกปรับเพิ่มเติมไม่เกินหนึ่งพันริงกิตสำหรับความผิดที่กระทำ ต่อเนื่องทุก ๆ วัน

นอกจากนี้ ยังมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ได้กระทำโดยหน่วยงานของบริษัท มาตรา 19 ของพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคล ใด ๆ ซึ่งในขณะที่กระทำความผิดเป็นผู้จำหน่าย การจัดการ เลขานุการหรือพนักงานอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันของบริษัท หรืออ้างว่าการกระทำอยู่ในความสามารถ จะถูกตัดสินว่าได้กระทำ

ความผิด เว้นแต่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าความผิดที่ได้กระทำลงไปนั้นปราศจากความยินยอมหรือการอนุญาต ซึ่งได้ใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดเท่าที่ควรจะใช้ในเรื่องของลักษณะหน้าที่ที่อยู่ในความสามารถและในกรณีแวดล้อมอื่น ๆ

3.5.5 สรุป

องค์กรที่ให้การรับรองมาตรฐานของมาเลเซีย มีลักษณะที่คล้ายกับของประเทศอังกฤษแต่รวบรวมอยู่ในรูปแบบของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เรียกว่า “Standard of Malaysia Act 1995” ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางระบบการมาตรฐานของมาเลเซียตั้งแต่ในเรื่องของการจัดตั้งองค์กร การตรวจสอบมาตรฐานการบริหารงานภายในองค์กรการมาตรฐาน การจัดตั้งคณะกรรมการให้การรับรอง มาตรฐานอุตสาหกรรมของมาเลเซียมีทั้งมาตรฐานในผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมนั้น และมาตรฐานระบบการจัดการตั้งบัญญัติไว้ในข้อ 2 แห่งพระราชบัญญัติการมาตรฐานของมาเลเซีย ค.ศ. 1995 (Standard of Malaysia Act 1995) ที่บัญญัติว่า “มาตรฐาน” หมายถึง การยืนยันโดยเอกสารและยอมรับขององค์กร ภายใต้เงื่อนไขในการปฏิบัติการร่วมกัน ภายใต้กฎ ข้อแนะนำ หรือลักษณะของการผลิต โดยวิธีการที่กำหนดไว้ซึ่งมิใช่การยินยอม โดยการบังคับ ซึ่งอาจหมายความรวมถึงระบบการจัดการภายใน ในกระบวนการผลิตหรือวิธีการผลิต มาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์และมาตรฐานของระบบการจัดการจะมีอธิบดีหรือผู้ที่รับมอบหมายจากอธิบดีกรมการมาตรฐานเป็นผู้ให้การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมของมาเลเซียโดยอยู่ภายใต้การควบคุมจากรัฐทั้งสิ้น มาตรฐานอุตสาหกรรมของมาเลเซียจึงมีผลบังคับและมาตรการทางกฎหมายเพราะรัฐจะเป็นผู้ให้การรับรองทั้งระบบ แต่ยังมีข้อยกเว้น อาจให้เอกชนที่มีศักยภาพในการให้การรับรองระบบมาตรฐานอุตสาหกรรมได้เฉพาะในกรณีที่ได้รับมอบหมายหรือนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในเรื่องของการบริหาร, การกำหนดมาตรฐาน จะมีคณะกรรมการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมของมาเลเซียเป็นผู้ตรากฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า แนวทางการให้การรับรองระบบมาตรฐานของมาเลเซียมีลักษณะของประเทศอังกฤษและของประเทศไทยผสมผสานกันอยู่กล่าวคือ ระบบการให้การรับรองของมาเลเซียจะผูกขาดโดยรัฐ ซึ่งอยู่ในส่วนกลางทั้งสิ้น เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษแต่ของประเทศอังกฤษจะมีการกระจายอำนาจสู่คณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งประเทศ เพื่อสะดวกในการให้การรับรอง ส่วนที่คล้ายกับของประเทศไทย คือ มีการตั้งองค์กรให้การรับรองคล้าย ๆ กัน กล่าวคือ

การขออนุญาตการใช้หรือรับรองมาตรฐานจะมีองค์กรส่วนกลางจากภาครัฐ ซึ่งของประเทศไทย ก็เช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันที่ของไทยจะไม่รวมถึงมาตรฐานระบบการจัดการเข้าไปด้วย อันเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรจึงมอบหมายให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ดังกล่าวควบคู่กันไปด้วย

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

หลังจากที่ได้ศึกษาการดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในประเทศและต่างประเทศในบทที่ 2 และ 3 มาแล้ว ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงการวิเคราะห์ระบบการให้การรับรองการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ข้อดีและข้อเสีย ในปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินการรับรองระบบการจัดการดังกล่าว รวมทั้งความจำเป็นในการสร้างระบบการรับรองที่ดี

4.1 ความจำเป็นที่จะต้องสร้างวิธีการดำเนินการรับรองระบบอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ดีในประเทศไทย

จากความเคลื่อนไหวขององค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) ในการที่จะกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องของการให้ความปลอดภัยแก่ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งแม้จะได้รับการคัดค้านจากประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเนื่องจากเห็นว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าประเภทหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้สินค้าจากประเทศเหล่านั้นได้รับการกีดกันจากประเทศที่จะนำเข้าสินค้าดังกล่าว และยังมีข้อโต้แย้งที่ว่าหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานในเรื่องแรงงานน่าจะเป็นเรื่องที่กำหนดโดย ILO (International Labour Organization) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านแรงงานโดยตรง จึงต้องพิจารณาว่าจำเป็นหรือไม่ที่ต้องสร้างระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ถ้าจำเป็นก็ต้องสร้างวิธีดำเนินการรับรองที่ดีเพื่อรองรับหน่วยงานจากภาคเอกชนที่มาขอการรับรอง

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม¹ ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการด้านมาตรฐานของประเทศมีความเห็นว่า สภาพสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม จากสังคมภาคเกษตรกรรมไปสู่สังคมภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีแรงงานที่ต้องเสี่ยงอันตรายมากขึ้น ความปลอดภัยและสุขภาพของผู้ใช้แรงงานจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควร

¹“แนะนำมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000.”

มองข้าม เพราะผลจากสภาพแวดล้อมจากการทำงาน หรือผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากจะก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเอง ครอบครัว สภาพแวดล้อม และสังคมโดยรอบแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อองค์กรอีกด้วย นอกจากนี้ เรื่องของความปลอดภัยกำลังจะเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศ และดำเนินแนวทางการค้าโลกซึ่งมุ่งประเด็นหลักในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม แรงงาน คุณภาพสินค้า จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างวิธีการที่ทำให้ระบบการจัดการในเรื่องอนามัยและความปลอดภัยจากการทำงาน บรรลุผลมากที่สุด ไม่ว่าจะในองค์กรระดับใด

ในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และมีรายได้จากการส่งสินค้าไปต่างประเทศ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมในตลาดโลก การเตรียมตัวและปรับให้มีความสามารถพึ่งพาตนเอง ในการที่จะแบ่งปันกับผู้อื่น โดยแม้มาตรฐานระหว่างประเทศจะยังมีได้กำหนดขึ้นมาแต่ประเทศไทยก็ควรพัฒนาระบบไปล่วงหน้าเพราะผลที่ได้ไม่เพียงแต่จะส่งเสริมการค้าในระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้การใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมลดความเสี่ยงลง เพราะระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จะเน้นในเรื่องของสภาพแวดล้อมในการทำงาน และผลของอุบัติเหตุในการทำงาน ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานแล้ว ยังอาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคมโดยรวมด้วย เช่น อุบัติเหตุจากไฟไหม้หรือระเบิดเป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างวิธีดำเนินการรับรองระบบดังกล่าวที่ดีเพื่อให้องค์กรเอกชนสนใจที่จะนำระบบดังกล่าวไปใช้มากที่สุด

โดยเฉพาะในปัจจุบันประเทศในกลุ่ม EU (European Union) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศทางยุโรปที่ให้ความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ 12 ประเทศ และเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังให้ความสนใจในด้านการกำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ เช่น แรงงาน สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยขณะนี้กลุ่มประเทศเหล่านั้นก็ได้กำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ มาบ้างแล้ว เช่น เรื่องของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของสินค้า และในขณะนี้ก็ยังเร่งดำเนินการในการกำหนดมาตรฐานในด้านอื่น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะในขณะนี้มักถูกกล่าวถึงอยู่เสมอ คือ เรื่องของการคุ้มครองแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในการค้าส่งออกสินค้ากับประเทศคู่ค้า²

²พาณี ณ รังสี. "มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทย." เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาเศรษฐกิจ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. 2535, หน้า 173.

ในส่วนเท่าที่ความเป็นไปที่จะกำหนดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้เป็นมาตรฐานระบบการจัดการเช่นเดียวกับ ISO 9000 และ ISO 14000 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังตื่นตัวกับเรื่องดังกล่าว เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกาหรือแม้แต่สิงคโปร์ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรากำลังดำเนินการอยู่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรเร่งกำหนดมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวให้เสร็จสมบูรณ์ในเร็ววัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างระบบวิธีการรับรองมาตรฐานที่ดี

1. ได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้าว่ามาตรฐานระดับการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของประเทศไทย มีมาตรฐานที่ดีพอจะแข่งขันในตลาดการค้าโลก
2. องค์กรจากภาคเอกชนเข้ามาขอการรับรองมากขึ้น เนื่องจากความโปร่งใสและชอบธรรมในการขอการรับรอง
3. ส่งผลให้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับการรักษาและป้องกันชีวิตจากการทำงานมากขึ้นเพราะโรงงานอุตสาหกรรม เข้าสู่ระบบมากขึ้น
4. ลดค่าใช้จ่ายจากการสูญเสียเม็ดเงินให้แก่บริษัทต่างประเทศที่เข้ามาลงทุน เพราะรัฐพัฒนาระบบให้เทียบเท่าบริษัทดังกล่าวแล้วจะใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรองรับระบบน้อยกว่า

และถึงแม้จะมีการกำหนดระบบการอาชีวอนามัยอย่างยอดเยี่ยมเพียงใด การกระทำดังกล่าวก็ไม่สามารถเป็นที่เชื่อถือได้จากประเทศคู่ค้า ถ้าปราศจากระบบการรับรอง ระบบการจัดการที่เชื่อถือได้โดยหลักการแล้ว การพิจารณาในขั้นแรกคือเนื้อหาสาระของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งต้องเป็นที่รับรองและมีมาตรฐานเช่นเดียวกับ มาตรฐานของกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญยอมรับ ในเรื่องดังกล่าวรัฐอาจร่วมมือกับเอกชนช่วยกันจัดการ สนับสนุน การให้บริการ การตรวจสอบ การรับรอง ภายในประเทศอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น จำเป็นอย่างที่รัฐจะต้อง

1) สร้างมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของประเทศ ให้มีมาตรฐานในเนื้อหาสาระเดียวกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยอมรับ (ปัจจุบันการประกาศใช้ระบบดังกล่าวใช้ BS 8800 ของอังกฤษเป็นแบบอย่างในการร่าง ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการร่าง มอก. 9000 และ 14000 ที่ได้รับการยอมรับจาก ISO) โดยอาจขอความร่วมมือจากประเทศที่เป็นแม่แบบในการกำหนดเรื่องดังกล่าว

- 2) จัดตั้งหน่วยงานที่ให้การรับรองระบบงานอย่างมีหลักเกณฑ์มาตรฐานสากล (ISO/IEC Guide 61)
- 3) สร้างระบบกฎหมายเพื่อให้การรับรองอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกับทุกหน่วยรับรอง (Certification Body) และมีมาตรฐานเทียบเท่าหน่วยรับรองจากต่างประเทศ
- 4) สร้างมาตรการทางกฎหมายป้องกันการแอบอ้างการนำเครื่องหมายไปใช้โดยไม่มีสิทธิและการรับรองที่ไม่ได้มาตรฐาน
- 5) การให้เอกชนเข้ามาในระบบจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องสร้างมาตรการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ

4.2 มอก. 18000 เป็นมาตรฐานระบบการจัดการมิใช่มาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 เกี่ยวกับคำนิยามตามกฎหมายของคำว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ที่ครอบคลุมเพียงคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเท่านั้น เช่น คุณภาพกระจกรถยนต์ที่จะต้องกันความร้อนสูงเกิน 60 องศาเซลเซียส ซึ่งมีใช้มาตรฐานของระบบการจัดการในกระบวนการผลิตของบริษัทหรือองค์กรผู้ผลิตกระจกรถยนต์เช่นว่านั้น ซึ่งได้ส่งผลให้พระราชบัญญัติดังกล่าวมีมาตรการทางกฎหมาย ไม่ครอบคลุมถึงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบทางกฎหมายและทางปฏิบัติในหลาย ๆ ด้าน เช่น ในเรื่องของการขอรับการรับรอง การเอาผิดกับผู้แอบอ้างหรือใช้ตรามาตรฐานโดยมิชอบ โดยเฉพาะระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) นั้น จะมีลักษณะเป็นกิจกรรม การใช้เครื่องมือในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือแผนงานทำงานที่เป็นขั้นตอนที่ครอบคลุมทั้งโรงงานหรือหน่วยการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการทำระบบเพื่อที่จะลดอุบัติเหตุ อุบัติภัยต่อคนงานและสังคมโดยรวม ทั้งเพื่อให้เกิดผลคุ้มค่าในการลงทุน จึงจำเป็นที่จะต้องร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ให้ครอบคลุมถึงมาตรฐานระบบการจัดการให้มีการกำหนดองค์กรที่ควบคุมดูแลมาตรฐานตัวนี้โดยตรง และสร้างหน่วยรับรองมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีมาตรฐานเพียงพอที่เชื่อถือได้ มิใช่ปล่อยให้กลไกทางการตลาดเป็นตัวควบคุมหน่วยรับรองโดยหน่วยรับรองดังกล่าวต้องมีหลักเกณฑ์ตามที่ทางภาครัฐกำหนดไว้ เนื่องจาก มอก. 18000 ยังมีความแตกต่างกับมาตรฐานที่ ISO

ได้กำหนดขึ้นมา เพราะมาตรฐาน ISO เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 ซึ่งแม้จะมีหน่วยงานต่างประเทศเข้ามาให้การรับรองระบบการจัดการดังกล่าวแต่องค์กรจากต่างประเทศนั้นก็ยังคงถูกควบคุมโดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศที่องค์กรนั้นได้ตั้งอยู่

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจะเป็นไปในลักษณะเป็นการวางนโยบายและแผนขององค์กรในการที่จะป้องกันมิให้เกิดอันตรายจากการทำงาน ซึ่งนอกจากจะต้องมีการจัดระบบให้ดีแล้ว มาตรฐานนี้ยังเป็นเรื่องของการสื่อสารให้คนในองค์กรเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกัน และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ผู้บริหารที่ต้องยอมรับและให้การสนับสนุนระบบ จนถึงพนักงานทุกคนต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผลของการเสี่ยงอันตรายลดลงจนกระทั่งศูนย์

ดังที่กล่าวมาจึงส่งผลกระทบต่อให้ส่วนของการรับรองระบบนั้นไม่สามารถบังคับตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยจะเห็นได้ว่าวิธีการรับรอง “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมฯ โดยจะนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาให้คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาให้การรับรอง

แต่ในการตรวจสอบและประเมินเพื่อขอการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนั้น ในทางปฏิบัติจะให้หน่วยรับรอง (Certification Body) เป็นผู้ให้การรับรองซึ่งหน่วยรับรองในปัจจุบันจะเป็นผู้ให้การยอมรับในความสามารถขององค์กรในการปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยจะมีการตรวจสอบขบวนการในการทำงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กรนั้น จนเป็นที่พอใจว่าโรงงานนั้น ๆ ได้ใช้ระบบการจัดการดังกล่าวอย่างจริงจัง และเป็นประจำในการประกอบกิจการและเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยตลอด หน่วยรับรองก็จะตรวจสอบอีกเป็นประจำ แม้จะได้รับการรับรองระบบไปแล้วก็ตาม

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน(Accreditation System Organization) และองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรอง (Certification Body)

มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย(มอก. 18000) ได้ถูกกำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 2600 (พ.ศ. 2542) โดยใช้เลขอนุกรมว่า มอก. 18001-2542 ออกตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในส่วนของข้อกำหนดส่วนวิธีนำไปปฏิบัติคาดว่าจะประกาศใช้ในอนาคตอันใกล้นี้ และคาดว่าจะใช้เลขมาตรฐานคือ มอก. 18002 โดยเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว กฎหมายดังกล่าวมิได้ให้อำนาจผู้ใด คณะใด เป็นผู้ให้การรับรองมาตรฐาน ระบบดังกล่าวจึงไม่สามารถดำเนินการรับรองตามกฎหมายดังกล่าวได้ คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จึงไม่สามารถให้การรับรองระบบการจัดการตาม มอก. 18000

ในเรื่องดังกล่าวปัจจุบันทางรัฐจึงมอบหมายให้สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.) เป็นผู้ให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 ซึ่งจัดเป็นสถาบันที่มีมาตรฐานในเรื่องของการจัดองค์กร ขั้นตอน และวิธีดำเนินงาน ตลอดจนบุคลากรไปตามหลักเกณฑ์สากล(ISO/IEC Guide 62-1996 และ ISO 10011-12 และ ISO/IEC Guide 65-1996) ที่กำหนดขึ้นโดยองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) มีความเป็นกลาง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ยังมีอยู่ เพราะเหตุว่า เมื่อมีการกำหนดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในรูปแบบของประกาศกระทรวง ซึ่งออกตามกฎหมายแม่บทอันได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 แต่ผลบังคับในการที่จะขอการรับรองโดยถูกต้องจากองค์กรที่มีมาตรฐานในการรับรอง เช่น สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอกลับไม่มีสภาพบังคับ ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 จึงไม่สามารถบังคับได้ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ดังนั้น ผู้ประกอบการทั่วไปจึงมีสิทธิแสดงเครื่องหมายมาตรฐาน มอก. 18000 ได้ตามกฎหมายทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรนั้นจะกระทำตามมาตรฐานระบบการจัดการตามมอก. 18000 หรือไม่ก็ตาม

จึงเป็นเรื่องที่น่าสังเกตว่า ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตาม มอก. 18000 ซึ่งออกตามประกาศกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เช่นเดียวกับ “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ไม่อาจบังคับตามกฎหมายแม่บทของตัวเองได้เช่นเดียวกับ “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ามาตรฐานระบบการจัดการอันอาจรวมถึงมาตรฐานระบบคุณภาพตาม ISO 9000 หรือ มอก. 9000 และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14000 หรือ มอก. 14000 เป็นเรื่องที่น่ามีกฎหมายเฉพาะของตัวเอง เพราะเป็น คณะเดียวกับ “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

เมื่อพิจารณาในเรื่องของหน่วยรับรอง(Certification Body) และการขอการรับรองระบบงาน(Accreditation System) นับตั้งแต่มีการประกาศใช้ มอก. 18001³ นั้น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะเป็นผู้ให้การรับรอง มอก. 18000 ในระยะแรก ซึ่งในระยะนั้น นับว่าเป็นการเหมาะสมเนื่องจากระบบการจัดการเป็นเรื่องใหม่ องค์กรที่จะทราบและแพร่หลายในเรื่องดังกล่าวยังมีน้อยมาก ภาครัฐจึงเป็นผู้รับบทบาทในด้านการให้การรับรองโดยมอบหมายให้สถาบันมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม(สมอ.) ซึ่งเป็นสถาบันแห่งชาติที่มีหน้าที่ในการดำเนินการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือสินค้าเป็นผู้ให้การรับรอง มอก. 18000 นอกจากนี้ ก่อนหน้าที่จะประกาศใช้ มอก. 18000 ก็ได้มีมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับระบบการจัดการที่ประกาศใช้อยู่ 2 มาตรฐานและเป็นมาตรฐานระบบการจัดการของไทยด้วย ได้แก่ มาตรฐานระบบคุณภาพ(ISO 9000) และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ซึ่งทาง สมอ. จะเป็นแกนกลางในการปฏิบัติตามพันธกรณีตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านดังกล่าว จึงมีความพร้อมในการดำเนินการรับรอง ระบบการจัดการทุกระบบได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมาตรฐานระบบการจัดการตาม ISO 9000 และ ISO 14000 ก็ใช้แม่แบบในการร่างของสถาบันมาตรฐานแห่งสหราชอาณาจักร(British Standard Institute) เช่นเดียวกับ มอก. 18000 ที่ใช้ BS 8800 เป็นแบบอย่างในการร่างระบบมาตรฐานและด้วยความไม่พร้อมของภาคเอกชน

³ มอก. 18001 แต่เดิมใช้ มอก. 18000 ปัจจุบันมีการแก้ไขเป็น มอก. 18001 เมื่อปี 2542.

ในการดำเนินการทั้งด้านกฎระเบียบ วิธีการดำเนินงาน หรือการไม่ยอมรับจากภาคเอกชน ด้วยกันเอง ฉะนั้น ในระยะแรกนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนช่วย เพื่อเป็นรากฐานในการสร้างระบบการรับรองที่เป็นที่ยอมรับจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย โดยรัฐทำหน้าที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในภาคเอกชนที่มีความพร้อมในการเข้าสู่ระบบทั้งในส่วนของผู้ที่ขอรับการรับรองและผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรอง

ในระยะต่อมาระบบการจัดการเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น โดยการนำร่องของระบบการจัดการต่าง ๆ เช่น ISO 9000 ISO 14000 ภาครัฐก็เริ่มดำเนินงานให้กับภาคเอกชนมากขึ้น โดยการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระและระบบการทำงานแบบภาคเอกชน ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิอุตสาหกรรมพัฒนา ซึ่งเป็นตามหลักเกณฑ์สากล แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) องค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน(Accreditation System Organization)

ปัจจุบันองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง(Certification body) ระบบจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 นั้น ยังมีได้ถูกกำหนดให้หน่วยงานใดเป็นผู้ให้การรับรองระบบงานดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากระบบคุณภาพ(ISO 9000 หรือ มอก. 9000) หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม(ISO 14000 หรือ มอก. 14000) จะมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานเป็นผู้ให้การรับรองระบบงาน ซึ่งการรับรองระบบงานนั้นก็เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้ลูกค้าของหน่วยรับรองต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ องค์กรที่ต้องการจัดทำระบบจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเชื่อถือได้ว่า หน่วยรับรองนั้นได้จัดตั้งองค์กร ขั้นตอนการดำเนินงาน และมีบุคลากรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสากล และผ่านการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินอิสระ มีความสามารถทางวิชาการได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์มาแล้ว

และเมื่อพิจารณาขององค์กรที่ให้การรับรองระบบงานในการให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน(National Accreditation Council Office, NAC) ยังไม่มีสถานะทางกฎหมาย โดยถูกต้อง ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของข้อกำหนดสากล(ISO/IEC Guide 61 : 1996) ซึ่งกำหนดโดยองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน(ISO)) โดยปัจจุบัน NAC มีสถานภาพเป็นเพียงกองตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในข้อนี้ อาจส่งผลกระทบต่อให้ประเทศคู่ค้าของไทยไม่ยอมรับได้ เนื่องจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานในระดับประเทศนั้นจะต้องเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระในตัวเองไม่ขึ้นอยู่กับ การบริหารงานจากภาครัฐ

ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงความจำเป็นในฐานะประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งสินค้าออกในปริมาณที่สูงประเทศหนึ่ง จึงควรพัฒนารูปแบบการจัดตั้งองค์กรในแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

นอกจากนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบันการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 นั้น องค์กรที่ต้องการขอการรับรองสามารถให้การรับรองระบบการจัดการได้ด้วยตนเอง เนื่องจากขาดกฎหมายอันเป็นกลไกสำคัญว่าต้องผ่านการรับรองระบบจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ ฉะนั้น องค์กรที่แอบอ้างว่าตนเองมีระบบการจัดการภายในตามมาตรฐาน มอก. 18000 ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว องค์กรนั้นมีได้มีระบบการจัดการที่เป็นไปตามมาตรฐาน มอก. 18000 เลยก็สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงการใช้ตรามาตรฐาน มอก. 18000 ด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านในทวีปเอเชียของเราอย่างประเทศญี่ปุ่น ซึ่งพัฒนามาตรฐานระบบการจัดการไปไกลยิ่งกว่าประเทศของเรา จะใช้นิยามความหมายเกี่ยวกับระบบการจัดการรวมไปถึง “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ของเรา ทำให้ผู้แอบอ้างและนำเครื่องหมายเกี่ยวกับระบบการจัดการมีความผิดเช่นเดียวกับการแอบอ้างหรือนำเครื่องหมายมาตรฐานใน “ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” โดยในเรื่องดังกล่าวแม้จะยังเกิดขึ้นไม่มาก แต่ก็ควรหาทางป้องกัน

ส่วนในเรื่องของความจำเป็นในการรับรองระบบงานเพื่อให้ได้การรับรองในการเป็นหน่วยรับรองที่มาตรฐานของไทยนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันการที่หน่วยรับรองใดจะเป็นที่ยอมรับในตลาดการค้าระหว่างประเทศในการให้การรับรองสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น กระบวนการผลิตในโรงงานเป็นไปตามมาตรฐานระบบการจัดการตาม มอก. 18000 นั้น มักจะให้ความเชื่อถือในวงการค้ามากกว่า ซึ่งเห็นได้จากหลายบริษัทจากต่างประเทศที่มาทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรองในประเทศไทยมิได้ผ่านการรับรองระบบงานจากสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน ซึ่งส่งผลเสียในการสูญเสียเม็ดเงินให้กับบริษัทเหล่านั้นนับหมื่นล้านบาท⁴ ตั้งแต่การรับรองระบบคุณภาพตาม ISO 9000 จนมาถึงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14000 เป็นต้น ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างระบบกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน โดยสร้างจิตสำนึกในการสร้างความเชื่อมั่นของระบบการให้การรับรองของบริษัทภายในประเทศในขั้นเริ่มแรกนี้อาจเริ่มต้นจากมาตรฐานระบบการจัดการที่เป็นของไทยเอง เช่น มอก. 18000 ซึ่งเราสามารถสร้างมาตรฐานในการรับรองเองได้ ในส่วนของการรับรองระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐาน

⁴ “ธุรกิจไทยคลุ้มคลั่ง ISO จำยืมเงินล้านซื้อป้ายมาแขวน.” ผู้จัดการรายสัปดาห์. 5-14 พฤศจิกายน 2542, หน้า 1-2.

ระหว่างประเทศ เช่น ISO 90000 หรือ ISO 14000 ถ้าเราใช้มาตรการทางกฎหมายอาจทำให้ถูกกีดกันจากทาง WTO ได้เนื่องจากเป็นการกีดกันการลงทุนทางการค้ารูปแบบหนึ่ง ซึ่งทาง WTO อาจไม่เห็นชอบด้วย แต่ในทางกลับกันถ้าเราสร้างมาตรฐานทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวกับบริษัทที่เป็นหน่วยรับรองของประเทศไทยอาจทำให้บริษัทของไทยที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรองเสียเปรียบทางการแข่งขันกับบริษัทที่เป็นหน่วยรับรองจากต่างประเทศได้

ในเรื่องดังกล่าว เมื่อบริษัทหรือองค์กรเอกชนเข้ามาในระบบคือผ่านการรับรองจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงานองค์กรดังกล่าวก็จะมีรายชื่อของบริษัทที่ผ่านการรับรองระบบอันส่งผลให้ควบคุม การดำเนินการวิธีการใด ๆ ในการรับรองโดยง่าย ๆ ซึ่งทำให้มาตรฐานการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีพและความปลอดภัยเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันทุกองค์กร การให้การรับรองไม่ว่าจากองค์กรใดที่เป็นหน่วยรับรองก็จะได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้าทุกหน่วยรับรองและไม่ทำให้เกิดการผูกขาดทางการค้าในการทำธุรกิจเป็นหน่วยรับรอง ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบการให้การรับรองมาตรฐานระบบการจัดการของประเทศไทยในอนาคต

เมื่อระบบดังกล่าวพัฒนาขึ้นไปอาจใช้กับการรับรองระบบการจัดการในระบบอื่นที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น ISO 9000 และ ISO 14000 ซึ่งอาจให้เฉพาะกับหน่วยรับรองที่จัดตั้งและจดทะเบียนภายในประเทศ เพราะเป็นที่เชื่อถือได้ในประเทศคู่ค้าว่ามีมาตรฐานเท่ากันในทุกหน่วย บริษัทต่างประเทศที่เข้ามาดูตมเงินในการให้การรับรองระบบการจัดการก็จะลดบทบาทของตนลง เพราะค่าใช้จ่ายที่แพงกว่าเมื่อเทียบกับหน่วยรับรองภายในประเทศ

ประโยชน์ที่ได้จากการรับรองระบบงาน

1. เกิดประโยชน์ต่อการเจรจาประเทศคู่ค้าในการยอมรับในผลการตรวจสอบและรับรอง
2. เพิ่มขีดความสามารถทางการค้าของประเทศและเกิดความโปร่งใสทางการค้า
3. เกิดเอกภาพของระบบการรับรองหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมด้านการมาตรฐานในประเทศและเป็นหลักในการส่งเสริมสนับสนุนงานบริหารการจัดการด้านอื่น ๆ ซึ่งจะเกิดในระบบมาตรฐานต่อไป

(2) หน่วยรับรอง(Certification Body)

ปัจจุบันภาครัฐได้มอบหมายให้สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอเป็นผู้ทำหน้าที่ หน่วยรับรองแก่องค์กรที่ต้องการจัดทำระบบการจัดการอาชีวและอนามัย แต่ก็ยังมีหน่วยรับรอง เอกชนรายอื่นเป็นผู้ให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวและอนามัยด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการจัดการดังกล่าวภาครัฐไม่ได้กำหนดกฎหมายใด ๆ ในการบังคับว่า หน่วยรับรอง เอกชนจะต้องผ่านการตรวจสอบจากภาครัฐ ซึ่งหน่วยรับรองเอกชนที่กล่าวมาอาจมีมาตรฐาน เทียบไม่ได้กับหน่วยรับรองจากองค์กรที่ให้การรับรองระบบงาน ทั้งในเรื่องของการกระทำ ให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านการจัดองค์กร บุคลากร หรือมาตรฐานใด ๆ ในการจัดทำระบบ และรวมถึงการตรวจสอบจากภาครัฐ เช่น การซื้อใบรับรองปลอมหรือใบรับรองเถื่อน เพื่อใช้ในการแอบอ้างในการส่งออกสินค้าแก่องค์กรที่ต้องการผ่านการรับรองระบบการจัดการตาม มอก. 1800 ซึ่งปัจจุบันคาดว่าจะมีประมาณ 5 % จากใบรับรองของระบบ ISO ทั้งหมด⁵ ที่มี ในปัจจุบันประมาณ 1500 กว่าราย และในช่วง 10 ปีจากนี้ไปคาดว่าจะมีกว่า 50,000 ราย

ประโยชน์ของผู้ผลิตในการที่ผู้ผลิตได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน มอก. 18000 จากองค์กรที่เป็นหน่วยรับรองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ตามความเห็นที่ผู้เขียนกล่าวมา จะทำให้ มาตรฐานดังกล่าวเป็นที่เชื่อถือได้ในตลาดการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีได้เป็นแต่เฉพาะแต่ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเขตการค้าเสรีใดเขตหนึ่ง และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาองค์กร การผลิต การบริหารงาน ให้เกิดอุบัติเหตุและมลพิษจากการทำงานน้อยที่สุด
- 2) ทำให้สินค้าเป็นที่ยอมรับในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศในอนาคต เมื่อ มอก. 18000 ถูกจัดให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ
- 3) ลดข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศในอนาคต
- 4) ลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากการสูญเสียจากการทำงานน้อยลง
- 5) ใช้โฆษณาสินค้า
- 6) สร้างจิตสำนึกที่ดีในสังคม

⁵“ตัวแทนจำหน่าย ISO ระวังใบรับรองปลอม.” ผู้จัดการรายสัปดาห์.

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐและการแบ่งเบาภาระหน้าที่ไปสู่ภาคเอกชน

4.4.1 ปัญหาจากบุคลากรของภาครัฐ

โดยที่การดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนั้นใช้ต้นทุนอย่างสูงทั้งในเรื่องบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบบุคลากรจากภาครัฐที่ผ่านการอบรมสามารถตรวจสอบระบบการจัดการได้ในปัจจุบันมีอยู่จำนวนน้อยไม่เพียงพอกับองค์กรที่จะมาขอการรับรองระบบ ทำให้การดำเนินการเพื่อให้องค์กรที่มาขอการรับรอง การรับรองเป็นไปอย่างล่าช้า จึงสมควรที่ภาครัฐควรกระจายงานในด้านการดำเนินกระบวนการรับรองระบบไปสู่ภาคเอกชนที่มีศักยภาพและมีมาตรฐานเพียงพอ แต่การกระจายงานไปสู่ภาคเอกชนก็ควรที่จะกำหนดเป็นกฎหมายเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เอกชนที่แสดงความสนใจในการจัดตั้งเป็นสถาบันในการให้การรับรอง มอก. 18000 ซึ่งปัจจุบันเอกชนที่ต้องการเป็นหน่วยงานรับรองระบบก็มีการจัดตั้งขึ้นบ้างแล้ว โดยการรับรองดังกล่าวจะกระทำควบคู่ไปกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 9000 และ ISO 14000 จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายและมาตรการบังคับใช้ตามกฎหมาย

ในส่วนของหน่วยรับรองจากต่างประเทศที่เข้ามาให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในปัจจุบันการตรวจสอบหน่วยรับร่อนเหล่านั้นไม่สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเกรงว่าจะกระทบนโยบายของ WTO (World Trade Organization) ที่เน้นการเปิดเสรีทางการค้า จึงทำให้หน่วยรับรองจากต่างประเทศเหล่านั้นทางภาครัฐไม่สามารถตรวจสอบได้นอกจากการสร้างหน่วยรับรองที่เข้มแข็งในประเทศเพื่อลดบทบาทหน่วยรับรองจากต่างประเทศเหล่านั้น

โดยที่ปัจจุบันเอกชนที่เข้ามาเปิดดำเนินการในการออกการรับรองมาตรฐาน ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 ยังไม่มีกฎหมายควบคุมเพดานในการกำหนดค่าใช้จ่ายในการประเมินและรับรองจึงอาจมีกฎหมายควบคุมเพดานราคาในเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย เพราะมาตรฐานดังที่กล่าวมาทั้งหมดอาจเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้องค์กรเข้าสู่ระบบมาตรฐานมากที่สุด การกำหนดราคาในการรับรองถ้าไม่สูงเกินไปจะทำให้องค์กรไม่ว่าเล็กหรือใหญ่เข้าสู่ระบบมากขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีองค์กรที่มีความเป็นกลางและอิสระในการรับรองระบบมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยแล้วแต่ก็ยังขาดกฎหมายที่เป็นกลไกในการดำเนินการรับรองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมาตรฐานต่าง ๆ ที่มุ่งใจให้องค์กรในระดับต่าง ๆ เข้าสู่ระบบ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตราบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อให้มาตรฐานดังกล่าวถูกเอกชนนำไปปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีต่อตลาดการค้าระหว่างประเทศของไทย และแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับความคุ้มครองมากขึ้น

4.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมขององค์กรที่ให้การรับรอง

ในการดำเนินการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัย (มอก. 18000) และความปลอดภัยนั้น ปัจจุบันหน่วยรับรอง(Certification Body) ไม่จำเป็นต้องผ่านการรับรองระบบงานจากสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน(NAC) เนื่องจาก มอก. 18000 ยังไม่ถูกบรรจุให้มีการรับรองระบบงานจากสำนักงานดังกล่าว และขาดกฎหมายใช้บังคับ ทำให้องค์กรจากภาคเอกชนทั้งในและนอกประเทศที่มีได้รับการรับรองระบบงานดำเนินการให้การรับรองระบบมาตรฐานตาม มอก. 18000 โดยไม่ผ่านการตรวจสอบจากองค์กรใด ๆ โดยอิสระในเรื่องดังกล่าวแม้ปัญหาดังกล่าวจะยังไม่รุนแรง เนื่องจาก มอก. 18000 จึงมิใช่มาตรฐานระหว่างประเทศแต่ในอนาคตเมื่อ มอก. 18000 เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว จะส่งผลให้การรับรองมาตรฐานของไทยไม่ได้รับการยอมรับและเกิดการทุจริตในเรื่องการออกใบรับรองได้รวมทั้งอาจสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจ เพราะหน่วยรับรองจากต่างประเทศได้รับการยอมรับมากกว่าหน่วยรับรองที่ตั้งขึ้นในประเทศไทย

4.4.3 ปัญหาการประกาศระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 ล่าช้า

ปัจจุบันบุคลากรจากภาครัฐมีอัตราน้อยส่งผลในเรื่องความล่าช้าของการประกาศอนุกรมมาตรฐาน มอก. 18002 ในเรื่องเทคนิคและวิธีนำไปปฏิบัติ โดยในเรื่องของมาตรฐานระบบการจัดการนั้น รัฐได้แสดงเจตจำนงศึในการยอมรับมาตรฐานดังกล่าวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และมีการประกาศใช้ มอก. 18000 และมีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2542 ในเรื่องข้อกำหนดในเรื่องวิธีนำไปปฏิบัติ ซึ่งต้องทำการแปลมาตรฐาน BS 8800 ของอังกฤษนั้น

ยังไม่ได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จทั้ง ๆ ที่ผ่านไปแล้วกว่า 2 ปี นอกจากนั้นยังมีปัญหาในเรื่องของความชัดเจนในการกำหนดเทคนิคในมาตรฐานดังกล่าว จากการใช้กฎหมายหลายฉบับของไทย⁶

ในเรื่องดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อหน่วยรับรองเอกชนและองค์กรที่ต้องการเข้ามาใช้ระบบ เพราะความไม่พร้อมเกี่ยวกับคู่มือในการดำเนินการทำให้องค์กรถึงกับยกเลิกในการทำระบบในที่สุด และทำระบบอื่นแทน

4.5 ปัญหาในการสร้างมาตรการบังคับทางกฎหมายตาม มอก. 18000

ปัจจุบันสิ่งที่ได้กล่าวมาในบทที่ 2 ว่า กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของไทย เราได้บัญญัติแต่เพียงในเรื่องของการให้การรับรอง “ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ซึ่งมีความหมายถึงมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มิได้เกี่ยวกับระบบการจัดการหรือการจัดองค์กรใด ๆ จึงส่งผลให้การให้การรับรอง “ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ตามกฎหมายดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการให้การรับรองระบบการจัดการเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตาม มอก. 18000 ซึ่งส่งผลในเรื่องต่าง ๆ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม เช่น เรื่องของการจัดตั้งหน่วยรับรอง (Certification Body) การขอการรับรอง การเลียนแบบนำตราเครื่องหมายมาตรฐานไปใช้ ซึ่งถึงแม้ มอก. 18000 จะเป็นเรื่องของการมาตรฐานด้วยใจสมัคร แต่ก็ควรสร้างบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครององค์กรหรือหน่วยรับรองที่มีคุณภาพมิใช่ว่าผู้ใดจะนำตรามาตรฐานไปใช้ได้โดยปราศจากการตรวจสอบใด ๆ ซึ่งเปรียบเทียบกับมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511⁷ ก็ยังมีมาตรการบังคับทางกฎหมาย แม้จะเป็นมาตรฐานไม่บังคับก็ตามและมีผลบังคับเช่นเดียวกับมาตรฐานบังคับ หากผู้ใดต้องการได้รับการรักษาตามมาตรฐาน

⁶ ข้อมูลจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.

⁷ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

มาตรา 16 ภายใต้บังคับมาตรา 25 ผู้ใดทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีประกาศกำหนดมาตรฐานแล้วจะแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นได้ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ การขออนุญาต การตรวจสอบ และการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

ในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างมาตรการบังคับของกฎหมายทางกฎหมายเกี่ยวกับ
มอก. 18001 แบ่งเป็นทางอาญาและทางแพ่ง

4.5.1 ทางอาญา

ในการสร้างมาตรการทางกฎหมายในทางอาญาจำเป็นที่จะต้องพิจารณากฎหมาย
ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีบทบัญญัติครอบคลุมถึงการแอบอ้างหรือหลอกลวงประชาชนในเรื่อง
ของการใช้ตรา มอก. 18000 หรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาว่าได้สร้าง
บทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงหรือไม่ ซึ่งตามมาตรา 272 แห่งประมวลกฎหมายอาญา^๑ ได้วาง
บทบัญญัติในการเอาชื่อรูป รอย หรือข้อความใด ๆ ของผู้อื่นมาใช้โดยต้องมีเจตนาให้ประชาชน
หลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ตรามาตรฐาน ไม่ใช่ ชื่อ รูป รอย
หรือข้อความอื่นใดในทางการค้าของผู้อื่น ตามนัยมาตรานี้ตามที่กล่าวในหัวข้อ 4.7 ต่อไป
ประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่สามารถนำมาใช้กับตรา มอก. 18000 ได้ กรณีดังกล่าวกระทรวง
อุตสาหกรรมจึงมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ตามประมวลกฎหมายอาญาได้

^๑ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 ผู้ใด

(1) เอาชื่อ รูป รอย ประติษฐานหรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้
หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจงความ รายการแสดงราคา จดหมาย
เกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้า
ของผู้อื่นนั้น

(2) เลียนป้าย หรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกันจนประชาชนน่าจะหลงเชื่อว่าเป็นสถานที่
การค้าของตนเป็นสถานที่การค้าของผู้อื่นที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง

(3) ไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความเท็จเพื่อให้เสียความเชื่อถือในสถานที่การค้า สินค้า
อุตสาหกรรมหรือพาณิชย์การของผู้หนึ่ง ผู้ใด โดยมุ่งประโยชน์แก่การค้าของตน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ในเรื่องของการแสดงตรา มอก. 18000 ต่อสาธารณชนจะถือว่าสาธารณชนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้เสียหายฐานถูกหลอกลวงได้หรือไม่ ซึ่งมาตรา 341⁹ แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติในเรื่องความผิดฐานฉ้อโกงว่า ต้องมีเจตนาทุจริต หลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงอันควรบอกกล่าว โดยการกระทำดังกล่าวจะต้องได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิซึ่งจะครบองค์ประกอบ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การแสดงตราเครื่องหมายให้สาธารณชนรับทราบไม่สามารถทำให้องค์กรที่แอบอ้างได้ทรัพย์สินใด ๆ ไปจากสาธารณชนเช่นนั้นได้ นอกจากจะมีวิธีการใด ๆ อื่น ๆ ซึ่งซับซ้อนไปกว่าการแสดงตราเครื่องหมาย กรณีดังกล่าวจึงไม่สามารถทำให้ความผิดดังกล่าวครบองค์ประกอบได้

การสร้างมาตรการบังคับในทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ มอก. 18000 จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างองค์กร บตบังคับทางกฎหมาย องค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบระบบทั้งในฐานะผู้รับรองระบบงานของหน่วยรับรอง (Accreditation System Institute) และหน่วยรับรอง (Certification Body) โดยอาจใช้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์เทียบเคียงในเรื่องของมาตรฐานไม่บังคับให้มีการบังคับตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งน่าจะส่งผลให้องค์กรที่เข้ามาในระบบ มอก. 18000 จริง มีมาตรฐานตามที่แสดงให้กับสาธารณชนดู ส่วนองค์กรที่ต้องการเข้ามาในระบบก็จะต้องมีการจัดระบบอย่างเป็นรูปเป็นร่างว่า มิใช่มีการแอบอ้างหรือทุจริตในการขอการรับรองจากองค์กรที่เชื่อถือไม่ได้และนำมาโฆษณาเพื่อผลประโยชน์ในทางการค้า

การสร้างมาตรการในทางกฎหมายในระบบของหน่วยรับรอง(Certification Body) นั้น จำเป็นที่จะต้องยกร่างกฎหมายใหม่ทั้งหมดในเรื่องของคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ การให้การรับรอง การตรวจสอบต้องเป็นไปตามมาตรฐานของยุโรป(ในฐานะกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญและผู้เชี่ยวชาญด้านการมาตรฐาน) โดยคุณสมบัติของการเป็นหน่วยรับรองต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล ตามแนวทางที่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน(NAC)

⁹ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เป็นผู้วางแนวทางไว้ ตาม ISO/IEC Guide 65-1996¹⁰ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดอาจมีมาตรการทางอาญา ในทัศนะของผู้เขียนคิดว่า น่าจะเป็นการลงโทษปรับ เพราะในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องทางการค้าแต่ควรกำหนดในอัตราที่เหมาะสมต่อไป

ปัญหามาตรการบังคับในทางอาญาเกี่ยวกับการรับรอง มอก. 18000 ปัจจุบันกล่าวได้ว่า ไม่สามารถดำเนินการได้เลย เนื่องจากการรับรอง มอก. 18000 เป็นเพียงมติคณะรัฐมนตรีไม่สามารถที่จะบังคับภาคเอกชน การกำกับดูแลและการบังคับเอกชนทั้งในฐานะหน่วยรับรองและองค์กรที่ต้องการได้รับการรับรอง จำเป็นที่ต้องใช้กฎหมายเป็นตัวควบคุม โดยผ่านกระบวนการทางนิติบัญญัติให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน การที่รัฐได้จัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอขึ้นมาแล้วสร้างข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนั้นมิใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ แต่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ด้วยเหตุผลที่ว่าในเรื่องดังกล่าวรัฐควรเปิดโอกาสให้เอกชนแข่งขันกัน แต่กำหนดมาตรการทางกฎหมายขึ้นมาทั้งในทางอาญาและทางแพ่งให้เอกชนที่ต้องการเป็นหน่วยรับรองปฏิบัติตามมิใช่ตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ และสร้างข้อกำหนดทั่วไปดังกล่าวในข้างต้นเพียงอย่างเดียว เพราะข้อกำหนดดังกล่าวเป็นการผูกพันเฉพาะหน่วยรับรองกับผู้ต้องการได้รับการรับรอง มาตรการทางอาญาจึงไม่สามารถกระทำได้ และเมื่อมีการฝ่าฝืนมาตรฐานมาตรการลงโทษจะกระทำได้เพียงยกเลิกถอนการรับรองเท่านั้น จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องสร้างกฎหมายกลางขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกให้หน่วยรับรองและให้เอกชนผู้ต้องการจัดทำระบบตาม มอก. 18000 ปฏิบัติ โดยมีมาตรการทางอาญาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

¹⁰หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง เอกสารเผยแพร่ของ NAC

4.1 ผู้ยื่นคำขอต้อง

(1) เป็นนิติบุคคล

(2) ให้บริการรับรองกิจกรรมในสาขาซึ่งขอรับการรับรองระบบงาน และมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดที่กำหนดในเอกสาร NAC-OR-EN01 หรือ NAC-OR-EN01 และ IAF Guidance on the application of ISO/IEC Guide 62

(3) ดำเนินการให้การรับรองกิจกรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ราย

(4) ให้ความร่วมมือในการตรวจประเมินทุกครั้ง รวมทั้งการตรวจประเมินลูกค้าของผู้ยื่นคำขอด้วย

(5) ชำระค่าธรรมเนียมในการตรวจคำขอและเอกสาร.

- หลักเกณฑ์ในการให้การรับรองของหน่วยรับรอง(Certification Body) ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายกลาง เช่น การตรวจประเมินระบบต้องกระทำตามกฎหมายกำหนดไว้มีการตรวจติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการรับรองปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มอก. 18000 อย่างสม่ำเสมอ หากไม่มีการปฏิบัติตามหน่วยรับรองอาจถูกปรับในอัตราที่เหมาะสม

- การออกไปรับรองโดยไม่มีการตรวจสอบระบบของหน่วยรับรองนั้น ถ้ามีเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นก็ควรกำหนดไว้ในกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่อาจมีการเพิกถอน ยกเลิก หน่วยรับรองให้พ้นสภาพจากการเป็นหน่วยรับรอง

- การแสดงเครื่องหมายของการรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง ถ้ามีการแอบอ้างและนำไปใช้ของหน่วยรับรองที่ไม่ผ่านการรับรองระบบงานอาจกำหนดโทษในทางอาญาไว้เช่นเดียวกัน

- การกำหนดข้อกำหนดสำหรับผู้ประเมินและผู้เชี่ยวชาญระบบ ในแต่ละหน่วยรับรองต้องประกอบด้วย ผู้ประเมินและผู้เชี่ยวชาญระบบ โดยพิจารณาจากตำแหน่งทางวิชาการที่เหมาะสม ตามแนวทางที่ NAC ได้วางไว้ในเรื่องของ ISO¹¹ เป็นต้น

¹¹ข้อกำหนดสำหรับผู้ประเมินและเชี่ยวชาญของสำนักงานคณะกรรมการ, เอกสารเผยแพร่ของ NAC

6.1 ในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวข้างต้น ผู้ประเมินต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการประเมิน

6.2 ผู้ประเมินต้องมีสถานภาพและมีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งมีตำแหน่งทางวิชาชีพที่เหมาะสม มีคุณสมบัติตามที่ระบุใน ISO 10011-2 หรือ ISO 14012 แล้วแต่กรณี ผู้ประเมินของสำนักงานคณะกรรมการควรเป็นสมาชิกของสถาบันด้วยอาชีพที่สำคัญ ๆ หรือที่เท่าเทียม ผู้ประเมินต้องได้รับการขึ้นทะเบียนโดยหน่วยจดทะเบียนผู้ประเมินที่เป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการ หรือต้องมีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าเทียบเท่ากับข้อกำหนดข้างต้น

6.3 ผู้ประเมินที่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าผู้ประเมินต้อง

- 1) มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ข้างต้น
- 2) มีสถานะที่เป็นที่น่าเชื่อถือในสายตาของคณะผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน
- 3) ไม่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะเวลา 2 ปีก่อนหน้านั้นกับผู้ถูกประเมินในเรื่องของคุณภาพ(Consultant)

4) มีความชอบธรรมในการจัดการและดำเนินงานของคณะผู้ประเมิน.

- การนำตราเครื่องหมายไปใช้โดยไม่มีสิทธิด้วยเหตุที่ได้มีการตรากฎหมายจัดระบบองค์กรในการรับรองระบบการจัดการตั้งที่กล่าวมาและความผิดฐานต่าง ๆ ของเอกชนหรือองค์กรเอกชนที่ไม่ได้ทำหน้าที่หน่วยรับรอง เช่น การขัดขวางมิให้เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบระบบหรือติดตามผลการประเมินก็อาจกำหนดไว้สำหรับตัวผู้ฝ่าฝืนเองและองค์กรที่ฝ่าฝืน

4.5.2 ทางแพ่ง

เมื่อวิเคราะห์กฎหมายที่จะใช้บังคับกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับการอ้างอิงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็จะมุ่งเน้นแตกต่างกันดังต่อไปนี้

4.5.2.1 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2522

ในกฎหมายดังกล่าวมีเจตนาที่จะร่างขึ้นมาเพื่อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศทดแทนการผลิตเองในประเทศ เนื่องจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยอยู่ในภาวะขาดแคลนไม่สามารถสร้างผลผลิตภายในประเทศ จนมีการพัฒนาถึงปัจจุบันที่กำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ทั้งจากการนำเข้าและผลิตเองภายในประเทศ “มาตรฐานผลิตภัณฑ์” ตามกฎหมายนี้จึงไม่ครอบคลุมถึงระบบการจัดการตาม มอก. 18000 และโทษในทางอาญาเกี่ยวกับการรับรอง แอบอ้าง การใช้ตรามาตรฐาน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ การเรียกร้องในทางแพ่งของผู้เสียหายตาม มอก. 18000

4.5.2.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด¹² น่าจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าสินไหม ตาม มอก. 18000 โดยตรงแต่การกระทำละเมิดตามมาตรา 420 จำเป็น

¹²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น.

ที่จะต้องได้รับความเสียหายในกรณีนี้ ผู้บริโภคสินค้าที่แสดงตรามาตรฐาน มอก. 18000 โดยที่มีได้มีการรับรองระบบ มอก. 18000 จริง จึงไม่น่าที่ผู้บริโภคสินค้าจะเรียกร้องอะไรได้ เนื่องจาก มอก. 18000 เป็นเรื่องระบบในโรงงานมิใช่มาตรฐานในสินค้า ผู้บริโภคจึงไม่น่าจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนใด ๆ ได้

แต่ในเรื่องระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าเป็นเรื่องน่าคิดว่าการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจะทำได้หรือไม่ เช่น ในกรณีของผู้ซื้อสินค้าโดยผู้ขายหรือผู้ผลิตแอบอ้างว่า ผ่านการรับรอง มอก. 18000 ทั้งที่มีได้ผ่านการรับรองระบบจริง และตัวผู้ซื้อต้องการนำสินค้าไปขาย โดยใช้ มอก. 18000 เป็นตัวโฆษณาและภายหลังถูกตรวจสอบทำให้สินค้านั้นขายไม่ได้หรือยอดขายตก กรณีดังกล่าวน่าจะถือว่าเสียหายตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว แต่เพื่อความชัดเจนและป้องกันการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายในอนาคตจึงควรที่จะบัญญัติกรณีดังกล่าวให้ชัดเจนตามกฎหมายต่อไปให้เป็นการเสียหายทางแพ่งแล้ว

4.5.2.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีจุดมุ่งหมายในการมุ่งเน้นและปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคให้ได้การคุ้มครองในด้านต่าง เช่น สุขภาพอนามัย การโฆษณาชวนเชื่อ และมีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชนในทางอาญา การเรียกร้องในทางแพ่งตามกฎหมายจึงไม่สามารถกระทำได้เพราะเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับองค์กรหรือเอกชนผู้นำตรามาตรฐาน มอก. 18000 ไปแอบอ้าง

ในกฎหมายดังกล่าวจึงน่าจะเป็นเรื่องของรัฐกับผู้แอบอ้าง ซึ่งในปัจจุบันการแอบอ้างดังกล่าวนั้น แม้จะเกิดขึ้นจริงแต่กฎหมายดังกล่าวก็เป็นไปในเรื่องของรัฐในการที่จะลงโทษทางอาญากับผู้แอบอ้างการใช้ตราเครื่องหมาย มอก. 18000 ซึ่งต้องผ่านกระบวนการที่ทางภาครัฐกำหนดไว้ ผู้เสียหายจากการแอบอ้างซึ่งอาจเป็นประชาชนทั่วไป จึงไม่สามารถเรียกร้องทางแพ่งได้ตามกฎหมายดังกล่าว

4.6 ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นมาตรการส่งเสริม

4.6.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายกลางในการวางระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ ในกฎหมายดังกล่าวควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในการจัดซื้อจัดจ้างให้ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ที่ต้องการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐที่ผ่านการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยตาม มอก. 18000 จากหน่วยรับรองที่เชื่อถือได้ตั้งที่ผู้เขียนได้นำเสนอ จะได้รับการพิจารณาในการ เข้าทำสัญญาดังกล่าวเป็นพิเศษกับภาครัฐ กรณีดังกล่าวจะเป็นการให้เอกชนพยายามพัฒนา ปรับปรุงระบบการจัดการภายในองค์กรของตนเอง เพราะการประมูลซึ่งเป็นวิธีที่ภาครัฐใช้ เป็นส่วนมากในปัจจุบันมักกระทำในจำนวนวงเงินที่สูง เช่น กิจการเกี่ยวกับสาธารณสุข โภค ภัณฑ์ เชื้อน เป็นต้น และกิจการดังที่กล่าวมาต้องมีการใช้แรงงานจำนวนมาก ถ้าเอกชนที่เข้ามา ประมูลงานจากภาครัฐผ่านการรับรองระบบการจัดการตาม มอก. 18000 จะส่งผลให้แรงงาน เหล่านั้นได้รับการคุ้มครองเกินกว่ากฎหมายกำหนด ซึ่งส่งผลดีต่อแรงงานไทยในการที่จะได้รับ การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน

4.6.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541¹³

ตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงานนั้น จะมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบ การติดตามผลการใช้บังคับ มอก. 18000 ในส่วนของพนักงานตรวจแรงงาน ซึ่งได้ตรวจสอบสภาพ

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
มาตรา 139 ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ให้พนักงานตรวจแรงงานมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้างและสถานที่ทำงาน ของลูกจ้างในเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานของลูกจ้างและสภาพการจ้าง สอบถาม ข้อเท็จจริงถ่ายภาพ ถ่ายสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงาน ในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุด และทะเบียนลูกจ้าง เก็บตัวอย่างวัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อ วิเคราะห์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และกระทำการอย่างอื่นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ในอันที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกนายจ้าง ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาชี้แจง ข้อเท็จจริงหรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) มีคำสั่งเป็นหนังสือให้นายจ้างหรือลูกจ้างปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้.

การทำงานของลูกจ้างว่ามีการปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งถ้ามีการตรวจสอบจากสถาบันรับรองไอเอสโอหรือหน่วยงานรับรองระบบ มอก. 18000 ที่ผ่านการรับรองระบบงาน แล้ว สถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสโอหรือหน่วยรับรองดังกล่าว ควรจะแจ้งให้กระทรวงแรงงานทราบว่าองค์กรนั้นได้ผ่านการรับรองตามมาตรฐานแล้วและถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรฐาน มอก. 18000 มีมาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้ก็ไม่น่าที่จะดำเนินการซ้ำซ้อนซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็น

4.6.3 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535¹⁴

ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จะมีส่วนของการกำกับดูแลโรงงานตามมาตรา 8 และมาตรา 9 ที่จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการติดตามผลบังคับใช้ในส่วนของ มอก. 18000 ในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในเรื่องของที่ตั้งโรงงาน ลักษณะประเภทของเครื่องจักร

¹⁴พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ต้องปฏิบัติตามในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับที่ตั้งของโรงงาน สภาพแวดล้อมของโรงงาน ลักษณะอาคารของโรงงานหรือลักษณะภายในของโรงงาน
- (2) กำหนดลักษณะ ประเภทหรือชนิดของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการประกอบกิจการโรงงาน
- (3) กำหนดให้มีคนงานซึ่งมีความรู้เฉพาะตามประเภท ชนิดหรือขนาดของโรงงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดประจำโรงงาน
- (4) กำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ กรรมวิธีการผลิตและการจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใด เพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตรายความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน
- (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน
- (6) กำหนดการจัดให้มีเอกสารที่จำเป็นประจำโรงงานเพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย
- (7) กำหนดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการโรงงานที่ผู้ประกอบการกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ทราบเป็นครั้งคราวหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

การพัฒนาบุคลากร ฯลฯ ซึ่งต้องมีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ กรณีดังกล่าวจะมีลักษณะใกล้เคียงเกี่ยวกับขั้นตอนในการพิจารณาเพื่อการรับรองตามมอก. 18000 รัฐอาจดำเนินการควบคู่กันไปกับภาคเอกชนในการดำเนินการตรวจสอบตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อมิให้ผู้ประกอบการรู้สึกยุ่งยากใจในการเข้ามาในระบบและรู้สึกว่าเป็นเรื่องง่ายในการเข้าสู่ระบบตาม มอก. 18000

4.7 สิทธิในการใช้ตราเครื่องหมาย มอก. 18000 ขององค์กรที่ไม่ได้ผ่านการรับรองระบบจากหน่วยรับรอง

หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมอย่างมากในช่วง 10 ปีหลัง กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้เร่งระดมหาทางป้องกันแรงงานให้ได้รับความปลอดภัยจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมดังกล่าว โดยได้ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2600 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ปัญหาจึงมีอยู่ว่า กระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นเจ้าของตราเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 18000 หรือไม่ ในกรณีที่องค์กรมีบุคคลใดแอบอ้างในการใช้ตราเครื่องหมายดังกล่าว กระทรวงอุตสาหกรรมจะสามารถเอาผิดกับองค์กรหรือบุคคลดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร

(8) กำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงานเพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ยกเว้นโรงงานประเภท ชนิด หรือขนาดใดจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และกฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิคหรือเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้

มาตรา 9 ในกรณีที่จะต้องมีการตรวจสอบโรงงานหรือเครื่องจักรเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ อาจมีการกำหนดให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา.

ในความเห็นของผู้เขียน มีความเห็นว่า การที่กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกตราเครื่องหมายมาตรฐาน มอก. 18000 กระทรวงอุตสาหกรรมโดยได้นำมาตรฐานอังกฤษ BS 8800 มาแปลเป็นภาษาไทยโดยเนื้อหาสาระ มอก. 18000 ก็มีเนื้อหาเดียวกับ BS 8800 กระทรวงอุตสาหกรรมจึงมิใช่เจ้าของระบบการจัดการดังกล่าวที่แท้จริง ประกอบกับหน่วยรับรอง (Certification Body) ที่ต้องการเป็นผู้ให้การรับรองแก่องค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการจัดทำระบบโดยปัจจุบันจะต้องนำ BS 8800 มาใช้ปฏิบัติและตรวจสอบเพราะทางกระทรวงอุตสาหกรรมยังไม่ได้มีการแปลในเรื่องเทคนิคและวิธีปฏิบัติจึงยังไม่ได้มีการประกาศในส่วนนี้ หน่วยรับรองต่าง ๆ เหล่านี้จึงน่าจะมีสิทธิในการใช้ตราเครื่องหมาย มอก. 18000 เช่นเดียวกับ BS 8800

นอกจากนั้น เหตุผลในการให้การสนับสนุนว่ากระทรวงอุตสาหกรรมมิใช่เจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายรับรอง¹⁴ ตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 คือ กระทรวงอุตสาหกรรมมีเจตนาในการให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาในระบบด้วยการกระทำโดยใจสมัคร ซึ่งองค์กรทั่วไปอาจจัดทำระบบการจัดการไม่ได้ระบบที่เดียว แต่จะให้พยายามกระทำจนครบสมบูรณ์แบบ ซึ่งจะส่งผลให้แรงงานได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานลดลงมิได้มีเจตนาให้มีผลในทางการค้า ซึ่งสังเกตได้จากไม่ได้มีมาตรการใด ๆ กับผู้แอบอ้างการใช้ตราเครื่องหมายดังกล่าว ประกอบกับการจะเป็นเครื่องหมายรับรองหรือเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องมีการจดทะเบียนตามความในมาตรา 11 ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

¹⁴ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534.

ฯลฯ

“เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

ฯลฯ

“เครื่องหมายรับรอง” หมายความว่า เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น

ฯลฯ

ดังนั้น ในเรื่องดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า องค์กรใด ๆ ที่ต้องการแสดงเจตจำนงค์ในการจัดทำระบบการจัดการตาม มอก. 18000 จึงสามารถนำตรา มอก. 18000 ไป แอบอ้างได้ ซึ่งแม้จะไม่มี การปฏิบัติอย่างเต็มระบบหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเป็นผลมาจากการที่กระทรวงอุตสาหกรรมต้องการให้องค์กรต่าง ๆ มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อลูกค้า ในการปฏิบัติงานและเกรงว่าองค์กรดังกล่าวจะพบความยุ่งยากในการปฏิบัติตามระบบ ซึ่งไม่ต้องการให้องค์กรที่ต้องการจัดทำระบบรู้สึกว่าคุณถูกบังคับ

ในข้อดีของการกระทำเช่นว่านั้น จะทำให้องค์กรที่ต้องการจัดระบบแต่อาจไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณในด้านค่าใช้จ่าย มีจิตสำนึกที่ดีในการจะทำให้สอดคล้องกับ มอก. 18000 ถึงแม้จะไม่เต็มระบบก็ตาม

ส่วนข้อเสียของการไม่มีการบังคับใช้หรือผ่านการรับรองจากหน่วยรับรองที่มีมาตรฐานจะทำให้มาตรฐานในเรื่องดังกล่าวไม่เป็นที่เชื่อถือแก่ประเทศคู่ค้าที่กำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยเป็นข้อกำหนดในการรับสินค้า เพื่อจำหน่ายในประเทศนั้น ๆ นอกจากนั้นยังทำให้เกิดการแอบอ้างการใช้ตราเครื่องหมายทั้ง ๆ ที่ผู้บริหารองค์กรมิได้มีเจตนาที่จะปฏิบัติตามระบบอย่างจริงจัง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาการดำเนินงานในเรื่องของการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 นั้น จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 นั้น มิได้ให้อำนาจในการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการดังกล่าวแก่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยในระยะแรกที่มีการประกาศใช้ มอก. 18000 นั้น คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นผู้ให้การรับรองเรื่อยมาจนมีการตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอจึงได้มีการโอนถ่ายงานมา แต่ถึงกระนั้นภาครัฐจำเป็นต้องสร้างหรือช่วยสร้างหน่วยรับรองที่มีมาตรฐานเทียบเท่าสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ เพื่อแบ่งเบาภาระของสถาบันดังกล่าว

มอก. 18000 จัดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการค้าของไทยมากพอสมควร ถ้ามีการพัฒนาเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศสังเกตได้จากการนำร่องเอา ISO 9000 และ ISO 14000 มาใช้ก่อนหน้าซึ่งเป็นข้อกีดกันทางการค้ารูปแบบหนึ่งจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากนี้ในเรื่องของกำแพงภาษี และมักได้รับความสนใจเป็นมาตรฐานทางสินค้ารูปแบบหนึ่งจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union, EU) ในเรื่องดังกล่าวการทำให้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ในกลุ่มประเทศคู่ค้าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างหน่วยรับรองที่เป็นที่เชื่อถือได้ แต่เนื่องจากปัจจุบันพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมฯ มิได้ให้บทบาทในการดำเนินการรับรองและควบคุมหน่วยงานรับรองในการให้การรับรอง มอก. 18000 อย่างมีมาตรฐานทำให้เกิดปัญหาในการควบคุม กำกับดูแล องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรอง (Certification Body) ในการให้การรับรองอย่างมีมาตรฐานให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมเป็นที่เชื่อถือและตรวจสอบได้ แม้ปัจจุบันจะมีการดำเนินงานจากภาคเอกชนซึ่งนำไปสู่สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ ก็ถือเป็นนิมิตรหมายอันดีในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพราะกระทำตามหลักเกณฑ์สากล (ISO-IEC Guide 65/1996) เพื่อให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาและให้การรับรองระบบการจัดการดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่หรือยกร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ ให้มีสภาพรัดกุม ชัดเจน และเชื่อถือได้ในระบบการ

ให้การรับรองระบบการจัดการจากประเทศคู่ค้า ซึ่งมักจะมีการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่เสมอ ๆ แต่ทั้งนี้ การใช้มาตรการทางกฎหมายจำเป็นต้องไม่กระทบต่อเอกชนหรือกลุ่มบุคคลจากต่างประเทศที่จะมาลงทุนทำธุรกิจในเรื่องการรับรอง

ด้วยเหตุผลข้างต้น การปรับปรุงในเรื่องของการให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเลขที่ 18000 เพื่อให้สามารถรองรับการดำเนินการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัย ซึ่งเป็นก้าวแรกที่จะพัฒนาระบบการให้การรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการจัดการที่ไม่จำเป็นต้องหวังวิศกว่า จะกระทบกระเทือนจากนักลงทุนจากต่างชาติ เนื่องจากยังเป็นมาตรฐานภายในประเทศ ซึ่งหากประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับจากประเทศคู่ค้าของไทยก็ยังสามารถนำไปใช้กับมาตรฐานระหว่างประเทศประเภทอื่น ๆ ได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในเรื่องของการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมผู้เขียนไม่ค่อยเห็นด้วยนักที่จะให้มีการแก้ไข เนื่องจากนิยามศัพท์และองค์กรที่จะรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างแตกต่างกันจึงมีความเห็นดังต่อไปนี้

1. ร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ ให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลระบบงานการให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 ของหน่วยรับรอง (Certification Body) และรวมถึงมาตรฐานที่กำหนดขึ้นใหม่อื่นเกี่ยวกับเรื่องระบบการจัดการและเป็นมาตรฐานภายในประเทศ

2. องค์กรที่ทำหน้าที่ให้การรับรองระบบงานตามข้อ 1 จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แนวทางของ ISO-IEC Guide 61-1996 คือมีสภาพนิติบุคคลในตัวเองและมีความเป็นกลางภายใต้การสนับสนุนและการช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยพัฒนาจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงานที่มีอยู่เดิม รวมทั้ง กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าวให้มีสภาพบังคับดังต่อไปนี้

- การกำหนดนโยบายการดำเนินการรับรองระบบงานด้านการมาตรฐานของประเทศไทยโดยมุ่งประโยชน์จากการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน เพื่อประโยชน์ของชาติในการยอมรับซึ่งกันและกันกับประเทศต่าง ๆ¹

- ให้การรับรอง กำกับดูแลและตรวจสอบการขอการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและระบบการจัดการอื่นอันเป็นมาตรฐานภายในประเทศ แก่ ผู้ขอการรับรองระบบงานเพื่อเป็นหน่วยรับรอง

- ควบคุมการใช้เครื่องหมายรับรองเกี่ยวกับระบบการจัดการภายในประเทศ

3. สร้างบทบัญญัติในเรื่องของบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานขององค์กรที่ให้การรับรองระบบงานแก่หน่วยรับรอง มอก. 18000 หลักเกณฑ์เงื่อนไขในการรับรองระบบงานสำหรับหน่วยรับรอง ข้อกำหนดสำหรับหน่วยรับรอง การจดทะเบียนเป็นหน่วยรับรอง เพื่อให้เกิดความชัดเจน ขอบธรรม และตรวจสอบได้ง่ายจากภาครัฐ เช่น กฎหมายว่าด้วยการมาตรฐานของมาเลเซีย ใช้ชื่อว่า Standard of Malaysia 1995 ซึ่งได้กำหนดเรื่องของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมถึง ระบบการจัดการต่าง ๆ ด้วย ซึ่งจะกำหนดในกฎหมายฉบับรับรองได้ หลักเกณฑ์การรับรองและการจดทะเบียนรับรองการมาตรฐานโดยบุคคลผู้ให้การรับรองจะเป็นอธิบดีกรมการมาตรฐานของมาเลเซีย หรือกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น² ซึ่งได้ชื่อว่า "Industrial Standardization law" ซึ่งจะบัญญัติกฎหมายให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ครอบคลุมการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทุก ๆ มาตรฐาน ตั้งแต่เรื่องของระบบคุณภาพของโรงงาน ระบบความปลอดภัย ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และการให้บริการต่าง ๆ

4. องค์กรประกอบของคณะกรรมการที่จะเป็นผู้ให้การรับรองระบบงาน ควรจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความสามารถในสาขาระบบการจัดการอาชีวอนามัย, สิ่งแวดล้อม, การสาธารณสุขและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. สร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรามาตรฐานระบบการจัดการไปใช้โดยมิชอบ

¹บทบาท หน้าที่ และการดำเนินงานของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการรับรองระบบงานและอนุกรรมการทุกสาขา สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยลักษณะรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม หน้า 3.

²นิตยา ขจรเวหาศน์. เรื่องเดียวกัน. หน้า 142.

ในการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้นำตรามาตรฐานระบบการจัดการตาม มอก. 18000 นั้น แยกเป็นมาตรการ 2 ทาง คือ

มาตรการในทางอาญา

ในส่วนดังกล่าวเมื่อมีการจัดตั้งองค์กรในการสร้างกระบวนการรับรองระบบงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ชอบธรรม และตรวจสอบได้แล้ว การตั้งหน่วยรับรองของเอกชนจึงจำเป็น ที่จะต้องได้รับการจดทะเบียน คุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด การประกอบธุรกิจในฐานะ หน่วยรับรองดังกล่าวจะต้องได้รับใบอนุญาตในการประกอบกิจการดังกล่าวจากภาครัฐหรือ องค์กรที่รับมอบหมายจากภาครัฐก่อนที่จะดำเนินการเป็นหน่วยรับรอง โดยหน่วยรับรองที่มีได้ รับการรับรองระบบงานจะต้องได้รับมาตรการลงโทษทางกฎหมาย เพราะหน่วยรับรองที่มีได้ ผ่านการรับรองเหล่านั้นอาจให้การรับรองโดยไม่มีมาตรฐานไม่ชอบธรรม และเกิดการทุจริต เกี่ยวกับการรับรองระบบได้ อันเป็นเหตุให้การมาตรฐานของไทยไม่ได้รับการยอมรับจาก ประเทศคู่ค้า แต่การสร้างมาตรการลงโทษในทางอาญานั้นควรกำหนดเป็นรูปแบบในทางธุรกิจ เช่น การปรับ ยึดใบอนุญาต หรือกำหนดโทษคล้ายแนวทางกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย ดังที่กล่าวมาในบทที่ 3 โดยโทษดังกล่าวอาจใช้ร่วมกับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำธุรกิจหน่วยรับรอง แต่อาจถูกเพิกถอนด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น การทุจริตในการให้การรับรอง เป็นต้น

และเมื่อองค์กรต่าง ๆ ถูกจัดตั้งอย่างเป็นระบบก็ควรสร้างมาตรการในทางอาญา เกี่ยวกับการแอบอ้างหรือการนำไปใช้ซึ่งเครื่องหมาย มอก. 18000 หรือสิ่งเทียบเคียงโดยอาจมี โทษปรับหรือจำคุกตามความเหมาะสม

มาตรการในทางแพ่ง

สำหรับมาตรการในทางแพ่งนั้นควรดำเนินการควบคู่ไปกับมาตรการในทางอาญา เช่น ในฐานะผู้บริโภคสินค้าและมีการแอบอ้างว่าสินค้านั้นกระบวนการผลิตในโรงงานผ่านการ รับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000 เมื่อได้วางระบบ องค์กรในการให้การรับรองระบบตามกฎหมายแล้วจะต้องมีการกำหนดกฎหมายต่อไปได้ อย่างชัดเจนว่ามีให้มีการแอบอ้างโดยไม่มีสิทธิและควรให้ผู้บริโภคเหล่านั้นสามารถร้อง เรียกค่าเสียหายนอกจากการเอาผิดในทางอาญาแก่ผู้ไม่มีสิทธิใช้ตราเครื่องหมายดังกล่าว

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริม

ในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมนั้นควรมีการบัญญัติกฎหมายในด้านต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมให้เอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาในระบบดังต่อไปนี้

- กฎหมายเกี่ยวกับการพัสดุ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ) ควรกำหนดสิทธิพิเศษในการสั่งซื้อสินค้าจากภาคเอกชนที่ผ่านการรับรองระบบการจัดการตาม มอก. 18000 จากสถาบันที่ผ่านการรับรองระบบงานให้ได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เช่นเดียวกับ ระบบคุณภาพตาม ISO 9000

- กฎหมายเกี่ยวกับภาษี (ประมวลรัษฎากร) ควรช่วยภาคเอกชนที่เข้ามาในระบบการจัดการตาม มอก. 18000 ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีในด้านต่าง ๆ เช่น การนำเข้าเครื่องจักรหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ฯลฯ หรืออาจนำค่าใช้จ่ายในการจัดทำระบบหักเป็นค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีตามกฎหมายได้

- กฎหมายที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น กฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยโรงงาน ที่ใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมาย ภาครัฐอาจไม่จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ มอก. 18000 ถ้าองค์กรผ่านการรับรองระบบงานจากสถาบันรับรองมาตรฐาน ไอเอสโอ หรือหน่วยรับรองที่ผ่านการรับรองระบบงานแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

โกศล ฉันทิกุล. "การส่งเสริมการลงทุน." ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิคม จันทรวิฑูร. กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.

ประกอบ เพชรรัตน์ และวิฑูรย์ ศาสนนันท์. "สรุปการอภิปราย เรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่มาตรฐานสากลการบริหารจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (ISO 18000). สัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติครั้งที่ 11. บรรยายที่เซ็นทรัลพลาซ่า 1-5 กรกฎาคม 2540. กรุงเทพมหานคร:ม.ป.ส.

พานี ณ รังสี. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาเศรษฐกิจ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. 2535

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. หลักกฎหมายเกี่ยวกับอนามัยและความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2539.

วารสาร

ชลินทร์ อมรรธรรม. "สาเหตุและแนวทางป้องกันปัญหาความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน."
แรงงานสัมพันธ์. 38, 6.

บุญช่วย ก่อกิจโรจน์. "กลยุทธ์เพื่อการเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ." **QUALITY**.
5, มกราคม – กุมภาพันธ์ 29.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. "BS 8800/มอก.-ISO 18000 ตอนขั้นตอนของการจัดทำ BS 8800/มอก.-
ISO 18000." **For Quality Journal**. 4, 21 กันยายน – ตุลาคม 2540.

คันสนียา อุทุมมา. "มอก. 18000 มาตรฐานใหม่เพื่อคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในโรงงาน."
เอ็น พี ซี ไฟกัส. มิถุนายน 2541.

สุธน ศรีหิรัญ. "ปัญหาเศรษฐกิจกับแรงงานในปัจจุบัน." แรงงานสัมพันธ์. 38, 5.
กันยายน – ตุลาคม 2540.

"กฎกระทรวงอุตสาหกรรมปรับปรุงองค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย
การรับรองระบบงาน." สมอ. สาร. 24, 273. มีนาคม 2541.

"งานมาตรฐานไทยภายใต้แผนนโยบายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8." สมอ. สาร. 24, 273. มีนาคม
2541.

"บทบาทใหม่ของ เอ็น พี ซี ในฐานะที่ปรึกษา ISO 14001 และมอก. 18000." เอ็น พี ซี ไฟกัส.
ธันวาคม 2541.

"สมอ. กระจายงานสู่ภาคเอกชนแล้ว." สมอ. สาร. 24, 276. มิถุนายน 2541.

“สมอ. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือ มอก. 18000.” สมอ. สาร. 24, 275. พฤษภาคม 2541.

“สมอ. เปิดบริการรับรองตามมอก. 18000 แล้ว.” สมอ. สาร. 24, 274. เมษายน 2541.

“สมอ. รุกคุ่มครองแรงงานจัดโครงการนำร่องมอก. 18000.” สมอ. สาร. 24, 281.
พฤศจิกายน 2541.

“สมอ. โอนงานรับรอง ISO 9000 ISO 14000 และ มอก. 18000 ให้สถาบันรับรองมาตรฐาน
ไอเอสโอแล้ว.” สมอ. สาร. 24, 282. ธันวาคม 2541.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. “อุตสาหกรรมไทยเตรียมรับมือกับ BS 8800/ISO18000.” For Quality Journal
กรกฎาคม – สิงหาคม 2540.

วิทยานิพนธ์

นิตยา ขจรเวหาศน์. “การปรับปรุงพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองระบบคุณภาพ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

พรพิมล เรืองกิจ. “สถานภาพต่อการนำมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อม
มาใช้เพื่อป้องกันมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เอกสาร

ปริมา หวังวงศ์วิโรจน์. "ISO 14000 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม." เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผลิตที่สะอาด คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 18-19 มีนาคม 2540.

"การดำเนินงาน." สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

"การตรวจประเมินเพื่อรับรองระบบงานสำนักงานคณะกรรมการ." สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

"การรับรองระบบงานของประเทศไทย." สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สำนักงาน "ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย." กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

"ข้อกำหนดสำหรับผู้ประเมินและผู้เชี่ยวชาญของสำนักงาน." สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

"ข้อกำหนดสำหรับหน่วยรับรองคุณภาพสำนักงานคณะกรรมการ." สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

"ข้อกำหนดสำหรับหน่วยรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม." สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

“บทบาท หน้าที่ และการดำเนินงานของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการรับรองระบบงานและ คณะอนุกรรมการสาขา.” สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรอง ระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สำนักงาน “มาตรฐานไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน 25 ปี.”
กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สำนักงาน “ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย :
ข้อกำหนด.” ม.ป.ป.

“สถาบันมาตรฐานแห่งชาติ.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
ม.ป.ป.

“หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง.” สำนักงานคณะกรรมการ
แห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

“องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน.” สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม. ม.ป.ป.

“Single European Market ISO 9000 Series.” กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

“TIS 18000 มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย.” สำนักงานมาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.ม.ป.ป.

บันทึกการประชุมร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 25.. สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 230/2511

เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
TIS 18000 ศูนย์ธุรกิจบริการความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

กฎหมาย

“ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2477, หน้า 441.

“ประมวลกฎหมายอาญา.” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2499 ตอนที่ 73, หน้า 242.

“พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2522 ตอนที่ 72,
หน้า 20 พ.

“พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2541 ตอนที่ 8 ก,
หน้า 1.

“พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511.” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2511
ตอนที่ 121, หน้า 1023.

“พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535.” ราชกิจจานุเบกษา. ปีที่ 2535 ตอนที่ 44, หน้า 62.

หนังสือพิมพ์

“ตัวแทนจำหน่าย ISO ระวังให้รับรองปลอม.” ผู้จัดการรายสัปดาห์. 5-14 พฤศจิกายน 2542.

“ธุรกิจไทยคุ้มคลัง ISO จ่ายหมิ่นล้านชื่อป้ายมาแฉวน.” ผู้จัดการรายสัปดาห์. 5-14 พฤศจิกายน
2542.

ภาษาอังกฤษ

Journals

Farquhar, Bruce. "Consumer Representation in Standardization." **Consumer Law Journal**.
3, 2. 1995.

Laws

Royal Charter and Bye – Law 1981 Amended 1989 and 1992.

Standard of Malaysia Act 1995.

Internet

"A Standard for Standards." <http://www.BSI.org>. 12 October 1999.

"BSI Background." <http://www.BSI.org>. 12 October 1999.

"JIS Development Process." <http://www.JISC.org>. 12 October 1999.

"Outline of JIS Mark." <http://www.JISC.org>. 12 October 1999.

"Outlook of Industrial Standardization in Japan." <http://www.hike.tc.chibau.ac.jp/ikeda/JIS>.
12 October 1999.

"Relationship with Standards Community." <http://www.BSI.org>. 12 October 1999.

ภาคผนวก

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย :
ข้อกำหนด

มอก.18001 – 2542

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนพิเศษ 112 ง
วันที่ 30 ธันวาคม พุทธศักราช 2542

คณะกรรมการวิชาการคณะที่ 893
มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
(Occupational Health and Safety-OH&S)

ประธานกรรมการ

นายชัยยุทธ ชวลิตนิกุล

กรรมการ

นางจุฬานิต บุญดีกุล

นายชัยยะ พงษ์พานิช

นางสาวสลีธร เทพตระการพร

นางสาวพรพิมล เจริญสง

นางจิตรา ทองเกิด

นายณรงค์ จิรศานต์ชัย

นายนิรันดร์ ยิ่งมหิศรานนท์

นางบงกช กิตติสมพันธ์

นายชัชวาลย์ จิตติเรืองเกียรติ

นางสาวสมจินต์ พิสิก

นายอภิชาติ ชำนินอก

นายวิโชติ ประเสริฐภักดี

นายสุขชัย เมธาวีกุล

นางสาวภัทริยา สุวรรณบุรณ์

นางสาวกาญจนา กานต์วิโรจน์

รองศาสตราจารย์สรารุช สุธรรมมาสา

นายชาญนาวิน สุกแจ่มใส

นายรังสรรค์ นิมิตรสวรรค์

รองศาสตราจารย์เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์

นายสมรัตน์ ยินดีพิธ

ศาสตราจารย์เทพนม เมืองแมน

รองศาสตราจารย์ชมภูศักดิ์ พูลเกษ

รองศาสตราจารย์สืบศักดิ์ นันทวานิช

ผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ผู้แทนกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ผู้แทนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม

ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ผู้แทนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ผู้แทนสมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัย

ในการทำงาน (ประเทศไทย)

ผู้แทนสมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้แทนสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ

กรรมการและเลขานุการ
นายภาณุ ชมภูพงศ์
นางสาวสุภา สกุศลตันเจริญชัย
นายชวลิต แก้วน้ำดี

ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนดนี้ ได้ประกาศใช้เป็นครั้งแรกตามมาตรฐานเลขที่ มอก.18000-2540 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 5 ง วันที่ 15 มกราคม 2541

ต่อมาได้พิจารณาเห็นเป็นการสมควรที่จะได้แก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ข้อกำหนดชัดเจนและครอบคลุมสาระสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการจัดการอื่น ๆ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงได้แก้ไขปรับปรุง โดยยกเลิกมาตรฐานเดิมและกำหนดมาตรฐานนี้ขึ้นใหม่

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ กำหนดโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

BS 8800 : 1996

Guide to occupational health and safety management systems

มอก.9001-2537/ISO 9001 : 1994

ระบบคุณภาพ : แบบการประกันคุณภาพในการออกแบบ การพัฒนา การผลิต การติดตั้งและการบริการ

มอก.14001-2539/ISO 14001 : 1996

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม : ข้อกำหนดและคำแนะนำในการใช้

คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้พิจารณามาตรฐานนี้แล้ว เห็นสมควรเสนอรัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

ฉบับที่ 2600 (พ.ศ. 2542)

ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ. 2511

เรื่อง ยกเลิกและกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด มาตรฐานเลขที่ มอก.18000-2540

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศยกเลิกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2308 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2540 และออกประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด มาตรฐานเลขที่ มอก.18001-2542 ขึ้นใหม่ ดังมีรายการละเอียดต่อท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2542

(นายสุวัจน์ ธิปิตพัลณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย :

ข้อกำหนด

0. บทนำ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational health and safety management system) นี้ กำหนดขึ้นโดยใช้มาตรฐานของอังกฤษหมายเลข 8800 ปี พ.ศ.2539 เรื่อง แนวทางการจัดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (BS 8800 : 1996 Guide to occupational health and safety management systems) เป็นแนวทาง และอาศัยหลักการของระบบการจัดการตามอนุกรมมาตรฐาน มอก.9000/ISO 9000 และ มอก.14000/ISO 14000 โดยรวมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้ากับระบบการจัดการขององค์กรที่สามารถใช้ได้กับองค์กรทั่วไปทุกขนาดและทุกสาขาอาชีพ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ ใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร โดยมีเป้าหมายเพื่อ

- (1) ลดและควบคุมความเสี่ยงอันตรายของลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้อง
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร
- (3) แสดงถึงความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม

1. ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ กำหนดข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- 1.2 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดขึ้นเพื่อ
  - 1.2.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
  - 1.2.2 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แก่องค์กรที่นำระบบการจัดการตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ไปใช้

2. การนำไปใช้

องค์ประกอบในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ มีความสำคัญต่อระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านบุคคล วัฒนธรรม ระเบียบกฎเกณฑ์และปัจจัยอื่น ๆ ภายในองค์กร เพื่อให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ

องค์กรที่ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปที่ 1 จะสามารถกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และกำหนดขั้นตอนในการนำไปใช้ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อทำให้เกิดวงจรการปรับปรุงการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง สำหรับรายละเอียดข้อแนะนำด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมข้อแนะนำด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติ (ในกรณีที่ยังไม่มีการประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าว ให้เป็นไปตาม BS 8800)

3. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ มีดังต่อไปนี้

- 3.1 การชั่งบ่งอันตราย หมายถึง กระบวนการในการค้นหาอันตราย (ดู 3.14) ที่มีอยู่และการระบุลักษณะของอันตราย
  - 3.2 การตรวจประเมิน หมายถึง การตรวจสอบโดยบุคคลภายในหรือภายนอกอย่างเป็นระบบและเป็นไปโดยอิสระ เพื่อตัดสินว่ากิจกรรมต่าง ๆ และผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามระบบที่องค์กรกำหนดไว้ และมีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร
  - 3.3 การทบทวนสถานะ หมายถึง การประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างมีแบบแผน
  - 3.4 การประเมินความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการการประมาณระดับของความเสี่ยง และการตัดสินว่าความเสี่ยงนั้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่
  - 3.5 การสอบเทียบ (calibration) หมายถึง ชุดของการดำเนินการทางมาตรวิทยา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าที่บอกโดยเครื่องวัดหรือระบบการวัด หรือค่าที่แสดงโดยเครื่องวัดที่เป็นวัสดุ กับค่าสมนัยที่รู้ของปริมาณที่วัดภายใต้ภาวะที่บ่งไว้
- หมายเหตุ** อ้างอิงจาก มอก.1300-2537 ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยความสามารถของห้องปฏิบัติการสอบเทียบและห้องปฏิบัติการทดสอบ ซึ่งแปลมาจาก *International vocabulary of basic and general terms in metrology (VIM : 1984)* ดังนี้
- “The set of operations which establish, under specified conditions, the relationship between values indicated by a measuring instrument or measuring system, or values represented by a material measure, and the corresponding known values of a measurand.”
- 3.6 ความเจ็บป่วยจากการทำงาน หมายถึง ความเจ็บป่วยที่ได้พิจารณาว่ามีสาเหตุจากกิจกรรมการทำงานหรือสิ่งแวดล้อมของการทำงาน
  - 3.7 ความเสี่ยง หมายถึง ผลลัพธ์ของความน่าจะเป็นที่จะเกิดอันตรายและผลจากอันตรายนั้น
  - 3.8 ปัจจัยภายนอก หมายถึง แรงผลักดันที่อยู่นอกการควบคุมขององค์กรที่มีผลต่อการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและจำเป็นต้องนำมาพิจารณาภายในเวลาที่เหมาะสม ตัวอย่างปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมาย มาตรฐาน เป็นต้น

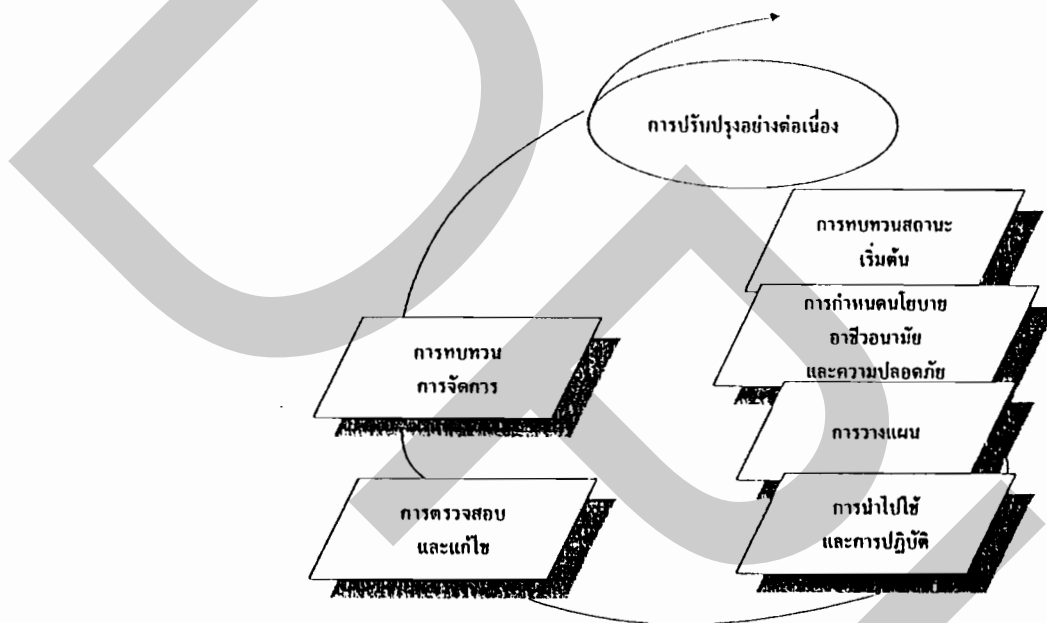
- 3.9 ปัจจัยภายใน หมายถึง แรงผลักดันภายในองค์กรที่อาจจะมีผลต่อการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตัวอย่างปัจจัยภายใน เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมภายในองค์กร เป็นต้น
- 3.10 ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติงานใ้หน้าจ้งโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร เช่น ช่างราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน คนงาน คนงานของผู้รับเหมา เป็นต้น
- 3.11 ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ หมายถึง ระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับโดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มมาตรการควบคุมอีก ซึ่งได้จากการพิจารณาประเมินความเสี่ยงแล้วว่าโอกาสที่จะเกิดและความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้อาจเป็นผลจากการมีมาตรการที่เหมาะสมในการลดหรือควบคุมความเสี่ยง
- 3.12 ระบบการจัดการ หมายถึง ระบบภายในองค์กรซึ่งประกอบด้วยบุคลากร ทรัพยากร นโยบายและขั้นตอนการดำเนินการ โดยมีการทำงานประสานกันอย่างมีระเบียบและแบบแผน เพื่อปฏิบัติงานที่กำหนดไว้หรือเพื่อให้บรรลุหรือรักษาเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3.13 เหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ (near miss) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ (ดูข้อ 3.17)
- 3.14 อันตราย หมายถึง สิ่งหรือสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยจากการทำงาน (ดูข้อ 3.6) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือต่อสาธารณชนหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมกัน
- 3.15 องค์กร หมายถึง หน่วยงานซึ่งมีกิจการและการบริหารเป็นของตนเอง เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ สถาบัน สมาคม เป็นต้น สำหรับองค์กรที่มีหน่วยปฏิบัติงานอยู่มากกว่าหนึ่งแห่ง อาจกำหนดให้หน่วยปฏิบัติงานย่อยแห่งนั้นเป็นหนึ่งองค์กรได้
- 3.16 อุบัติการณ์ (incident) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลให้เกิดอุบัติเหตุ (ดูข้อ 3.17) หรือเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ (ดูข้อ 3.13)
- 3.17 อุบัติเหตุ (accident) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่อาจเกิดจากการที่ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า หรือไม่ทราบล่วงหน้า หรือขาดการควบคุม แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลให้เกิดการบาดเจ็บ หรือความเจ็บป่วยจากการทำงาน (ดูข้อ 3.6) หรือการเสียชีวิต หรือความสูญเสียต่อทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือต่อสาธารณชน

4. ข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.1 ข้อกำหนดทั่วไป

องค์ประกอบทั้งหมดในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ดังแสดงในรูปที่ 1 เป็นภาพรวมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตามข้อกำหนดซึ่งระบุในข้อ 4 นี้

รูปที่ 1 องค์ประกอบของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ข้อ 2 และข้อ 4)

4.2 การทบทวนสถานะเริ่มต้น

องค์กรต้องทบทวนการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่

- (1) ข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจะนำไปใช้ในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

นอกจากนี้ องค์กรอาจทบทวนการดำเนินงานที่มีอยู่

- (1) แนวทางการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่ในองค์กร
- (2) ข้อปฏิบัติและการดำเนินงานที่ดีกว่าซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานอื่นได้จัดทำเอาไว้ (best practice)

ข้อมูลจากการทบทวนสถานะเริ่มต้น จะใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายและกระบวนการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การทบทวนสถานะเริ่มต้นนี้จะใช้เฉพาะเมื่อมีการนำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้มาใช้เป็นครั้งแรกเท่านั้น เมื่อระบบการจัดการดำเนินไปได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดแล้ว ผลจากการทบทวนการจัดการจะนำไปใช้ในการทบทวนนโยบายและพิจารณาปรับปรุงระบบการจัดการต่อไป

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.3 นโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องกำหนดนโยบาย โดยจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนาม เพื่อแสดงเจตจำนงในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นโยบายดังกล่าวต้อง

- (1) เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจ
- (2) เหมาะสมกับลักษณะและความเสี่ยงขององค์กร
- (3) แสดงเจตจำนงที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรได้ทำข้อตกลงไว้
- (4) แสดงเจตจำนงที่จะปรับปรุงและป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
- (5) แสดงเจตจำนงที่จะจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอเหมาะสมในการดำเนินการตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

นอกจากนี้ต้องให้ลูกจ้างได้ทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย โดยการเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดขึ้นยังมีความเหมาะสมกับองค์กร

4.4 การวางแผน

4.4.1 การประเมินความเสี่ยง

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการชี้บ่งอันตราย และการประเมินระดับความเสี่ยงทุกกิจกรรมและสภาพแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยง

องค์กรต้องทบทวนการประเมินความเสี่ยง ในกรณีที่มีการดำเนินกิจกรรมใหม่หรือมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรม

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.4.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการชี้บ่งและติดตามข้อกำหนดตามกฎหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรนำมาใช้ในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น มาตรฐานหรือแนวปฏิบัติที่กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพ องค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น ให้ทันสมัย

4.4.3 การเตรียมการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการเตรียมการจัดการดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดแผนงานและวัตถุประสงค์ รวมถึงบุคลากรและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุตามนโยบาย
- (2) วางแผนปฏิบัติการสำหรับการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมาย
- (3) วางแผนปฏิบัติการสำหรับการควบคุมการปฏิบัติตามข้อ 4.5.6
- (4) วางแผนปฏิบัติการสำหรับการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ การตรวจประเมินและการทบทวนการจัดการ (ดูข้อ 4.6.1 ข้อ 4.6.2 และข้อ 4.7)

ถ้ามีการดำเนินกิจกรรมใหม่หรือมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรม องค์กรต้องแก้ไขแผนงานให้เหมาะสม องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5 การนำไปใช้และการปฏิบัติ

4.5.1 โครงสร้างและความรับผิดชอบ

4.5.1.1 องค์กรต้องกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของลูกจ้างทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งจัดทำเป็นเอกสารและเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องภายในองค์กรทราบ

ลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีผลกระทบต่อด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม

4.5.1.2 องค์กรต้องแต่งตั้งผู้แทนฝ่ายบริหารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational health and safety management representative-OH&S MR) เพื่อปฏิบัติงาน โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) ดูแลให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้จัดทำขึ้น มีการนำไปใช้และดำเนินการเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง
- (2) รายงานผลการปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยต่อผู้บริหารระดับสูง เพื่อนำไปใช้ในการทบทวนการจัดการ และเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.5.1.3 ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำในการแสดงความรับผิดชอบต่อด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และดูแลให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

4.5.2 การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงความต้องการในการฝึกอบรม และให้การฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับภายในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ รวมถึงสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยงในกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบ พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติในการควบคุมความเสี่ยง และต้องมีการประเมินความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.3 การสื่อสาร

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการสื่อสารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยให้องค์กรรับฟังข้อคิดเห็นและคำแนะนำ การประชาสัมพันธ์ การรับและการตอบสนองข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคล ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานระดับต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.4 เอกสารและการควบคุมเอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.5.4.1 องค์กรต้องมีเอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างเพียงพอ เพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เอกสารเหล่านี้อาจอยู่ในรูปใดก็ได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

เอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่องค์กรจัดทำขึ้น ต้องอธิบายโครงสร้างการบริหารงานและความสัมพันธ์ของเอกสารในระบบ

- 4.5.4.2 องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการเก็บรักษาและควบคุมเอกสาร เพื่อให้แน่ใจว่า เอกสารมีความทันสมัยและใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยอย่างน้อยจะต้องมีการควบคุมดังนี้
- (1) ต้องกำหนดวิธีการในการออกเอกสาร การแก้ไข การทบทวน และการรับรองเอกสารโดยบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้
  - (2) ต้องจัดทำบัญชีหลักของเอกสาร และวิธีการในการแจกจ่ายเอกสาร
  - (3) ต้องกำหนดสถานที่ใช้งานทุกจุดปฏิบัติงานตามความเหมาะสม
  - (4) มีเอกสารที่ใช้ปฏิบัติงานฉบับล่าสุด ณ จุดปฏิบัติงานโดยมีการชี้บ่งสถานะปัจจุบันของเอกสาร และเอกสารที่ยกเลิกต้องนำออกไปจากสถานที่ใช้งานโดยทันที เว้นแต่จะมีการป้องกันมิให้มีการนำไปใช้งานโดยไม่ได้ตั้งใจ
  - (5) มีวิธีการชี้บ่งเอกสารที่ยกเลิกแล้ว แต่เก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์ทางกฎหมายหรือเพื่อใช้ในการอ้างอิง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.5 การจัดซื้อและการจัดจ้าง

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการจัดซื้อและการจัดจ้างในส่วนที่จะมีผลต่ออาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดย

- 4.5.5.1 การจัดซื้อผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือเครื่องจักร ต้องพิจารณาถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และมีการดำเนินการเพื่อป้องกันอันตราย โดยกำหนดข้อมูลรายละเอียดความต้องการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย พร้อมทั้งตรวจรับตามข้อมูลรายละเอียดที่กำหนดไว้
- ในกรณีที่เป็นสารเคมีอันตรายต้องมีเอกสารแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย เพื่อจะได้ใช้สารเคมีนั้นอย่างถูกต้องและปลอดภัย
- ในกรณีที่เป็นอุปกรณ์ หรือเครื่องมือเครื่องจักรต้องมีเอกสารคู่มือ เพื่อการใช้งานที่ถูกต้องและปลอดภัย
- 4.5.5.2 การจัดซื้ออุปกรณ์ตรวจวัดที่เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ต้องพิจารณาถึงการสอบเทียบ (calibration) อุปกรณ์ตรวจวัดเพื่อความถูกต้องในการตรวจวัด และต้องมีเอกสารคู่มือการใช้งาน
- 4.5.5.3 การจัดจ้างผู้รับเหมาและผู้รับเหมาช่วง ต้องจัดจ้างโดยพิจารณาถึงความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และต้องมีข้อกำหนดวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้องและปลอดภัย รวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อควบคุมดูแลการทำงานของผู้รับเหมาและผู้รับเหมาช่วง ให้เป็นไปตามวิธีปฏิบัติที่กำหนด

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.6 การควบคุมการปฏิบัติ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการควบคุมการปฏิบัติของลูกจ้างในแต่ละกิจกรรม ซึ่งรวมถึง การใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมืออย่างปลอดภัย การจัดให้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม การบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ รวมทั้งการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การเก็บรักษา การส่งมอบ เป็นต้น เพื่อให้แน่ใจว่า กิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปด้วยความปลอดภัยและเป็นไปตามนโยบายและการเตรียมการจัดการ และต้องมีการดำเนินการดังนี้

(1) การปฏิบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมาย มาตรฐานที่ใช้อ้างอิง แผนงานความปลอดภัยและ/หรือขั้นตอนการดำเนินงาน

(2) กระบวนการอนุญาตให้ทำงานที่มีความเสี่ยง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.7 การเตรียมความพร้อมสำหรับภาวะฉุกเฉิน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับภาวะฉุกเฉิน โดยกำหนดแผนฉุกเฉินเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งกำหนดให้มีการฝึกซ้อมภายในเวลาที่กำหนด ตรวจสอบอุปกรณ์ที่จะใช้ในภาวะฉุกเฉินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถใช้งานได้ และทบทวนแผนฉุกเฉินภายหลังการเกิดภาวะฉุกเฉินและภายหลังการฝึกซ้อม

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.5.8 การเตือนอันตราย

องค์กรต้องจัดให้มีการเตือนอันตราย ในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง โดยครอบคลุมถึง ชนิด สถานะของวัตถุอันตราย รวมทั้งสถานภาพของเครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้า และสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยอาจใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีความทนทาน เข้าใจง่าย ชัดเจน เป็นไปตามมาตรฐานของทางราชการหรือตามหลักสากล ในกรณีที่ไม่มีการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ให้องค์กรจัดทำขึ้น ทั้งนี้ต้องจัดทำเป็นเอกสารเพื่อการอ้างอิง

4.6 การตรวจสอบและแก้ไข

4.6.1 การติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้บรรลุนโยบายและการเตรียมการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่กำหนดไว้

ในกรณีที่มีการใช้เครื่องมือเพื่อตรวจวัดต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ วิธีการเก็บ ตรวจวัดและวิเคราะห์ตัวอย่าง การสอบเทียบ (calibration) การดูแลรักษาและการซ่อมบำรุงอย่างเหมาะสม

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.6.2 การตรวจประเมิน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามช่วงเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และมีการตรวจประเมินตลอดทั้งองค์กร โดยต้องครอบคลุมขอบข่าย ความถี่ วิธีการตรวจประเมิน รวมทั้งความรับผิดชอบในการตรวจประเมิน และผู้ตรวจประเมินต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีความเป็นอิสระจากกิจกรรมที่ทำการตรวจประเมิน ซึ่งอาจมาจากบุคคลภายในองค์กรก็ได้ เพื่อตัดสินว่า

(1) ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้

(2) องค์กรได้ดำเนินการและบรรลุผลตามนโยบายและการเตรียมการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

แผนการตรวจประเมินขึ้นกับระดับความเสี่ยงและผลการตรวจประเมินที่ผ่านมา นอกจากนี้ต้องมีการรายงานผลการตรวจประเมิน และส่งให้บุคคลที่ถูกต้องตรวจประเมิน ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานที่ถูกรวบรวมประเมินรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำการแก้ไข

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.6.3 การแก้ไขและการป้องกัน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการติดตามตรวจสอบ การวัดผลการปฏิบัติ การตรวจประเมิน รายงานอุบัติการณ์ ซึ่งรวมถึงอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ ข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะ โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ อำนาจการจัดการในการสอบสวนสาเหตุที่แท้จริงของข้อบกพร่อง แล้วดำเนินการแก้ไข เพื่อลดผลกระทบใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามสาเหตุภายในระยะเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องซ้ำอีก

องค์กรจะต้องนำวิธีการดำเนินการแก้ไขและการป้องกันไปใช้ พร้อมทั้งปรับปรุงเอกสารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้เป็นไปตามการดำเนินการแก้ไขและการป้องกันนั้น

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

4.6.4 การจัดทำและเก็บบันทึก

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงการชี้แจง การรวบรวม การทำดัชนี การจัดเก็บ การรักษา และการทำลายบันทึกด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นอกจากนี้ให้ถือว่าบันทึกด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ผู้รับเหมาหรือผู้รับเหมาช่วงได้จัดทำขึ้นตามข้อ 4.5.5.3 เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำบันทึก

บันทึกอาจอยู่ในรูปใดก็ได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น แต่ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถชี้แจงและสามารถสอกลับไปยังกิจกรรมต่าง ๆ ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งต้องมีการเก็บรักษาบันทึกให้สามารถเรียกมาใช้งานได้ง่าย มีการป้องกันการเสียหาย การเสื่อมสภาพหรือการสูญหาย และต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษาเพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้

4.7 การทบทวนการจัดการ

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรหรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรและคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบกิจการที่มีตามกฎหมาย ต้องทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าระบบการจัดการยังคงมีความเหมาะสม มีความเพียงพอ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องพิจารณาถึง

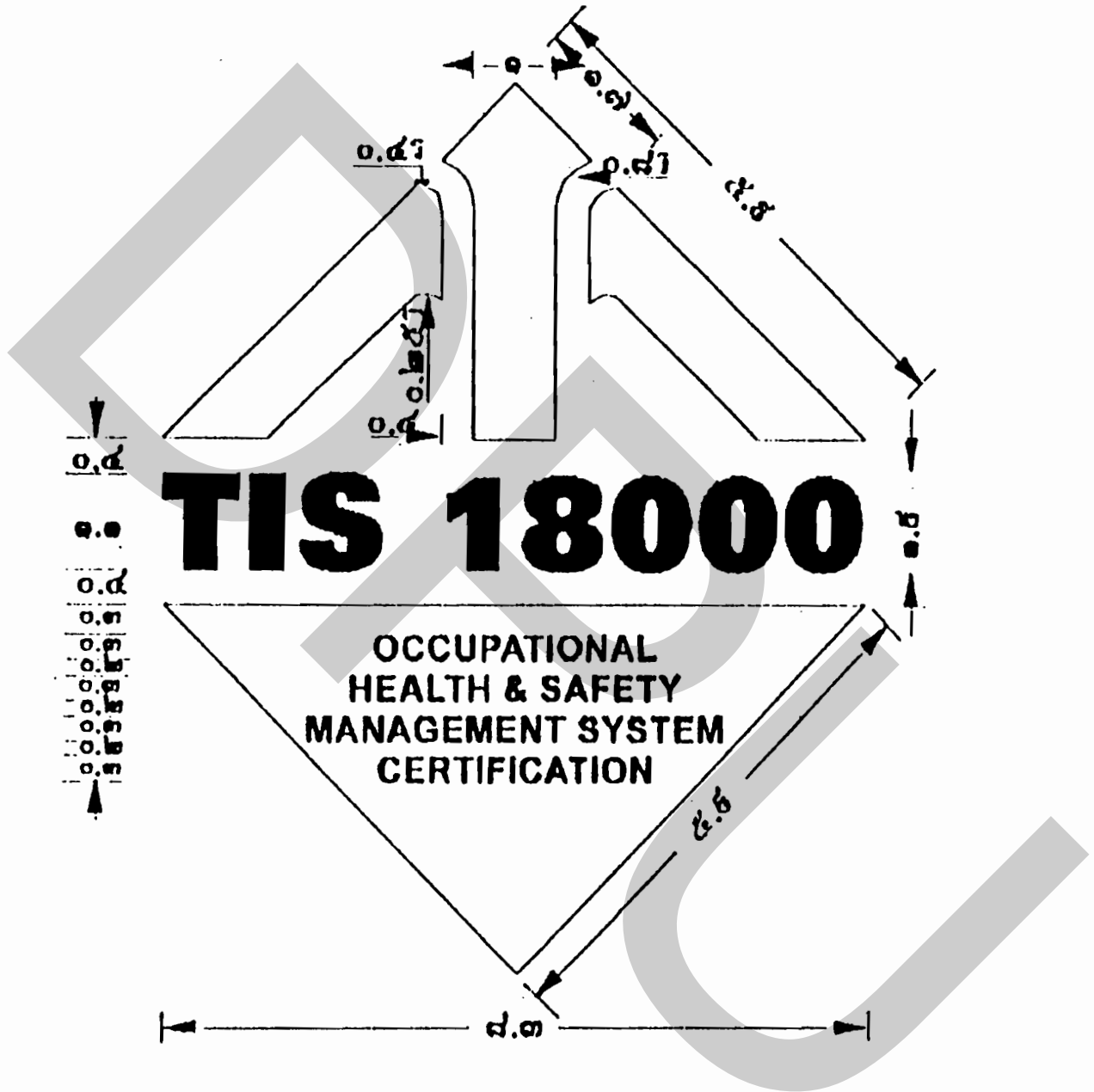
- (1) ผลการดำเนินงานของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั้งหมด
- (2) ผลการดำเนินงานเฉพาะแต่ละข้อกำหนดของระบบการจัดการ
- (3) สิ่งที่พบจากการตรวจประเมิน
- (4) ปัจจัยภายในและภายนอก เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กร แนวทางการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่ในองค์กร ข้อปฏิบัติและการดำเนินงานที่ดีกว่าซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานอื่นได้จัดทำเอาไว้ (best practice) การแก้ไขตามข้อกำหนดของกฎหมาย การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องวิเคราะห์ว่าการกระทำใดที่จำเป็นต้องแก้ไขจากข้อบกพร่องของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องพิจารณาความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การเตรียมการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบอื่น ๆ ของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยพิจารณาจากผลการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สมภาวะการณที่เปลี่ยนไป และเจตจำนงที่จะให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.6.4

การแสดงตราเครื่องหมาย มอก. 18000

หน้า ๑

เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๖๗ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๐

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

ฉบับที่ ๒๒๖๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐)

ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ. ๒๕๑๑

เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับการรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศ กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับการรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง มาตรฐานเลขที่ มอก. ๕๐๖๑ - ๒๕๕๐ ไว้ ดังมีรายละเอียด ต่อท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

กร ทักษะรังสี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

มอก. 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับการรับรองระบบงาน ของหน่วยรับรอง

บทนำ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดขึ้นโดยรับ ISO/IEC GUIDE 61 : 1996 General requirements for assessment and accreditation of certification/registration bodies มาใช้ในระดับเหมือนกันทุกประการ (identical) โดยใช้ ISO/IEC GUIDE ฉบับภาษาอังกฤษเป็นหลัก

ขอบข่าย

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนด ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับองค์กรที่ประสงค์จะได้รับการยอมรับในระดับประเทศหรือระดับระหว่างประเทศว่ามีความสามารถและความน่าเชื่อถือในการตรวจประเมินและรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง รายละเอียดให้เป็นไปตาม ISO/IEC GUIDE 61 : 1996 ข้อ 1.1

เอกสารอ้างอิง

ISO/IEC Guide 2 : 1996 General terms and their definitions concerning standardization and related activities
 ISO/IEC Guide 25 : 1990 General requirements for the competence of calibration and testing laboratories
 ISO/IEC Guide 27 : 1983 Guidelines for corrective action to be taken by a certification body in the event of misuse of its mark of conformity
 ISO/IEC Guide 28 : 1982 General rules for a model third-party certification system for products
 ISO/IEC Guide 40 : -¹⁾ General requirements for bodies operating product certification systems
 ISO/IEC Guide 62 : 1996 General requirements for bodies operating assessment and certification/registration of quality systems
 ISO 8402 : 1994 Quality management and quality assurance – Vocabulary
 ISO 10011-1 : 1990 Guidelines for auditing quality systems – Part 1 : Auditing
 ISO 10011-2 : 1991 Guidelines for auditing quality systems – Part 2 : Qualification criteria for quality systems auditors
 หมายเหตุ ¹⁾ จะประกาศต่อไป (ฉบับแก้ไขปรับปรุงของ ISO/IEC guide 40 : 1983)

มอก. 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ ให้เป็นไปตาม ISO/IEC GUIDE 2 และ ISO 8402

ข้อกำหนดสำหรับหน่วยรับรองระบบงาน

มีข้อกำหนดระบุไว้ 7 ข้อ คือ หน่วยรับรองระบบงาน บุคลากรของหน่วยรับรองระบบงาน การตัดสินใจให้การรับรองระบบงาน การอ้างถึงสถานภาพการรับรองระบบงาน การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในการรับรองระบบงาน การอุทธรณ์ การร้องเรียนและการโต้แย้ง และการเข้าถึงบันทึกของการอุทธรณ์ การร้องเรียนและการโต้แย้ง รายละเอียดให้เป็นไปตาม ISO/IEC GUIDE 61 : 1996 ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 ข้อ 2.3 ข้อ 2.4 ข้อ 2.5 ข้อ 2.6 และข้อ 2.7 ตามลำดับ

ข้อกำหนดในการตรวจประเมิน

มีข้อกำหนดระบุไว้ 5 ข้อ คือ การยื่นขอรับการรับรองระบบงาน การเตรียมการตรวจประเมิน การตรวจประเมิน รายงานการตรวจประเมิน และขั้นตอนการตรวจติดตามผลและการตรวจประเมินใหม่ รายละเอียดให้เป็นไปตาม ISO/IEC GUIDE 61 : 1996 ข้อ 3.1 ข้อ 3.2 ข้อ 3.3 ข้อ 3.4 และข้อ 3.5 ตามลำดับ

Introduction

The requirements contained in this Guide are written, above all, to be considered as general requirements for bodies operating accreditation systems. This Guide, however, is in three sections so that if used by organizations other than accreditation bodies concerned with recognition of competence, Sections 1 and 3 apply, and users need simply replace "accreditation" by "recognition".

Ref. 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 01 : 1996

General requirements for assessment and accreditation of certification/registration bodies

Section 1: General

1.1 Scope

This Guide specifies general requirements for a body to follow if it is to be recognized at a national or international level as competent and reliable in assessing and subsequently accrediting certification bodies or registration bodies. Conformity to the requirements of this Guide will promote equivalence of national systems and facilitate agreements on mutual recognition of accreditations between such bodies.

The primary objective of this Guide is to describe accreditation as providing, by means of assessment and subsequent surveillance, an assurance that the market can rely on certificates issued by the accredited bodies. However, organizations other than accreditation bodies, concerned with recognition of competence, may also use it by replacing "accreditation" by "recognition".

In some countries, bodies which verify conformity of products, processes, services or systems to specified standards are called "certification bodies", in other countries "registration bodies", and in still others "assessment bodies". For ease of understanding, this Guide always refers to such bodies as "bodies". This should not be understood to be limiting, as this Guide may also be applicable to the assessment and accreditation of conformity assessment bodies other than certification or registration bodies, such as inspection bodies.

NOTE 1 It is recognized that agreements on mutual recognition of accreditations aiming at the removal of barriers to cross-border trade may have to cover other aspects not explicitly specified in these general requirements, such as

the exchange of staff or training programmes. In particular, with a view to create confidence and harmonize the interpretation and implementation of standards, each accreditation body should encourage technical cooperation and exchange of experience among bodies accredited by it, and it should be prepared to exchange information on accreditation procedures and practices with other accreditation bodies. Certification and certification/registration body standards often contain non-specific requirements such as "staff shall be competent". Mutual recognition of accreditation requires harmonization of interpretation of such clauses.

1.2 References

ISO/IEC Guide 2:1996, *General terms and their definitions concerning standardization and related activities*.

ISO/IEC Guide 25:1990, *General requirements for the competence of calibration and testing laboratories*.

ISO/IEC Guide 27:1983, *Guidelines for corrective action to be taken by a certification body in the event of misuse of its mark of conformity*.

ISO/IEC Guide 28:1982, *General rules for a model third-party certification system for products*.

ISO/IEC Guide 40:—¹⁾, *General requirements for bodies operating product certification systems*.

1) To be published. (Revision of ISO/IEC Guide 40:1983)

non. 5001-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

ISO/IEC Guide 62:1996, *General requirements for bodies operating assessment and certification/registration of quality systems.*

ISO 8402:1994, *Quality management and quality assurance — Vocabulary.*

ISO 10011-1:1990, *Guidelines for auditing quality systems — Part 1: Auditing.*

ISO 10011-2:1991, *Guidelines for auditing quality systems — Part 2: Qualification criteria for quality systems auditors.*

1.3 Definitions

For the purposes of this Guide, the relevant definitions given in ISO/IEC Guide 2 and ISO 8402 apply.

num. 5001-2540

ISO/IEC GUIDE 61: 1990

Section 2: Requirements for accreditation bodies

2.1 Accreditation body

2.1.1 General provisions

2.1.1.1 The policies and procedures under which the accreditation body operates shall be non-discriminatory, and they shall be administered in a non-discriminatory manner. Procedures shall not be used to impede or inhibit access by applicant bodies other than as specified in this Guide.

2.1.1.2 The accreditation body shall make its services accessible to all applicants whose activities fall within its declared field of operation. There shall not be undue financial or other conditions. Access shall not be conditional upon the size of the applicant body or membership of any association or group, nor shall accreditation be conditional upon the number of bodies already accredited.

2.1.1.3 The accreditation criteria against which the competence of an applicant body is assessed shall be those outlined in the ISO/IEC Guides 40 and 62 or other normative documents relevant to the function performed. If an explanation is required as to the application of these documents to a specific accreditation programme, it shall be formulated by relevant and impartial committees or persons possessing the necessary technical competence, and published by the accreditation body.

2.1.1.4 The accreditation body shall confine its requirements, assessment and decisions on accreditation to those matters specifically related to the scope of the accreditation being considered.

2.1.2 Organization

The structure of the accreditation body shall be such as to give confidence in its accreditations.

In particular, the accreditation body shall

- a) be impartial;
- b) be responsible for its decisions relating to the granting, maintaining, extending, reducing, suspending and withdrawing of accreditation;
- c) identify the management (committee, group or person) which will have overall responsibility for all of the following:
  - 1) performance of assessment and accreditation as defined in this Guide,
  - 2) formulation of policy matters relating to the operation of the accreditation body,
  - 3) decisions on accreditation,
  - 4) supervision of the implementation of its policies,
  - 5) supervision of the finances of the accreditation body,
  - 6) delegation of authority to committees or individuals, as required, to undertake defined activities on its behalf;
- d) have documents which demonstrate that it is a legal entity;
- e) have a documented structure which safeguards impartiality, including provisions to assure the impartiality of the operations of the accreditation body; this structure shall enable the participation of all parties significantly concerned in the development of policies and principles regarding the content and functioning of the accreditation system;
  - f) ensure that each decision on accreditation is taken by a person or persons different from those who carried out the assessment;
  - g) have rights and responsibilities relevant to its accreditation activities;
  - h) have adequate arrangements to cover liabilities arising from its operations and/or activities;
  - i) have the financial stability and resources required for the operation of an accreditation system;
  - j) employ a sufficient number of personnel having the necessary education, training, technical knowledge and experience for performing accreditation functions relating to the type, range and volume of work performed, under a responsible senior executive;
  - k) have a quality system, as outlined in 2.1.4, giving confidence in its ability to operate an accreditation system for certification/registration bodies;
  - l) have policies and procedures that distinguish between accreditation and any other activities in which the accreditation body is engaged;

norm. 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

- m) together with its senior executive and staff, be free from any commercial, financial and other pressures which might influence the results of the accreditation process;
- n) have formal rules and structures for the appointment and operation of any committees which are involved in the accreditation process; such committees shall be free from any commercial, financial and other pressures that might influence decisions (see note 2);
- o) ensure that activities of related bodies do not affect the confidentiality, objectivity or impartiality of its accreditations and shall not offer or provide, directly or indirectly,
  - 1) those services that it accredits others to perform,
  - 2) consulting services to obtain or maintain accreditation,
  - 3) services to design, implement or maintain a certification scheme (see note 3);
- p) have policies and procedures for the resolution of complaints, appeals and disputes received from bodies or other parties about the handling of accreditation or any related matters.

NOTES

2 A structure where members are chosen to provide a balance of interests, where no single interest predominates, will be deemed to satisfy this provision.

3 Other products, processes or services may be offered, directly or indirectly, provided they do not compromise confidentiality or the objectivity or impartiality of its accreditation process and decisions.

2.1.3 Subcontracting

When an accreditation body decides to subcontract work related to accreditation (e.g. audits) to an external body or person, a properly documented agreement covering the arrangements, including confidentiality and conflict of interests, shall be drawn up. The accreditation body shall

- a) take full responsibility for such subcontracted work and maintain its responsibility for granting, maintaining, extending, reducing, suspending or withdrawing accreditation;
- b) ensure that the subcontracted body or person is competent and complies with the applicable provisions of this Guide and is not involved, either directly or through its employer, with the design, implementation or maintenance of a certification or certification/registration scheme in such a way that impartiality could be compromised;

- c) obtain the consent of the applicant or accredited body.

NOTE 4 Requirements a) and b) are also relevant, by extension, when an accreditation body uses, for granting its own accreditation, work provided by another accreditation body with which it has signed an agreement.

2.1.4 Quality system

2.1.4.1 The management of the accreditation body with executive responsibility for quality shall define and document its policy for quality, including objectives for quality and its commitment to quality. The management shall ensure that this policy is understood, implemented and maintained at all levels of the organization.

2.1.4.2 The accreditation body shall operate a quality system in accordance with the relevant elements of this Guide and appropriate to the type, range and volume of work performed. This quality system shall be documented and the documentation shall be available for use by the staff of the accreditation body. The accreditation body shall ensure effective implementation of the documented quality system procedures and instructions. The accreditation body shall designate a person with direct access to its highest executive level who, irrespective of other responsibilities, shall have defined authority to

- a) ensure that a quality system is established, implemented and maintained in accordance with this Guide;
- b) report on the performance of the quality system to the management of the accreditation body for review and as a basis for improvement of the quality system.

2.1.4.3 The quality system shall be documented in a quality manual and associated quality procedures, and the quality manual shall contain or refer to at least the following:

- a) a quality policy statement;
- b) a brief description of the legal status of the accreditation body, including the names of its owners, if applicable, and, if different, the names of the persons who control it;
- c) the names, qualifications, experience and terms of reference of the senior executive and other accreditation personnel influencing the quality of the accreditation function;
- d) an organization chart showing lines of authority, responsibility and allocation of functions stemming from the senior executive and, in particular, the relationship between those responsible for the assessment and those taking decisions regarding accreditation;

ISO 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

- e) a description of the organization of the accreditation body, including details of the management (committee, group or person) identified in 2.1.2 c), its constitution, terms of reference and rules of procedure;
- f) the policy and procedures for conducting management reviews;
- g) administrative procedures including document control;
- h) the operational and functional duties and services pertaining to quality, so that the extent and limits of each person's responsibility are known to all concerned;
- i) the policy and procedures for the recruitment and training of accreditation body personnel (including auditors) and monitoring their performance;
- j) a list of its subcontractors and details of the procedures for assessing, recording and monitoring their competence;
- k) its procedures for handling nonconformities and for assuring the effectiveness of any corrective actions taken;
- l) the policy and procedures for implementing the accreditation process, including
  - 1) the conditions for issue, retention and withdrawal of accreditation documents,
  - 2) checks of the use and application of documents used in the accreditation,
  - 3) the procedures for assessing and accrediting applicants,
  - 4) the procedures for surveillance and re-assessment of accredited bodies;
- m) the policy and procedures for dealing with appeals, complaints and disputes;
- n) the procedures for conducting internal audits based on the provisions of ISO 10011-1.

2.1.5 Conditions for granting, maintaining, extending, reducing, suspending and withdrawing accreditation

2.1.5.1 The accreditation body shall specify the conditions for granting, maintaining, extending and reducing accreditation, and the conditions under which accreditation may be suspended or withdrawn, partially or in total, for all or part of the accredited body's scope of accreditation. In particular, the accreditation body shall require the body to notify it promptly of any intended changes to the quality system or other changes which may affect conformity.

2.1.5.2 The accreditation body shall have procedures to

- a) grant, maintain, withdraw and suspend accreditation;
- b) extend or reduce the scope of accreditation;
- c) conduct reassessment in the event of changes significantly affecting the activity and operation of the accredited body (such as change of ownership, changes in personnel or equipment), or if analysis of a complaint or any other information indicates that the accredited body no longer complies with the requirements of the accreditation body.

2.1.6 Internal audits and management reviews

2.1.6.1 The accreditation body shall conduct periodic internal audits covering all procedures in a planned and systematic manner, to verify that the quality system is being implemented and is effective. The accreditation body shall ensure that

- a) personnel responsible for the area audited are informed of the outcome of the audit;
- b) corrective action is taken in a timely and appropriate manner;
- c) the results of the audit are documented.

2.1.6.2 The top management of the accreditation body shall review its quality system at defined intervals sufficient to ensure its continuing suitability and effectiveness in satisfying the requirements of this Guide and the stated quality policy and objectives. Records of such reviews shall be maintained.

2.1.7 Documentation

2.1.7.1 The accreditation body shall document, update at regular intervals, and make available (through publications, electronic media or other means), on request,

- a) information about the authority under which the accreditation body operates;
- b) a documented statement of its accreditation system, including its rules and procedures for granting, maintaining, extending; reducing, suspending and withdrawing accreditation;
- c) information about the assessment and accreditation process;
- d) a description of the means by which the accreditation body obtains financial support, and general information on the fees charged to applicants and accredited bodies;

ISO 5001-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

- e) a description of the rights and duties of applicants and accredited bodies, as specified, including requirements, restrictions or limitations on the use of the accreditation body's logo and on the ways of referring to the accreditation granted;
- f) information on procedures for handling complaints, appeals and disputes;
- g) a directory of accredited bodies including their locations, describing the scope of accreditation granted to each.

2.1.7.2 The accreditation body shall establish and maintain procedures to control all documents and data that relate to its accreditation functions. These documents shall be reviewed and approved for adequacy by appropriately authorized and competent personnel prior to issuing any documents following initial development or any subsequent amendment or change being made. A listing of all appropriate documents with the respective issue and/or amendment status identified shall be maintained. The distribution of all such documents shall be controlled to ensure that the appropriate documentation is made available to personnel of the accreditation body, or applicants and accredited bodies, when required to perform any function relating to the activities of applicants and accredited bodies.

2.1.8 Records

2.1.8.1 The accreditation body shall maintain a record system to suit its particular circumstances and to comply with existing regulations. The records shall demonstrate that accreditation procedures have been effectively fulfilled, particularly with respect to application forms, assessment reports, and other documents relating to granting, maintaining, extending, reducing, suspending or withdrawing accreditation. The records shall be identified, managed and disposed of in such a way as to ensure the integrity of the process and confidentiality of the information. The records shall be kept for a period of time so that continued confidence may be demonstrated for at least one full accreditation cycle, or as required by law.

2.1.8.2 The accreditation body shall have a policy and procedures for retaining records for a period consistent with its contractual, legal or other obligations. The accreditation body shall have a policy and procedures concerning access to these records consistent with 2.1.9.1.

2.1.9 Confidentiality

2.1.9.1 The accreditation body shall have adequate arrangements, consistent with applicable laws, to safeguard confidentiality of the information obtained in the course of its accreditation activities at all levels of

its organization, including committees and external bodies or individuals acting on its behalf.

2.1.9.2 Except as required in this Guide, information about a particular body shall not be disclosed to a third party without the written consent of the body. Where the law requires information to be disclosed to a third party, the body shall be informed of the information provided, as permitted by the law.

2.2 Accreditation body personnel

2.2.1 General

2.2.1.1 The personnel of the accreditation body involved in accreditation shall be competent for the functions they perform.

2.2.1.2 Information on the relevant qualifications, training and experience of each member of the personnel involved in the accreditation process shall be maintained by the accreditation body. Records of training and experience shall be kept up to date.

2.2.1.3 Clearly documented instructions shall be available to the personnel describing their duties and responsibilities. These instructions shall be maintained up to date.

2.2.2 Qualification criteria for auditors and technical experts

2.2.2.1 In order to ensure that assessments are carried out effectively and uniformly, the minimum relevant criteria for competence shall be defined by the accreditation body.

2.2.2.2 Auditors shall meet the requirements of the appropriate international documentation. For the assessment of quality systems, the relevant guidelines for auditing are those defined in ISO 10011-1, and the relevant criteria for auditors are those defined in ISO 10011-2.

2.2.2.3 Technical experts are not required to comply with the requirements for auditors covered in ISO 10011-2. Guidance on their personal attributes may be obtained from ISO 10011-2:1991, clause 7.

2.2.3 Selection procedure

2.2.3.1 Selection of auditors and technical experts, in general

The accreditation body shall have a procedure for

ISO 5001-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

- a) selecting auditors and, if applicable, technical experts on the basis of their competence, training, qualifications and experience;
- b) initially assessing the conduct of auditors and technical experts during assessments, and subsequently monitoring the performance of auditors and technical experts.

2.2.3.2 Assignment for a specific assessment

When selecting the audit team to be appointed for a specific assessment, the accreditation body shall ensure that the skills brought to each assignment are appropriate. The team shall

- a) be familiar with the relevant legal regulations, accreditation procedures and accreditation requirements;
- b) have a thorough knowledge of the relevant assessment method and assessment documents;
- c) have appropriate technical knowledge of the specific activities for which accreditation is sought and, where relevant, with associated procedures and their potential for failure (technical experts who are not auditors may fulfil this function);
- d) have a degree of understanding sufficient to make a reliable assessment of the competence of the body to operate within its scope;
- e) be able to communicate effectively, both in writing and orally, in the required languages;
- f) be free from any interest that might cause team members to act in other than an impartial or non-discriminatory manner, for example,
  - 1) audit team members or their organization shall not have provided consulting services to the applicant or accredited body which compromise the accreditation process and decision,
  - 2) in accordance with the directives of the accreditation body, the audit team members shall inform the accreditation body, prior to the assessment, about any existing, former or envisaged link between themselves or their organization and the body to be assessed.

2.2.4 Contracting of assessment personnel

The accreditation body shall require the personnel involved in the assessment to sign a contract or other document by which they commit themselves to comply with the rules defined by the accreditation body, including those relating to confidentiality and those relating to independence from commercial and other interests, and any prior and/or present link with

the bodies to be assessed. The accreditation body shall ensure that, and document how, any subcontracted assessment personnel satisfy all the requirements for personnel outlined in this Guide.

2.2.5 Assessment personnel records

2.2.5.1 The accreditation body shall possess and maintain up-to-date records on personnel conducting assessments, consisting of

- a) name and address;
- b) affiliation and position held in the organization;
- c) educational qualifications and professional status;
- d) experience and training in each field of competence of the accreditation body;
- e) date of most recent updating of record;
- f) performance appraisal.

2.2.5.2 The accreditation body shall ensure, and verify, that any subcontracted body maintains records, which satisfy the requirements of this Guide, of assessment personnel who are subcontracted to the accreditation body.

2.2.6 Procedures for assessment teams

Assessment teams shall be provided with up-to-date assessment instructions and all relevant information on accreditation arrangements and procedures.

2.3 Decision on accreditation

2.3.1 The decision whether or not to accredit a body shall be taken on the basis of the information gathered during the accreditation process and any other relevant information. Those who make the accreditation decision shall not have participated in the audit.

2.3.2 The accreditation body shall not delegate authority for granting, maintaining, extending, reducing, suspending or withdrawing accreditation to an outside person or body.

2.3.3 The accreditation body shall provide to each of its accredited bodies accreditation documents such as a letter or a certificate signed by an officer who has been assigned such responsibility. These accreditation documents shall identify, for the body and each of its sites covered by the accreditation,

- a) the name and address;
- b) the scope of the accreditation granted, including as appropriate
  - 1) the type of certification/registration scheme,

NON. 5001-2540

ISO/IEC GUIDE 61 : 1996

- 2) the standards and/or other normative documents and regulatory requirements against which products, services or systems are certified or registered,
  - 3) industry sectors,
  - 4) product categories;
- c) the effective date of accreditation and, as applicable, the term for which the accreditation is valid.

2.3.4 In response to an application for an amendment to the scope of an accreditation already granted, the accreditation body shall decide what, if any, assessment procedure is appropriate to determine whether or not the amendment should be granted and shall act accordingly.

2.4 References to accredited status

2.4.1 An accreditation body which is proprietor or licensee of a symbol or logo, intended for use under its accreditation programme, shall have a policy governing its use. It shall normally allow an accredited body to refer to its accreditation in certificates, reports, and stationery and publicity material relating to accredited activities.

2.4.2 The accreditation body shall not allow use of its mark or logo in any way which implies that the accreditation body itself approved a product, service or system certified or registered by an accredited body. Where a supplier is certified/registered only with respect to its quality system, the symbol or logo shall not be used on a product or in any other way that may be interpreted as denoting product conformance. Where the supplier's products are certified under product conformance arrangements, the symbol or logo may appear on the product if permitted by the rules of the accreditation body.

2.4.3 The accreditation body shall take suitable action to deal with incorrect references to the accreditation system, or misleading use of accreditation logos found in advertisements, catalogues, etc.

NOTE 5 Such action could include corrective action, withdrawal of certificate, publication of the transgression and, if necessary, other legal action.

2.5 Change in the accreditation requirements

The accreditation body shall give due notice of any changes it intends to make in its requirements for accreditation. It shall take account of views expressed by interested parties before deciding on the precise form and effective date of the changes. Following a decision on, and publication of, the changed requirements, it shall verify that each accredited body carries out any necessary adjustments to its procedures within such time as, in the opinion of the accreditation body, is reasonable.

2.6 Appeals, complaints and disputes

2.6.1 Appeals, complaints and disputes brought before the accreditation body by certification/registration bodies or other parties shall be subject to the procedures of the accreditation body.

2.6.2 The accreditation body shall

- a) keep a record of all appeals, complaints and disputes, and remedial actions relative to accreditation;
- b) take appropriate corrective and preventive action;
- c) document the actions taken and assess their effectiveness.

2.7 Access to records of appeals, complaints and disputes

The accreditation body shall require each applicant and accredited body to make available to it, when requested, the records of all complaints, appeals and disputes, and subsequent actions.

ISO 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 81 : 1990

Section 3: Requirements for assessment

3.1 Application for accreditation

3.1.1 Information on the procedure

3.1.1.1 A detailed description of the assessment and accreditation procedure, the documents containing the requirements for accreditation, and documents describing the rights and duties of accredited bodies shall be maintained up to date as specified in 2.1.7.1 and shall be provided to applicants and accredited bodies.

3.1.1.2 The accreditation body shall require that a body

- a) always complies with the relevant provisions of this Guide;
- b) makes all necessary arrangements for the conduct of the assessment, including provision for examining documentation and the access to all areas, records (including internal audit reports) and personnel for the purposes of assessment, surveillance, reassessment and resolution of complaints;
- c) only claims that it is accredited with respect to those activities for which it has been granted accreditation;
- d) does not use its accreditation in such a manner as to bring the accreditation body into disrepute, and does not make any statement regarding its accreditation which the accreditation body may consider misleading or unauthorized;
- e) upon suspension or withdrawal of its accreditation (however determined), discontinues use of all advertising matter that contains any reference thereto and returns any accreditation documents as required by the accreditation body;
- f) does not allow the fact of its accreditation to be used to imply that a product, process, system or person is approved by the accreditation body;
- g) ensures that no accreditation document, mark or report, or any part thereof, is used in a misleading manner;
- h) in making reference to its accreditation status in communication media such as documents, brochures or advertising, complies with the requirements of the accreditation body.

3.1.1.3 When the desired scope of accreditation is related to a specific programme, any necessary explanation shall be provided to the applicant.

3.1.1.4 If requested, additional application information shall be provided to the body.

3.1.2 The application

3.1.2.1 The accreditation body shall require an official application form, duly completed and signed by a duly authorized representative of the applicant, in which or attached to which

- a) the scope of the desired accreditation is defined;
- b) the applicant agrees to comply with the requirements for accreditation and to supply any information needed for its evaluation.

3.1.2.2 At least the following information shall be provided by the applicant prior to the on-site assessment:

- a) the general features of the applicant body, such as corporate entity, name, addresses, legal status and, where relevant, human and technical resources;
- b) general information concerning the body covered by the application, such as its functions, and its relationship in a larger corporate entity, and its physical locations;
- c) a description of the systems or products it registers or certifies, and the standards or other normative documents applicable to each;
- d) a copy of its quality manual and, where required, the associated documentation.

The information gathered may be used for the preparation of on-site assessment and shall be treated with appropriate confidentiality.

3.2 Preparation for assessment

3.2.1 Before proceeding with the assessment, the accreditation body shall conduct, and maintain records of, a review of the request for accreditation to ensure that

- a) the requirements for accreditation are clearly defined and documented;
- b) any difference in understanding between the accreditation body and the applicant is resolved;
- c) the accreditation body has the capability to perform the accreditation service with respect to the scope of the accreditation sought, the location of the applicant's operations, and any special re-

Norm. 5061-2540

ISO/IEC GUIDE 61: 1996

quirements such as the language used by the applicant.

3.2.2 The accreditation body shall prepare a plan for its assessment activities to allow for the necessary arrangements to be made.

3.2.3 The accreditation body shall nominate a qualified audit team to evaluate all material collected from the applicant and to conduct the audit on its behalf. Experts in the areas to be assessed may be attached to the accreditation body's team as advisers.

3.2.4 The body shall be informed of the names of the members of the audit team who will carry out the assessment, with sufficient notice to appeal against the appointment of any particular auditors or experts.

3.2.5 The audit team shall be formally appointed and provided with the appropriate working documents. The plan for and the date of the audit shall be agreed with the body. The mandate given to the audit team shall be clearly defined and made known to the body, and shall require the audit team to examine the structure, policies and procedures of the body, and confirm that these meet all the requirements relevant to the scope of accreditation, and that the procedures are implemented and are such as to give confidence in the certifications or registrations of the body.

3.3 Assessment

3.3.1 The audit team shall assess all services of the body covered by the defined scope against all applicable accreditation requirements.

3.3.2 The accreditation body shall witness fully the on-site activities of one or more assessments or audits conducted by an applicant body before an initial accreditation is granted for any function requiring on-site activity by the applicant.

3.4 Assessment report

3.4.1 The accreditation body may adopt reporting procedures that suit its needs but, as a minimum, these procedures shall ensure that

- a) a meeting takes place between the audit team and the body's management prior to leaving the premises, at which the audit team provides a written or oral indication on the conformity of the applicant body with the particular accreditation requirements and provides an opportunity for the body to ask questions about the findings and their basis;
- b) the audit team provides the accreditation body with a report of its findings as to the body's conformity to all of the accreditation requirements;

- c) a report on the outcome of the assessment is promptly brought to the body's attention by the accreditation body, identifying any nonconformity to be discharged in order to comply with all of the accreditation requirements;

- d) the accreditation body shall invite the body to comment on the report and to describe the specific actions taken or planned to be taken within a defined time, to remedy any nonconformity with the accreditation requirements identified during the assessment, and shall inform the body of the need for full or partial reassessment or whether a written declaration to be confirmed during surveillance will be considered adequate;

- e) the report shall contain as a minimum

- 1) the date(s) of the audit(s),
- 2) the name(s) of the person(s) responsible for the report,
- 3) the names and addresses of all sites audited,
- 4) the assessed scope of accreditation or reference thereto,
- 5) comments on the conformity of the applicant body with the accreditation requirements and, where applicable, any useful comparisons with the results of previous assessment of the body,
- 6) an explanation of any differences from the information presented to the body at the closing meeting.

3.4.2 If the final report authorized by the accreditation body differs from the report referred to in 3.4.1 c) and e), it shall be submitted to the body with an explanation of any differences from the previous report.

The report shall take into consideration

- a) the qualification, experience and authority of the staff encountered;
- b) the adequacy of the internal organization and procedures adopted by the body to give confidence in the quality of its services;
- c) the actions taken to correct identified nonconformities including, where applicable, those identified at previous assessments.

3.5 Surveillance and reassessment procedures

3.5.1 The accreditation body shall have an established documented programme, consistent with the accreditation granted, for carrying out periodic surveil-

ประวัติผู้เขียน

นายกุลชาติ เสริมสมบูรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2515 ที่กรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีการศึกษา 2536
ประวัติการทำงาน รับราชการในตำแหน่ง นิติกร 4 สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา